

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
สภาปฏิรูปแห่งชาติ

วาระปฏิรูปที่ ๑ : การป้องกันและปราบปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบ (รอบ ๒) และ

๑. ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.
๒. ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์
ของภาครัฐ พ.ศ.
๓. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
ขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและ
ประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่(สปช) ๓๕๖๓ /๒๕๕๘

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ วันจันทร์ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายประมนต์ สุธีวงศ์	ประธานกรรมการ
๒. พลเรือเอก พระจุนทร ตามประทีป	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นางจรี วิจิตรวาทการ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา	โฆษกกรรมการ
๖. นายขจิตกัย บุระพัฒน์	กรรมการ
๗. นายจรรณู จิยังเรืองรุ่ง	กรรมการ
๘. ว่าที่ร้อยเอก จิตร ศิริธรรานนท์	กรรมการ
๙. นายจีระรัตน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
๑๐. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ
๑๑. นายเชื้อ ฮั่นจินดา	กรรมการ
๑๒. นายถาวร เติ่งพันธ์	กรรมการ
๑๓. พันเอก ธนศักดิ์ มิตรธรรานนท์	กรรมการ
๑๔. นายธวัชชัย ยงกิตติกุล	กรรมการ
๑๕. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๑๖. นายบัญชา ปรมิตนาภรณ์	กรรมการ
๑๗. พลตำรวจตรี ปรีชา สมุทรเปาพะยะ	กรรมการ
๑๘. นางผาณิต นิตินันท์ประภาส	กรรมการ
๑๙. นายเพิ่มศักดิ์ เชื้อชาติ	กรรมการ
๒๐. นางสาวรสนา ไตสิดะกุล	กรรมการ
๒๑. นายวิวัฒน์ แสงสุริยะฉัตร	กรรมการ
๒๒. นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	กรรมการ
๒๓. พลเรือเอก อภิวัฒน์ ศรีวรรณะ	กรรมการ

๒๔. นางสาวอรพินท์ สฟโชคชัย

กรรมการ

๒๕. พันตรี อาณันย์ วัชรวิทย์

กรรมการ

๒๖. นายวสันต์ ภัยหลิกสี

เลขาธิการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการปฏิรูป ในวาระปฏิรูปที่ ๑ : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เสร็จแล้ว โดยได้นำหลักการเหตุผลและความจำเป็น ที่ต้องปฏิรูปเรื่องดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้การปฏิรูปเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและ ประชาชน ภายในกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมดังนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูป

เนื่องจากการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ที่คณะรักษาความสงบ แห่งชาติ รัฐบาล รวมถึงสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ เห็นพ้องให้เป็นวาระแห่งชาติ จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน และร่วมมือกันให้เกิดความสอดคล้อง สามารถสร้างระบบการป้องกันปราบปรามที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จนทำให้มั่นใจได้ว่า จะดำเนินการกับภาคการเมือง ภาครัฐ (ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่ของรัฐ) และภาคเอกชน ที่สมคบกันทุจริตและประพฤติมิชอบ หาผลประโยชน์ เบียดบังประโยชน์ของส่วนรวมได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการเอาคนผิดมาลงโทษให้เกิดความรวดเร็วและเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ เร่งแก้ปัญหการปล่อยให้เกิดผิดอายุความซึ่งหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ และยังปล่อยให้จำเลยในคดีหลบหนีโทษ ไปอย่างลายนวล ความไร้ประสิทธิภาพดังกล่าวทำให้สังคมยอมจำนน ก่อเกิดค่านิยมที่ผิด ๆ ถึงขนาดยอมรับ และยกมือไหว้คนโกงหากตนเองได้ประโยชน์จากการทุจริตนั้นด้วย

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนานนี้ได้สร้างความเสียหาย ให้แก่ประเทศเป็นมูลค่าปีละหลายแสนล้านบาท และที่ประเมินไม่ได้อีกมหาศาล อีกทั้งแพร่หลายไปทั่วทุกระดับ ทุกวงการ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และส่งผลให้ ประเทศไทยถูกจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับคะแนน ไม่ถึงครึ่งมาโดยตลอด ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขและนำเสนอข้อเสนอในการ ปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การปลูกฝังและ การเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้ให้แก่สังคมไทย เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ลดน้อยลงไป

๒. สิ่งที่ประชาชนจะได้รับหรือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิรูป

การปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นระบบที่มี ประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ สอดคล้องมาตรฐานสากลและบริบทสังคมไทย มีหลัก ยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน ได้แก่

๒.๑ ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทยไม่โกง” เพื่อปฏิรูป “คน” ให้มีจิตสำนึกและ สร้างพลังร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

๒.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อปฏิรูประบบและ องค์กรเพื่อสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน

๒.๓ ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อการฉ้อ การทุจริตคอร์รัปชันให้มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ประชาชนจะได้รับผลจากการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ ดังนี้

๒.๑ การปลูกฝัง

ผลลัพธ์ระดับยุทธศาสตร์

- การโกง
- ภาคส่วนอื่น ๆ
- การทุจริตคอร์รัปชัน
- (๑) คนไทยทุกภาคส่วนมีสำนึกแห่งความสุจริต รักความถูกต้อง ไม่ยอมรับ
 - (๒) มีเครือข่ายคนไทยไม่โกงในแต่ละภาคส่วนที่เข้มแข็งและเชื่อมโยงกับ
 - (๓) คนไทยทุกภาคส่วนมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

ผลลัพธ์ระดับกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเด็กและเยาวชน

- ความซื่อสัตย์สุจริต
- ในสถานศึกษาทั่วประเทศ
- การทุจริต
- (๑) เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
 - (๒) มีหลักสูตร/กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริต
 - (๓) เกิดเครือข่ายสถานศึกษาที่มีกิจกรรมหลักสูตรปลูกจิตสำนึกต่อต้าน

กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ไม่ตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
- และตรวจสอบพฤติกรรมด้านจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- อย่างจริงจัง
- (๑) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกทำงานเพื่อส่วนรวม
 - (๒) ภายในหน่วยงานมีกลไกภายในที่รับผิดชอบในการส่งเสริม กำกับ ติดตาม
 - (๓) ทุกหน่วยงานราชการจะต้องมีประมวลจริยธรรมและมีกลไกการบังคับใช้

กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

- พรรคการเมืองช่วยกลั่นกรองและกำกับพฤติกรรม
- ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
- และภาคประชาชน
- (๑) นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อสังคมโดยมีระบบ
 - (๒) มีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับและกำกับจริยธรรมของนักการเมือง
 - (๓) มีการติดตามและตรวจสอบนักการเมืองทั้งจากภายในพรรคการเมือง

กลุ่มธุรกิจเอกชน

- ที่ช่วยป้องกัน แก้ไขการทุจริต
- (๑) องค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างมาตรการภายในบริษัท

(๒) องค์การธุรกิจมีการดำเนินงานที่ยึดหลักบรรษัทภิบาล มีกลไกภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ และส่งเสริมจริยธรรม

กลุ่มสื่อมวลชน

(๑) สื่อมวลชนมีจริยธรรมวิชาชีพและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตและทำหน้าที่รณรงค์สร้างจิตสำนึกและนำเสนอข่าวทุจริต

(๒) องค์การวิชาชีพมีความแข็งแกร่งทำหน้าที่สนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน โดยเชื่อมโยงกับภาคประชาชน

(๓) สื่อมวลชนจะต้องนำเสนอข่าวด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง ชัดเจน ชื่นใจ และตรงไปตรงมา รวมทั้งผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านการทุจริต

กลุ่มประชาสังคม

(๑) องค์การภาคประชาสังคมมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

(๒) องค์การประชาสังคมมีกิจกรรม/โครงการที่ช่วยแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน

กลุ่มประชาชน

(๑) ประชาชนมีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) มีการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มประชาชน

(๓) เครือข่ายคนไทยไม่โกงที่รวมตัวกันเพื่อแสดงจุดยืนต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

(๔) มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ

๒.๒ การป้องกันและปราบปราม

(๑) มีการพัฒนาระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่จะทำให้การบริหารงานภาครัฐมีความโปร่งใส ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่อาจใช้เป็นช่องทางในการเรียกรับอามิสสินจ้างได้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการให้บริการภาครัฐ การบริหารสินทรัพย์หรือบริหารโครงการที่คุ้มค่า อาทิ กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ กฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต กฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ กฎหมายการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ภาครัฐ เป็นต้น

(๒) ประชาชน กลุ่ม องค์การภาคประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต มีการแจ้งเบาะแส และร่วมในการตรวจสอบกิจกรรมที่อาจเสี่ยงต่อการทุจริตในทุกระดับ

(๓) ผู้แจ้งเบาะแสและผู้มีส่วนร่วมได้รับความคุ้มครอง กรณีได้รับความเสียหายอันเป็นผลมาจากการเข้าเป็นพยานจะต้องได้รับการชดเชยจากรัฐ

(๔) องค์กรอิสระและหน่วยงานภาครัฐมีบุคลากรที่มีความสามารถ มีสมรรถนะ (competency) และองค์ความรู้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(๕) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานขององค์กรอิสระฯ จะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดได้จะต้องมีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงหรือชี้้นำจากฝ่ายบริหาร ข้าราชการการเมือง

(๖) มีศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นศาลชำนาญพิเศษ ที่ใช้ระบบการไต่สวน ทำหน้าที่พิจารณาและพิพากษาคดีข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คดีที่เกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญนี้ รวมทั้งคดีว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นการฉ้อโกง ซึ่งจะทำให้การพิจารณาและพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว อันเป็นหลักประกันความยุติธรรม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการกับการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นของประเทศทั้งระบบจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรศาล อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(๗) องค์กรระหว่างประเทศ นักธุรกิจต่างชาติ มีความพึงพอใจในการมาลงทุน หรือใช้บริการในการเดินทางท่องเที่ยว หรือการค้าขาย หรือการให้บริการทางการเงินและการธนาคารในประเทศไทย

๒.๓ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๑) สังคมไทยจะมีวัฒนธรรมในการไม่โกง และมีค่านิยมในการไม่ยอมรับ และไม่นับถือบุคคลที่มีฐานะร่ำรวยขึ้นมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) ระบบกฎหมายของไทยในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันไม่เปิดช่องให้มีการทุจริตหรือไม่สามารถทำการทุจริตคอร์รัปชันได้โดยง่าย ตลอดจนมีการศึกษา พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่จะต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง

(๓) องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐมีความเข้มแข็งในการจัดการกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งกระบวนการปฏิบัติงานที่มีความกระชับ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ งบประมาณเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินมีธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้

(๔) องค์กรธุรกิจทั้งภายในและต่างประเทศมีการลงทุนภายในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่ไม่ต้องวิตกกังวลต่อการมีต้นทุนเพิ่มขึ้นจากปัญหาการเรียกเก็บเงินเพื่อการขอรับบริการ หรือปัญหาจากการไม่สามารถขออนุญาตได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

๓. กรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการปฏิรูป

การดำเนินการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้นจะอยู่ภายใต้กรอบเวลา ดังนี้

๓.๑ ระยะสั้น ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการนำหลักสูตรและกิจกรรม “โตไปไม่โกง” เข้าสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติสุจริตการว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทร้านค้าปลอดอากร

๓.๒ ระยะปานกลาง ภายในระยะเวลา ๓ - ๕ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น และการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้ง พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๓.๓ ระยะยาว ภายในระยะเวลา ๕ ปี เป็นต้นไป จะต้องมีการมีค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ของคนไทยที่มีสำนึกไม่โกง ไม่ยอมรับให้ใครมาโกง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาและเสนอแนะแนวทางในการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ประมนต์ สุธีวงศ์

(นายประมนต์ สุธีวงศ์)

ประธานกรรมาธิการปฏิรูปการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สำนักกรรมาธิการ ๓

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๖๘, ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๐ - ๑

โทรสาร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๑

สำเนาถูกต้อง

(นายสาธิต ประเสริฐศักดิ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ ๓

สารบัญ

รายงานคณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ประเด็นปฏิรูป	๑
๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๒
๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๔
๔.๑ การปลูกฝัง	๔
๔.๒ การป้องกัน	๗
๔.๓ การปราบปราม	๘
๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ	๙
ที่นำเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา	
๕.๑ การปลูกฝัง	๙
๕.๒ การป้องกัน	๑๕
๕.๓ การปราบปราม	๑๖
๕.๓.๑ การปฏิรูปความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงาน	๑๖
การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	
๕.๓.๒ ประเด็นกฎหมาย	๒๑
๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากข้อ ๕	๒๒
๖.๑ การปลูกฝัง	๒๒
๖.๒ การป้องกันและปราบปราม	๒๓
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๖	๒๕
๗.๑ การปลูกฝัง	๒๕
๗.๒ การป้องกันและปราบปราม	๒๖

ภาคผนวก

- ก. รายงานผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบ
- ข. ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐเกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กรอิสระที่มีหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน
- ค. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.
- ง. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ และร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ.
- จ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.
- ฉ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติศาลการว่าด้วยการจัดตั้ง คลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร
- ช. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓
- ซ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพจน์มิชอบ พ.ศ.
- ณ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแส การกระทำความผิดตามกฎหมาย พ.ศ.
- ญ. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รายงาน

คณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ

วาระปฏิรูปที่ ๑ เรื่อง การปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ รัฐบาล รวมถึงสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ เห็นพ้องให้เป็นวาระแห่งชาติ จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน และร่วมมือกันให้เกิดความสอดคล้อง สามารถสร้างระบบการป้องกันปราบปรามที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จนทำให้มั่นใจได้ว่า จะดำเนินการกับภาคการเมือง ภาครัฐ (ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่ของรัฐ) และภาคเอกชน ที่สมคบกันทุจริตและประพฤติมิชอบ หาผลประโยชน์ เบียดบังประโยชน์ของส่วนรวม ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการเอาคนผิดมาลงโทษให้เกิดความรวดเร็ว และเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ เร่งแก้ปัญหาการปล่อยให้เกิดความเสียหายซึ่งหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ และยังปล่อยให้อำนาจในคดีหลบหนีโทษไปอย่างล้นเหลือ ความไร้ประสิทธิภาพดังกล่าวทำให้สังคมยอมจำนน ก่อเกิดค่านิยมที่ผิด ๆ ถึงขนาดยอมรับ และยกมือไหว้คนโกงหากตนเองได้ประโยชน์จากการทุจริตนั้นด้วย

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนานนี้ได้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศเป็นมูลค่าปีละหลายแสนล้านบาท และที่ประณินไม่ได้อีกมหาศาล อีกทั้งแพร่หลายไปทั่วทุกระดับ ทุกวงการ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และส่งผลให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับคะแนนไม่ถึงครึ่งมาโดยตลอด ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขและนำเสนอข้อเสนอในการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การปลูกฝังและการเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้ให้แก่สังคมไทย เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ลดน้อยลงไป

๒. ประเด็นปฏิรูป

ออกแบบพิมพ์เขียวการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ สอดคล้องมาตรฐานสากลและบริบทสังคมไทย โดยมีหลักยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน ได้แก่

๒.๑ ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทยไม่โกง” เพื่อปฏิรูป “คน” ให้มีจิตสำนึกและสร้างพลังร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

๒.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อปฏิรูประบบและองค์กร เพื่อสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน

๒.๓ ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อการทุจริตคอร์รัปชันให้มีประสิทธิภาพ

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

คณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุม Workshop เพื่อระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการในเบื้องต้นเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และจัดทำร่างพิมพ์เขียวการปฏิรูป (Blueprint for Change) ในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ นำเสนอเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ จากนั้น ได้ดำเนินการจัดทำกำหนดวิธีและกระบวนการปฏิรูป (Process and Organizational Design) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ ๖ คณะ ที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นพิจารณาประเด็นที่ควรปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) คณะอนุกรรมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

๒) คณะอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๓) คณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ

๔) คณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๕) คณะอนุกรรมการปฏิรูปการใช้งบประมาณภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์

๖) คณะอนุกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

โดยมีวิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๑ คณะอนุกรรมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ มีการใช้วิธีการพิจารณาศึกษา ดังนี้ (ดูภาคผนวก ก)

๑) การวิเคราะห์/ทบทวน/ระดมสมองมาตรการพิเศษเพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอการปฏิรูประยะแรก

๒) ศึกษา/รวบรวมข้อมูลลักษณะงานและผลการดำเนินงานด้านการปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และจากต่างประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์จัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป

- วิเคราะห์ภาพรวม (Mapping) ของงานที่ได้มีการริเริ่มดำเนินการมาแล้ว

- วิเคราะห์ศักยภาพของงานในการขับเคลื่อนเพื่อไปสู่การปฏิรูปประเทศ โดยพิจารณาจากความน่าสนใจของลักษณะแนวคิดในการดำเนินโครงการ ผลสำเร็จในการดำเนินงาน และศักยภาพในการขยายผล

๓) วิเคราะห์/จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

- กำหนดแนวทางที่จะนำไปสู่การทำให้ “คนไทยไม่โกง”

- กำหนดประเด็นปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

- จัดลำดับความสำคัญของแนวทางที่เสนอ รวมทั้งเสนอวิธีการในการนำแนวทางไปเริ่มดำเนินการ เช่น การใช้คำสั่งของฝ่ายบริหาร การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การประสานความร่วมมือและสนับสนุนทรัพยากร เป็นต้น

- วิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางปฏิรูปแต่ละเรื่องตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” กับข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องของส่วนงานกรมการอื่น

- วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีศักยภาพเป็นพลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

- วิเคราะห์เงื่อนไขความสำเร็จและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งเสนอวิธีการสร้างเงื่อนไขเพื่อความสำเร็จและเอาชนะอุปสรรค

- ระบุผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากข้อเสนอปฏิรูปและตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์

๓.๒ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปในการปฏิรูปและยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

คณะอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๒) ที่ปรึกษาประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ๓) บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
- ๔) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๕) สำนักงานศาลยุติธรรม
- ๖) กรมสรรพากร
- ๗) กรมศุลกากร

คณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผผ.)
- ๒) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
- ๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)
- ๔) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- ๕) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)
- ๖) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
- ๗) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๘) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

คณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) นายเอียรชัย ณ นคร อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)
- ๓) สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สโร.)
- ๔) สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ
- ๕) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการใช้งบประมาณภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์
เชิญหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๓) สำนักงบประมาณ
- ๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๕) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)
- ๖) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- ๗) สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
- ๘) สมาคมมีเดียเอเจนซีและธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย

คณะอนุกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

คณะกรรมการตั้งผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ เพื่อพิจารณา
ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.
(กรมบัญชีกลางเป็นผู้ยกร่าง) ได้แก่

- ๑) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงมหาดไทย
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- ๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๔) สำนักงานอัยการสูงสุด
- ๕) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๖) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- ๗) กรมบัญชีกลาง

๘) หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ อาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภา
หอการค้าไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

สรุปผลการพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ ต้องดำเนินการในองค์ประกอบดังนี้

๔.๑ การปลูกฝัง โดยใช้ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ๓ แนวทาง ๗ กลุ่มเป้าหมาย (ดูภาคผนวก ก)

ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
ในสังคมไทย โดยมีแนวคิดที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางของการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทั้งวิธีการและ
เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในด้านวิธีการ “คน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา
เพราะถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมและให้คุณค่า/ค่านิยมที่ไม่ยอมรับพฤติกรรม
การทุจริตคอร์รัปชันจนกลายเป็นวิถีคิดและวิถีการใช้ชีวิตแล้ว การทุจริตคอร์รัปชันก็จะเกิดขึ้นได้ยาก
เพราะสังคมถือว่าเป็นเรื่องผิดอย่างร้ายแรง หากมีใครที่กระทำการทุจริตคอร์รัปชันก็จะถูกรังเกียจและ
การลงโทษทางสังคม (Social sanction) ส่วนในด้านเป้าหมาย “คน” ก็เป็นตัวการปัญหาสำคัญที่ทำให้
เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะเมื่อคนหนึ่งเป็นผู้กระทำโดยที่ไม่คิดว่าเป็นเรื่องที่ผิดไม่ควรทำ ขณะที่
คนอื่น ๆ ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องใหญ่และยอมรับการกระทำดังกล่าวหรือแม้กระทั่งอาจได้รับผลประโยชน์
บางอย่างจนไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อส่วนรวม การแก้ไขจึงต้องแก้ที่วิถีคิดของคนโดยตรง ให้คนมี
ภูมิคุ้มกันต่อโอกาสและการชักจูงให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็น “คนไทยไม่โกง” ที่นอกจากจะไม่โกง
และจะไม่ยอมให้ผู้อื่นโกงอีกด้วย

กรอบการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” ประกอบด้วย “สามแนวทาง เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย” ดังนี้

สามแนวทาง

๑. สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคล เริ่มต้นทำให้ “คน” แต่ละคน ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีจิตสำนึก ที่ถูกต้อง รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำไม่ควรทำ ตระหนักถึงผลเสียหายร้ายแรงของการทุจริตคอร์รัปชัน มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ เป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมไม่ยอมรับ

๒. สร้างเครือข่ายและกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ “คน” ที่มีจิตสำนึก เพราะคนแต่ละคนต่างอยู่ภายใต้องค์กรกลุ่มสังคมหรือภาคส่วนต่าง ๆ การออกแบบให้มีระบบและ กลไกให้ปัจเจกบุคคลที่มีจิตสำนึกให้ได้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่ ให้คนดีมีที่ยืนในสังคม สร้างพลังกลุ่มที่มีขวัญและกำลังใจในการทำ ความดี และมีกลไกเชิงสถาบัน บางอย่างรองรับ จะช่วยสร้างความเข้มแข็งและขยายขอบข่ายของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึก จนเป็นจิตสำนึก รวมหมู่ที่มีพลังขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

๓. สร้างพลังคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมในภาพใหญ่ ด้วยการส่งเสริมและสร้างกลไก บางประการที่ทำให้เครือข่ายของผู้ที่มีจิตสำนึกรักความถูกต้องนี้มีพลังต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นกลไกตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อรักษาประโยชน์ของสาธารณะ สร้างพลังต่อต้าน และลงโทษทางสังคมต่อผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายหลักในการปฏิรูป ประกอบด้วย ๗ กลุ่ม ได้แก่

๑. เด็กและเยาวชน ในทุกช่วงกลุ่มอายุ ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา

๒. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

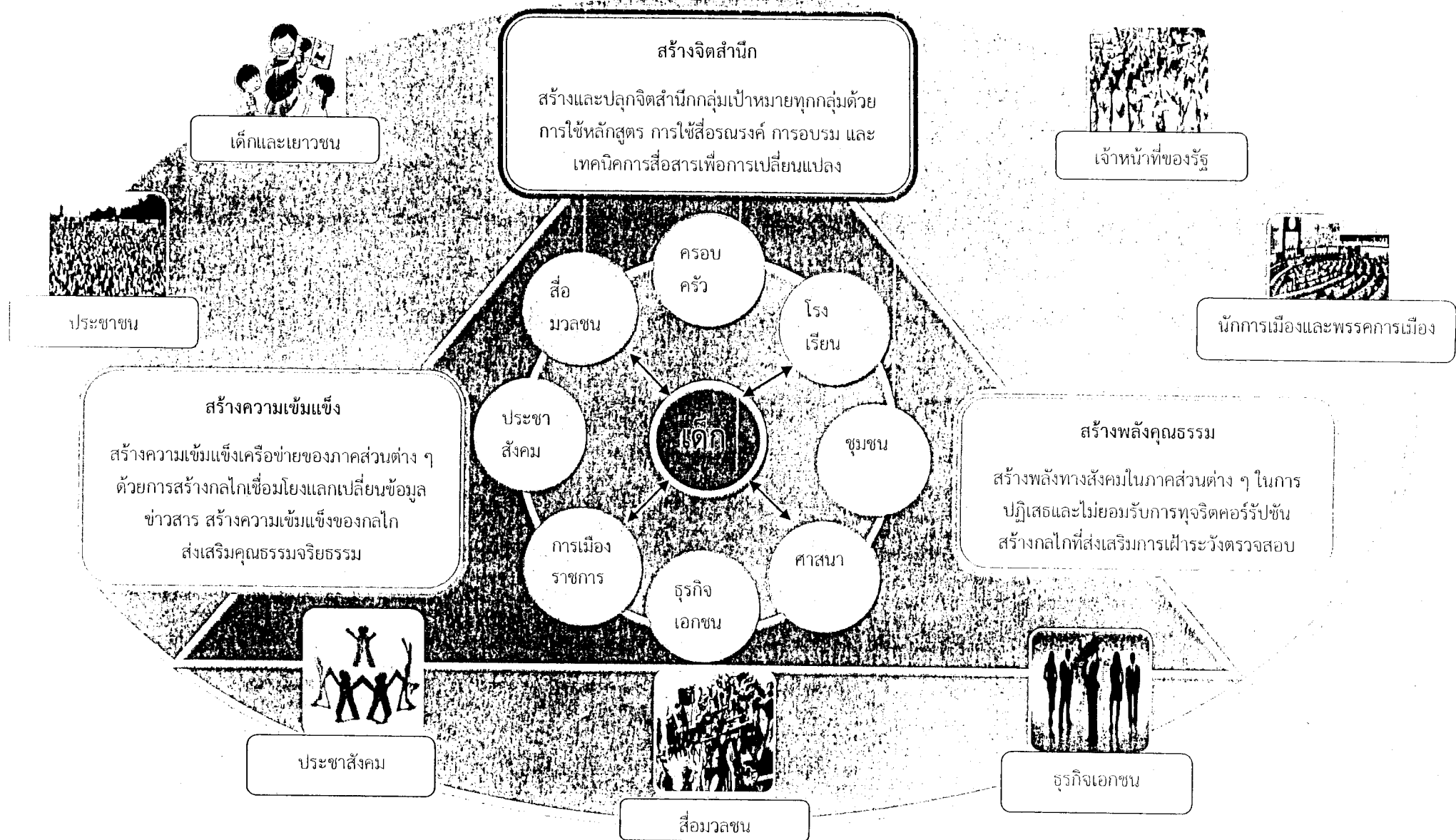
๔. ธุรกิจเอกชน (ผู้ประกอบการธุรกิจ บริษัท ห้างร้าน พนักงานเอกชน องค์กรที่ทำงาน ส่งเสริมและกำกับดูแลภาคธุรกิจเอกชน)

๕. สื่อมวลชน (รวมทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อ)

๖. ประชาสังคม (กลุ่มและองค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรภาคประชาชน องค์กร สาธารณประโยชน์ องค์กรวิชาชีพ สมาคม มูลนิธิ รวมทั้งองค์กรทางศาสนา (เช่น วัด)

๗. ประชาชนทั่วไป

กรอบแนวคิดคนไทยไม่โกง

๔.๒ การป้องกัน

ประเทศไทยมีการทุจริตคอร์รัปชันหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงมานานแล้ว ทำให้ประเทศได้รับความเสียหายมาโดยตลอด แต่ในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ความเสียหายมีมากขึ้น จนทำให้อันดับของดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันลดต่ำลงทุกปี ส่งผลให้ความเชื่อถือของนักลงทุนจากต่างประเทศลดลงแม้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาทำหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง ก็ยังคงมีปัญหา “ความล่าช้า” ในการพิจารณาดำเนินคดี ในขณะที่การสร้างโครงการเพื่อหาผลประโยชน์มีשובกลับมีความรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปัจจัยหลักสามประการ ได้แก่

๑) กฎหมายเปิดช่อง ให้ข้าราชการสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาดำเนินการหรืองดเว้นดำเนินการโดยปราศจากการตรวจสอบอย่างเอาใจจริงเอาใจ

๒) ทศนคติของประชาชนต่อความเสียหายอันเกิดจากคอร์รัปชันมีน้อย เพราะเห็นว่าการคอร์รัปชันเกิดขึ้นในทุกรัฐบาล จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึง “ยอมรับ (การคอร์รัปชัน) ได้ แต่ขอให้มีความ” ทำให้การทุจริตแผ่ขยายอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์ที่คิดเป็นเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นจากร้อยละ ๑๐ เป็น ๒๐ เป็น ๓๐ หรือเป็น ๔๐ ไปเรื่อย ๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบายประชานิยมเพื่อหาประโยชน์จากโครงการในนโยบายในหลากหลายรูปแบบ

๓) ภาคการเมืองขาดเจตนาธรมณ์ในการกำจัดการทุจริตคอร์รัปชัน มีหน้าซำยังซำมา “ถอนทุนคืน” จากผลของการทุจริตเลือกตั้ง โดยที่องค์กรจัดการเลือกตั้งไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งข้าราชการประจำยังสนองนโยบายหรือมีการวิ่งเต้นหวังตำแหน่ง จนเกิดเป็น “ส่วย” หอดเป็นสายยาวไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงและนักการเมือง ในทุกวงการไม่เว้นแม้แต่วงการการศึกษา อันเป็นการบ่อนทำลายอนาคตของชาติ อย่างน่าวิตก

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันเน้นการปฏิรูปด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อเป็นระบบป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเสมือนสร้างระบบภูมิคุ้มกันแก่ทุกภาคส่วนในสังคม เช่น ภาคการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย

๑. หลักนิธธรรม ปฏิรูปกฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรให้มีความชัดเจน สร้างการยอมรับร่วมกัน และสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การสร้างความโปร่งใสในการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการ การเข้าถึงข้อมูล

๓. การเสริมสร้างกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการภาครัฐ การตั้งกองทุนเพื่อการทำงานของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

๔. การลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การกำหนดขั้นตอน กระบวนการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในการบริการประชาชน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติอนุญาต

๕. การเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า

๖. การขจัดโอกาสการทุจริตด้วยการตรวจสอบ จับกุม ลงโทษอย่างเคร่งครัดและจริงจัง เช่น การสร้างกลไกการลงโทษทางสังคม (social sanction) การริบทรัพย์ การชดใช้ทางแพ่ง

๗. ลดการแทรกแซงทางการเมือง เช่น การแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงและคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ด้วยระบบคุณธรรมและจริยธรรม

๔.๓ การปราบปราม

ภายหลังการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ได้มีการจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ขึ้นมาหลายองค์กร และเมื่อองค์กรที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ๔ องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.) และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ปัจจุบัน - ผู้ตรวจการแผ่นดิน) โดยองค์กรทั้งหมดเป็นองค์กรที่มีอิสระในการปฏิบัติงาน แต่ยังประสบปัญหาในการจัดการกับปัญหาการทุจริต ในเชิงของผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระจายเต็มทั้งพื้นที่ประเทศ รวมทั้งมีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ ในปี ๒๕๔๕ ทำให้ เกิดหน่วยงานรูปแบบใหม่ตามมามากเป็นจำนวนมาก จนทำให้องค์กรตรวจสอบมีภาระในการตรวจเพิ่มมากขึ้น เรื่องร้องเรียนที่เกิดจากทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเพิ่มมากขึ้น มีสำนวนคดีและผลการพิจารณาวินิจฉัยในส่วนของ ป.ป.ช. ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔ มีการขึ้นมูลความผิด ๘๑๘ เรื่อง ส่งคืนพนักงานสอบสวน ๙๐๒ เรื่อง ส่งหน่วยงานอื่น ๗,๘๔๐ เรื่อง ไม่รับหรือไม่ยกขึ้นพิจารณา ๔,๒๙๕ เรื่อง ให้ข้อกล่าวหาตกไป ๙,๑๖๓ เรื่อง และจำนวนเรื่องคงเหลือ ๙,๑๕๗ เรื่อง ในขณะที่ สดง. มีการตรวจสอบและขึ้นมูลความผิดกรณีทุจริตคอร์รัปชันส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๖ จำนวน ๑,๑๓๙ เรื่อง และมีเรื่องความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง ที่สอบสวนและวินิจฉัยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖ จำนวน ๓๙๘ คดี (รายงานผลการวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอิสระเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘) ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ทำให้มีความจำเป็นต้องมีการเร่งรัด และพัฒนากระบวนการ การทำงานขององค์กรอิสระเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนการทุจริตคอร์รัปชัน ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาอันควร สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งจะทำให้เกิด ความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นอีกในอนาคต

ดังนั้น เป้าประสงค์ของการปฏิรูป จึงต้องการให้องค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันภาครัฐมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน ทั้งในด้านโครงสร้าง องค์กร การเข้าสู่ตำแหน่งของกรรมการองค์กรอิสระ ความมีอิสระในการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการ องค์กรอิสระ มีทรัพยากรการบริหารที่เพียงพอและไม่ถูกครอบงำโดยรัฐบาล ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน และการมีบุคลากรที่มีความสามารถเพียงพอ (ดูภาคผนวก ข) ยุทธศาสตร์การปราบปรามขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจึงประกอบด้วย

๑. โครงสร้างขององค์กรอิสระฯ จะต้องทำการศึกษา ทบทวนการกำหนดจำนวน คุณสมบัติและ ทักษะของบุคคลที่สมควรได้รับการสรรหาให้เป็นกรรมการองค์กรอิสระฯ จะต้องมีความเท่าใด ใช้คนที่มี คุณสมบัติและทักษะทางด้านใด มากน้อยแค่ไหน จึงจะเหมาะสมกับลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบและปริมาณงาน องค์กรประกอบของคณะกรรมการสรรหาในแต่ละองค์กรอิสระฯ ให้มีความหลากหลาย เพื่อป้องกันการ block vote หรือการวิ่งเต้นกับกรรมการสรรหา และมีกระบวนการสรรหาที่สามารถยึดโยงกับประชาชนได้ ตลอดจน วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการองค์กรอิสระฯจะต้องมีระยะเวลาเท่ากัน

๒. อำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นองค์กรที่กำหนดให้มีขึ้นเพื่อทำหน้าที่ ในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร จึงควรเป็นอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในสำนวนคดี เพื่อเสนอ อัยการส่งฟ้องศาลชำนาญพิเศษภายในกรอบเวลาที่แน่นอน

๓. กระบวนการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและคดี ต้องยึดหลักธรรมาภิบาล และความเป็นธรรม ตลอดจนการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำผลผิดมาลงโทษได้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

๔. การมีหน่วยงานธุรการที่มีความเข้มแข็ง โดยมีกฎหมายจัดตั้งและการบริหารจัดการองค์กรของหน่วยงานธุรการหรือหน่วยงานที่นำนโยบาย (กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์กรอิสระกำหนดขึ้น) ไปปฏิบัติ ให้แตกต่างหากจากคณะกรรมการองค์กรอิสระ และต้องกำหนดโครงสร้างภายในที่สามารถรองรับกับสภาพปัญหาและการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทุจริตคอร์รัปชันได้

๕. การศึกษา ทบทวนหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันว่า จะยังคงให้อยู่ภายใต้กำกับของรัฐบาลในการทำหน้าที่ทางด้านต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอีกต่อไป หรือควรให้มีการยุบรวมเข้ากับองค์กรอิสระที่มีอยู่เดิม หรือยกฐานะขึ้นเป็นองค์กรอิสระขึ้นมาใหม่หรือไม่

๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการที่นำเสนอสภาพัฒนาการแห่งชาติพิจารณา

๕.๑ การปลูกฝัง

คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณามาตรการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการในแต่ละกลุ่มเป้าหมายตามทิศทางการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ดังนี้

๑) กลุ่มเด็กและเยาวชน

แนวคิดการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีของสังคมไทยให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นการใช้กลไกซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการปลูกจิตสำนึก การสร้าง/กระชับเครือข่าย/ขยายพื้นที่ และการสร้างพลังทางสังคม ซึ่งจะขับเคลื่อนผ่านกลไกการศึกษา กลไกครอบครัว กลไกสื่อมวลชน กลไกเครือข่ายทางสังคม และกลไกสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกการศึกษา

- นำหลักสูตรการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตไปใช้ในสถานศึกษาทั่วประเทศ
- การอบรมครูผู้สอนเพื่อนำหลักสูตรต่อต้านทุจริตไปใช้ในสถานศึกษา
- จัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและครอบครัวเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกัน

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

- ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรม
- การสร้างเครือข่ายครูและนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

(๒) กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก

- อบรมผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงเด็กในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณธรรม

จริยธรรม

(๓) กลไกสื่อมวลชน

- ใช้สื่อทุกประเภทรณรงค์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนโดยตรง เพื่อกระตุ้นและปลูกพลังจิตสำนึก “คนไทยไม่โกง”

(๔) กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม

- สร้างเครือข่ายและเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- ใช้โซเชียลมีเดีย สร้าง Cyberkids/Cyberteens เพื่อให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริต

- รณรงค์ไม่ยอมรับการโกงเพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคม

๒) กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญมากที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ กลไกบริหารงานบุคคล กลไกการสร้างวัฒนธรรมองค์กร กลไกการส่งเสริมระบบงานจริยธรรมและการสนับสนุนเครือข่ายภายนอก โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกบริหารงานบุคคล

- การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ผู้บริหารต้องผ่านการอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม
- กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม
- การใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจัง
- การบริหารงานบุคคลเชิงรุกเน้นคัดเลือก สร้าง และรักษาคนดี และไม่ยอมรับคนโกง

(๒) กลไกวัฒนธรรมองค์กร

- สร้างค่านิยมหลัก (Core Values) และวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุจริต
- มีวิธีการสื่อสารภายในองค์กรที่จะไม่ยอมรับการโกงและให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรม
- การส่งสัญญาณจากผู้บริหาร (Tone from the Top) สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี และปฏิเสธการทุจริตคอร์รัปชัน
- การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร
- การประกาศเจตนารมณ์ Integrity Pledge เพื่อสร้างคำมั่นสัญญาในการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม
- การพัฒนาเครื่องมือสร้าง Self - awareness เพื่อเป็นบททดสอบด้านคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการ
- สร้างวัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง ให้กำลังใจและเปิดพื้นที่สำหรับคนดี และสร้างแรงกดดันผู้กระทำความผิด

(๓) กลไกระบบงานจริยธรรม

- การอบรมเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- บูรณาการกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานด้านจริยธรรม สร้างโอกาสความก้าวหน้าในสายงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม
- หน่วยงานราชการจำเป็นต้องมีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง
- การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมระหว่างหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- การปรับกระบวนการงานและวิธีทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้ความสำคัญถึงมิติคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น
- การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่ด้านโกงเป็นการรวมพลังสร้างคนดีและไม่ยอมรับคนโกง
- การสร้างฐานข้อมูล Name and Shame เพื่อให้สังคมรับทราบถึงการกระทำผิดของบุคคลที่ทำความทุจริตในภาครัฐ

(๔) กลไกสนับสนุนจากภายนอก

- ตั้งสถาบันฝึกอบรมจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- สร้างมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงานเพื่อเป็นการประเมินระดับจริยธรรม
- การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะด้านจริยธรรมเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงาน
- ตั้งระบบที่ปรึกษาจริยธรรมให้แก่หน่วยงานด้านจริยธรรม

๓) กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมืองถือเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศและกำหนดทิศทางทำงานของระบบราชการ รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างนักการเมืองและพรรคการเมืองยุคใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับกลไกในส่วนต่าง ๆ โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกบริหารพรรคการเมือง

- มีหลักสูตรอบรมนักการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง
- กำหนดคุณสมบัตินักการเมืองของพรรคการเมืองจะต้องผ่านหลักสูตรจริยธรรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง
- กลไกคัดเลือก/ตรวจสอบประวัติผู้สมัครที่มีประวัติดีและกลั่นกรองผู้บริหารพรรคการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม
- มีประมวลจริยธรรมพรรคการเมืองเพื่อเป็นกลไกในการกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง
- พรรคการเมืองควรมีมาตรการพิเศษบางประการที่ช่วยเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้เกิดนักการเมืองรุ่นใหม่

(๒) กลไกการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

- เชิญผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าร่วมการโต้วาที แสดงวิสัยทัศน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับนโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๓) กลไกตรวจสอบ

- สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนว่านักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม
- สร้างเครือข่ายการเมืองสะอาด (Clean Politics) เพื่อสร้างพลังเครือข่ายระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง และประชาชนที่ให้ความสำคัญต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- สร้างกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็งจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงระบบตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน
- จัดให้มีฐานข้อมูลออนไลน์นักการเมืองเพื่อที่จะตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับให้ได้ผลต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลของนักการเมือง

๔) ภาคธุรกิจเอกชน

ภาคธุรกิจเอกชนเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของสังคมไทย การดำเนินการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเอกชนจึงเป็นมาตรการสำคัญของการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” โดยเมื่อพิจารณาโครงสร้างของภาคธุรกิจเอกชนแล้วประกอบด้วยกลไกที่สามารถเป็นตัวขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

(๑) กลไกบรรษัทภิบาล

- องค์กรธุรกิจต้องมีการดำเนินงานที่ยึดถือแนวทางบรรษัทภิบาล ประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริต มีประมวลจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง และมีกลไกลงโทษผู้กระทำผิด

- องค์กรธุรกิจต้องมีกลไกเฉพาะภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ ส่งเสริมจริยธรรม

(๒) กลไกด้านบริหารจัดการและการสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้แก่องค์กร

- จัดการปฐมนิเทศพนักงานใหม่และปลูกจิตสำนึกพนักงานในองค์กรธุรกิจให้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และการมีจริยธรรมในการทำงาน

- ให้มีการสื่อสารเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างวัฒนธรรมสุจริตภายในองค์กร

- ออกแบบระบบการคัดเลือกพนักงานที่เน้นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมและประวัติการทำงานเพื่อสังคม

- ส่งเสริมให้พนักงานมีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายด้านการทุจริต

- องค์กรธุรกิจแต่ละแห่งควรมีกลไกมาตรการกำกับจริยธรรมของคู่ค้า หากคู่ค้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต้องมีมาตรการปฏิเสธการทำธุรกรรมด้วย

- กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

(๓) กลไกด้านการสนับสนุนและกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก

- จัดการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและสร้างจิตสำนึกธรรมาภิบาลแก่องค์กรธุรกิจ

- มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกองค์กรธุรกิจให้มีสำนึกเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีแก่สังคมได้ ไม่ใช่เป็นบริษัทที่มุ่งผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นบริษัทที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

- กำหนดมาตรฐานและให้การรับรององค์กรธุรกิจที่มีธรรมาภิบาลและมีกลไกพื้นฐานเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยองค์กรภายนอก เช่น กระบวนการรับรองบริษัทที่อยู่ในแนวร่วมปฏิบัติเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Collective Action Against Corruption Coalition - CACC)

- สร้างแรงจูงใจให้องค์กรธุรกิจมีจริยธรรม เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีแก่องค์กรธุรกิจที่มีบรรษัทภิบาลเพื่อเป็นรางวัลและแรงจูงใจ

- องค์กรภาคธุรกิจรวมตัวเป็นเครือข่ายแสดงจุดยืนด้านการทุจริตคอร์รัปชันและมีกิจกรรมรณรงค์กับสาธารณะ

- เปิดเผยแพร่รายชื่อองค์กรธุรกิจและบุคคลที่กระทำการทุจริต ไม่โปร่งใส และผิดจริยธรรม เช่น การใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ในการซื้อขายหุ้น เป็นต้น

- จัดทำรายชื่อบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลที่โดดเด่น เพื่อเป็นดาวรุ่งจริยธรรมด้านการทุจริต (Ethical stars) แล้วเชิดชูเกียรติหรือมอบรางวัลให้เป็นต้นแบบ

- รมรณรงค์ปลูกจิตสำนึกนักลงทุนให้รังเกียจบริษัทที่กระทำการทุจริต ส่งเสริมและร่วมลงทุนในบริษัทที่สุจริตโปร่งใส มีบทบาทชักจูงแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อตรวจสอบจริยธรรมและสร้างความโปร่งใส
- ห้ามองค์กรธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันทำธุรกรรมใดใดกับหน่วยงานของรัฐ

๕) ภาคสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณากลไกภายในสื่อมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการต่อต้านการทุจริตแล้ว สามารถขับเคลื่อนได้ดังนี้

(๑) กลไกการพัฒนาความเป็นวิชาชีพ

- การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จะเป็นวิธีปลูกจิตสำนึกและสร้างอุดมการณ์ความเป็นสื่อมวลชนที่ดี โดยดำเนินการในกลุ่มที่เข้ามาทำงานใหม่ กลุ่มที่ประกอบอาชีพในปัจจุบัน และกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้านสื่อมวลชน
- จัดอบรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเจาะลึกเชิงสืบสวน (Investigative Report)
- ต้องมีการทำความเข้าใจหรือจัดเวทีสนทนากับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งสื่อข่าว สื่อบันเทิง สื่อโฆษณา สื่อละคร สื่อภาพยนตร์ ฯลฯ เพื่อสร้างแนวร่วมสื่อมวลชนเพื่อรณรงค์สร้างความตระหนักของสาธารณชนต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) กลไกบริหารขององค์กรสื่อ

- ในระดับองค์กรสื่อแต่ละแห่ง ต้องมีการปลูกฝังค่านิยมหลักของทำงานเพื่อส่วนรวม และจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่ที่จะต้องมีการปฐมนิเทศสร้างความตระหนักรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเป็นธรรม
- องค์กรสื่อแต่ละแห่งควรมีกลไกการทำงานภายในองค์กรที่รับประกันความเป็นอิสระทางวิชาชีพสื่อที่นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง โดยไม่ถูกกำกับหรือตัดตอนหรือครอบงำจากฝ่ายบริหารขององค์กรที่อาจกดดันให้บิดเบือนการนำเสนอข้อมูลอย่างไม่ถูกต้องเป็นธรรม
- สนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรสื่อเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ เพื่อการสนับสนุนการทำงานเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพสื่อ

(๓) กลไกสนับสนุนและตรวจสอบจากภายนอก

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง เข้มข้น เจาะลึก ตรงไปตรงมา ซึ่งการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจะเป็นการประสานพลังด้านจริยธรรมทางวิชาชีพที่จะหนุนเสริมซึ่งกันและกัน
- ส่งเสริมระบบการตรวจสอบกันเองทางวิชาชีพของสื่อมวลชน ให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน โดยส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางการมีจริยธรรมที่ดี สามารถลงโทษสื่อที่กระทำความผิดจริยธรรมและสนับสนุนผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต
- กลไกการตรวจสอบสื่อควรมีการเชื่อมโยงกับภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อให้มีจริยธรรม กระตือรือร้นตรวจสอบสื่อที่ทุจริตต่อหน้าที่ และขยายผลรณรงค์สร้างแนวร่วมไม่ยอมรับและไม่สนับสนุนสื่อทุจริตและไร้จริยธรรม
- มีระบบสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม

๖) กลุ่มประชาสังคม

ภาคประชาสังคมเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ไม่ใช่ภาครัฐและไม่ใช่อำนาจธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไร เช่น มูลนิธิ สมาคม วัด องค์กรศาสนา ฯลฯ ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ที่ช่วยเสริมและอุดช่องโหว่จากการทำงานจากภาครัฐที่อาจไม่ทั่วถึงเพียงพอ ซึ่งในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันนั้น มีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกสร้างความเข้มแข็ง

- สร้างมาตรการส่งเสริมการทำงานของภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งโดยใช้มาตรการสร้างจิตสำนึกในการบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้

- มาตรการสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยใช้มาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อเป็นภาคีในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- การต้องมีการสนับสนุนการทำงานเพื่อต่อต้านการทุจริตของภาคประชาสังคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) กลไกธรรมาภิบาล

- สร้างระบบรายงานบัญชีทรัพย์สิน/รายได้ขององค์กรและผู้บริหาร

- มาตรการการขับเคลื่อนในกลุ่มประชาสังคมต้องเน้นการสร้างระบบการบริหารงานให้เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้

- เปิดเผยรายชื่อองค์กรประชาสังคมที่ไม่โปร่งใส

๗) กลุ่มประชาชน

ประชาชนเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันเพราะประชาชนเป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนและผู้รับผลประโยชน์จากการปฏิรูปโดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกสื่อรณรงค์

- การใช้สื่อรณรงค์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม “คนไทยไม่โกง”

(๒) กลไกตัวเร่ง (Catalyst) ในการปลูกฝังจิตสำนึก

- การใช้ (Catalyst) ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

- จัดให้มีการมอบรางวัลคนดีและให้กำลังใจผู้ที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม

- สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ในการตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและสื่อ

(๓) กลไกการมีส่วนร่วม

- เครือข่ายคนไทยไม่โกงเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชน

- สร้างเครือข่ายผู้แจ้งเบาะแสเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชน

- ออกแบบให้มีกลไกเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และให้อำนาจภาคประชาชนในการตรวจสอบ

- สนับสนุนการเคลื่อนไหวขบวนการทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movements) เพื่อเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อรณรงค์สร้างไม่ยอมรับการโกงและการสร้างแรงขับเคลื่อนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- ต้องมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการตรวจสอบของภาคประชาชน เช่น การเข้าชื่อเพื่อขอเปิดการอภิปรายไม่ไว้วางใจผู้กระทำความผิดทางจริยธรรม

- ต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

๕.๒ การป้องกัน

๕.๒.๑ ยุทธศาสตร์การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ จะเน้นหนักในด้านการอุดช่องโหว่ของกฎหมาย และไม่ให้มีช่องทางการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ และลดเงื่อนไขในการเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะของรัฐได้โดยง่าย รวมทั้งการพยายามให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติงาน จึงกำหนดให้มีการปฏิรูป ดังนี้

๑) การปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อเกิดระบบที่โปร่งใสมีประสิทธิภาพต่อการจัดหาวस्तุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง การมีกฎหมายที่ปิดช่องในการฉวยโอกาสของนักการเมืองในการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้โฆษณาประชาสัมพันธ์ตนเองในเชิงการหาเสียง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ รวมทั้งไม่ให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวมในขณะดำรงตำแหน่งที่สามารถใช้อำนาจรัฐได้

๒) การปฏิรูปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย

(๑) การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต การสร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและมีบทบาทในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมี “กองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต” เพื่อหนุนช่วยให้ภาคประชาสังคมได้มีกิจกรรมรณรงค์ แจ้งเบาะแส อย่างต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนจนทำให้นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจต้านทานกระแสจากพลังประชาชนได้อีกต่อไป

(๒) การคุ้มครองพยานในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทั้งในการแจ้งเบาะแสการทุจริต การตรวจสอบการใช้งบประมาณในระดับท้องถิ่น การเข้าร่วมในการสังเกตการณ์การจัดซื้อจัดจ้าง และการเป็นพยานในศาล เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่พยานบุคคล จึงสมควรให้มีการออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองพยานที่มีอยู่แล้วให้ครอบคลุมถึงกรณีพยานบุคคลในคดีทุจริตฯ ด้วย

(๓) สร้างให้หลักนิติธรรมเกิดผลในทางปฏิบัติ และสังคมมีธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยการปฏิรูปกฎ กฎหมายต่าง ๆ ที่จะไปเอื้อต่อการทุจริต และในขณะเดียวกันก็ให้เกิดมาตรการในการส่งเสริมให้กฎหมายมีความชัดเจน มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารงานพัสดุภาครัฐ มีมาตรการเชิงป้องกันของบุคคลที่สามในการจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้ข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) โครงการแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชน (Collective Action Coalition : CAC)

(๔) การเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล โดยการสร้างมิติทางการบริหารที่มีความโปร่งใสและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยใช้แนวทาง “รัฐบาลเปิดเผย (Open Government หรือ Open Data)” โดยการยกย่องปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐที่มีผลกระทบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานภาครัฐ รวมทั้งเป็นการสร้างความไว้วางใจในระบบบริการภาครัฐได้อีกด้วย

(๕) การลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้มีการกำหนดขั้นตอน ระยะเวลาแล้วเสร็จ เอกสารที่ใช้ในการขออนุญาต หรืออนุมัติจากทางราชการตามพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการภาครัฐ

๕.๒.๒ ประเด็นกฎหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์ของคณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อสร้างระบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรกำหนดมาตรการป้องกันโดยการปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการแล้ว ดังนี้

๑) ยกร่างพระราชบัญญัติใหม่ ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. (ดูภาคผนวก ค)

(๒) ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. (ดูภาคผนวก ง)

(๓) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. (ดูภาคผนวก จ)

๒) ให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่จัดทำร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.

๓) จัดทำข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสุทธการว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร (ดูภาคผนวก ฉ)

๔) ให้ข้อเสนอแนะแก่องค์กรอัยการที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ (ดูภาคผนวก ช)

๕.๓ การปราบปราม

๕.๓.๑ การปฏิรูปความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดยการกำหนดกลวิธีและกระบวนการปฏิรูป ดังนี้

๑) การปฏิรูปด้านโครงสร้าง

การปฏิรูปองค์กรอิสระและหน่วยงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ประกอบด้วย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) รวมทั้งได้มีการศึกษาไปถึงองค์การเลือกตั้ง ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในฐานะที่เป็นองค์กร “ต้นน้ำ” ของการให้ได้มาซึ่งบุคคลที่จะไปทำหน้าที่ในการใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงว่าจะต้องไม่มาจากการทุจริตการเลือกตั้ง โดยมีข้อเสนอสำคัญคือ

(๑) การเสนอให้มีการปฏิรูปเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการองค์กรอิสระจะต้องมีความหลากหลายเพื่อให้การทำหน้าที่วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาแห่งคดีมีมุมมองด้านต่าง ๆ แต่ยังคงยึดมั่นธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะหลักนิติธรรม มีจำนวนกรรมการในแต่ละองค์กรที่เหมาะสมกับภารกิจและปริมาณงาน โดยกำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในส่วนของผู้บุคคลที่จะได้รับการสรรหาเป็นกรรมการองค์กรอิสระจะต้องมีคุณสมบัติเกี่ยวกับคุณวุฒิ ทักษะและความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องสามารถเปิดเผยปมหลัง ประวัติความเป็นมา การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่ฝักใฝ่การเมืองถึงขั้นการเป็นผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง เป็นกรรมการบริหาร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เว้นแต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตลอดจนถึงเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ กล่าวคือ ต้องไม่เคยเป็นผู้ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษทางวินัยในความผิดทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่

คณะกรรมการสรรหากรรมการองค์กรอิสระจะต้องมีความหลากหลาย และมีจำนวนมากพอที่จะไม่ทำให้การเลือกสรรกรรมการองค์กรอิสระถูกชี้นำได้ง่าย อีกทั้งจะต้องมีการยึดโยงกับประชาชน โดยกำหนดให้มีตัวแทนจากภาคประชาชน หรือภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการสรรหาอีกด้วย (ดูภาคผนวก ข)

(๒) การควมรวบรวมองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เข้ากับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งมีลักษณะของกระบวนการขั้นตอนในการทำงานที่คล้ายคลึงกัน และโดยหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หน่วยงานตรวจสอบพึงมีความเป็นอิสระ ไม่อยู่ในการควบคุมกำกับของฝ่ายบริหาร เหตุที่มีการจัดตั้ง ป.ป.ท. ขึ้นมาทำหน้าที่ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างส่วนราชการเป็นจำนวนมาก จึงมีทั้งองค์กรอิสระและหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดระดับของบุคคลที่จะต้องตรวจสอบ กล่าวคือ หากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตระดับ ๘ ขึ้นไป อยู่ในอำนาจการพิจารณาของ ป.ป.ช. หากต่ำกว่านั้นก็เป็นการพิจารณาของ ป.ป.ท. ประกอบกับโดยทางปฏิบัติในการเมืองในฝ่ายบริหาร จะเข้ามาควบคุมกลไกข้าราชการระดับกลางที่มีอำนาจตัดสินใจในระดับปฏิบัติการทำให้ได้รับผลดีเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อกลไกข้าราชการต้องตัดสินใจใช้อำนาจหน้าที่ราชการไปดำเนินการในทางที่มีชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น หากหน่วยงานตรวจสอบยังคงขึ้นตรงกับฝ่ายบริหาร หลักประกันในการตรวจสอบอย่างมีอิสระ จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้การยกฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้เป็นองค์กรอิสระ โดยกรรมการ ปปง. มาจากการสรรหา และมีองค์ประกอบที่หลากหลาย มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมทางการเงิน มาจากการสรรหาคัดเลือกโดยคณะกรรมการ ปปง.

๒) การปฏิรูปด้านบทบาทอำนาจหน้าที่

องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งอำนาจหน้าที่ทางการบริหาร การออกกฎระเบียบตามกฎหมายลำดับรอง และอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นอำนาจกึ่งตุลาการก่อนส่งให้ศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษาคัดสินคดี (กรณีการทุจริตการเลือกตั้งไปศาลอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้งทั้งหมด กรณีร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมของข้าราชการการเมืองไปศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนข้าราชการไปศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ) ดังนี้

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา (บางส่วน) การให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (โดยการสรรหา) สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สืบสวนสอบสวน วินิจฉัยชี้ขาดปัญหา สิ่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยมีอำนาจออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติการทั้งหลาย อันจำเป็นตามกฎหมาย รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง และการควบคุมการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง โดยประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนด เช่น มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำที่ฝ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากไม่ปฏิบัติตามคำเตือนเป็นหนังสือของนายทะเบียนพรรคการเมือง และมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง เพราะมีเหตุแห่งการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มีอำนาจยื่นฟ้องคดีการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาลยุติธรรม (ศาลอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้ง)

(๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนกรณีร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่ง กรณีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง วินิจฉัยชี้ขาดในสำนวนการสอบสวน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งดำเนินคดีต่อศาลยุติธรรม (ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง) ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตลอดจนตรวจสอบและวินิจฉัยกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่างใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ เพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หากมีการผิดดังกล่าวเกิดขึ้น

(๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เพื่อให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ประธานรัฐสภาเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมเงินของรัฐ

การที่องค์กรอิสระฯ ที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเหล่านี้มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่มีมูลคดีเป็นการทุจริตคอร์รัปชันมีลักษณะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจคล้ายคลึงทำนองเดียวกันกับองค์กรศาลในกระบวนการยุติธรรม จึงต้องกระทำด้วยความละเอียด รอบคอบ พิถีพิถัน มีความรอบรู้ สุจริตและยุติธรรม สมควรอย่างยิ่งที่ต้องใช้อำนาจหน้าที่แตกต่างหากออกจากอำนาจในการสืบสวนสอบสวน (ที่จะทำให้การพิจารณาดำเนินคดีมีความรวดเร็วมากกว่าการไต่สวนที่กรรมการต้องเข้าร่วมไต่สวนคดีด้วยตนเองด้วย) ซึ่งควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน (ที่ได้รับการประกันความเป็นอิสระ) ในรูปของ “คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน”

๓) การปฏิรูปด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

โดยเปลี่ยนระบบได้ส่วนในคดีทุจริตคอร์รัปชันมาเป็นระบบกล่าวหา โดยใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว แต่ยังคงไว้ซึ่งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยให้เป็น การดำเนินการในลักษณะองค์คณะ (คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่า ๓ คน) ซึ่งสำนักงานเป็น หน่วยงานรับผิดชอบในการจัดทำสำนวนสอบสวน คณะกรรมการองค์กรอิสระฯ มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด ส่งฟ้องคดีต่อศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ มีการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้การทำงาน กระชับ รวดเร็ว รวมทั้งให้ประชาชนในฐานะผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เอง

ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องลดขั้นตอนการดำเนินการ โดยการ ออกแบบกระบวนการเสียใหม่ (Redesign) ให้มีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นในส่วนของการตรวจสอบทางการเงิน แผ่นดิน (สตง.) การตรวจสอบทรัพย์สินฯ (ป.ป.ช.) การรายงานความคืบหน้าคดีที่สำคัญและอยู่ในความสนใจ ของประชาชน และต้องมีการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และสมรรถนะในการทำงานให้กับพนักงานคดีทุจริต คอร์รัปชันให้มีความกล้าหาญในการสืบค้นหาหลักฐาน ทำความจริงให้ปรากฏมากกว่าจะปล่อยให้คดีขาด อายุความ อย่างไรก็ดี เนื่องจากคดีทุจริตเป็นความผิดอาญาอำนาจของ ป.ป.ช. หรือ สตง. คงเอื้อมไปไม่ถึง จึงเป็นหน้าที่ของอัยการที่จะต้องรับผิดชอบต่อจาก ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาส่งฟ้องศาลยุติธรรมต่อไป ดังนั้น การทำงานที่เชื่อมโยงกันเช่นนี้ จึงต้องมีระบบงานที่ชัดเจนและเชื่อว่า เรื่องที่กรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาชี้มูลแล้ว น่าจะมีการนำสำนวนการสอบสวนและพิจารณาวินิจฉัยแล้วส่งฟ้องศาลได้เลย ประกอบกับการค้นหาความจริง ในชั้นศาลก็สามารถเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อยู่แล้ว

การตรวจสอบเงินแผ่นดินที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน โดย สตง. ซึ่งเมื่อมีหน่วยงานรับตรวจเพิ่มมากขึ้นแต่จำนวนข้าราชการของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไม่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่เหมาะสมในการเข้าไปทำหน้าที่ตรวจสอบ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ หน่วยรับตรวจที่เป็นส่วนราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมี ๖๒,๕๒๐ แห่ง ตรวจสอบได้ ๑,๖๔๖ แห่ง (ร้อยละ ๒.๖๓) รัฐวิสาหกิจและบริษัทย่อยมี ๒๕๔ แห่ง ตรวจสอบได้ ๑๘๒ แห่ง (ร้อยละ ๗๑.๖๕) ส่วนท้องถิ่นมี ๘,๗๕๒ แห่ง ตรวจสอบได้ ๕,๒๗๒ แห่ง (ร้อยละ ๖๐.๒๔) และอื่น ๆ มี ๓๔๐ แห่ง ตรวจสอบได้ ๒๓๒ แห่ง (ร้อยละ ๖๘.๒๔) (รายงานผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการ พัฒนาประเทศ เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอิสระเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘) ดังนั้น เมื่อไม่สามารถเพิ่มเงินงบประมาณแผ่นดินมาเป็นเงินเดือนข้าราชการ ค่าใช้สอยในการออกปฏิบัติงาน ตรวจสอบ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Unit) ซึ่งทำงาน ตรวจสอบภายในหน่วยงานราชการ ทั้งระดับกรมและกระทรวงอยู่แล้วให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และให้รายงานผลการตรวจสอบโดยตรงต่อ คตง. กรณีที่ไม่มีผลงาน รายงานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน คตง. อาจเสนอให้มีการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ตรวจสอบภายในคนนั้น ๆ ได้

นอกจากนี้ ก็ให้มีการปรับปรุงศูนย์ป้องกันและปราบปรามประจำหน่วยงานระดับกรม โดยให้ยกระดับขึ้นเป็น “ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำกระทรวง (ศปท.)” โดยมีปลัดกระทรวง เป็นประธาน กรรมการประกอบด้วยรองปลัดกระทรวงและอธิบดี เพื่อให้มีการป้องกันการทุจริต และหากมี การตรวจสอบพบการทุจริตเกิดขึ้น คณะกรรมการของศูนย์ฯ ดังกล่าวต้องรับผิดชอบ ซึ่งมาตรการนี้จะเป็น การสร้างระบบธรรมาภิบาลภายในหน่วยงานอีกด้วย

๔) การปฏิรูปหน่วยงานธุรการและการบริหารงบประมาณ

โดยให้มีสำนักงานแยกต่างหากจากคณะกรรมการ ที่เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงบประมาณ การเงินและสินทรัพย์ การบริหารงานบุคคล ตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานมีหัวหน้าหน่วยงานที่มาจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา อีกทั้งทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการและลูกจ้าง ให้มีคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลที่เป็นอิสระและมีที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและการมีส่วนร่วมของข้าราชการของสำนักงาน การบริหารงานของสำนักงานต้องมีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการตรวจสอบประเมินผลจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ตลอดจนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐสภา ให้สามารถปฏิบัติงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ได้ และเมื่อพิจารณาารวมกับงบประมาณขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กรแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสามของงบประมาณรายจ่ายเมื่อหัก ๑) เงินส่งใช้คืนเงินกู้ ๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ ๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย ออกแล้ว เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ด้านกำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และค่าใช้จ่ายดำเนินการ

๕) การจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นศาลชำนาญพิเศษ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบที่กรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาตุลาการ ข้าราชการอัยการในหน่วยงานของรัฐ ถูกกล่าวหาว่าร้ายยฉกฉด ปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และคดีเกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

๖) การบูรณาการปราบปรามการทุจริตระหว่างองค์กรต่อต้านคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพและพลังร่วม (Synergy) จากทุกภาคส่วนในการร่วมมือปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้มีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

(๑) องค์กรต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐ ประกอบด้วย

(๑.๑) องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑.๒) หน่วยงานภาครัฐ

- อัยการสูงสุด
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- กองบังคับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงาน ก.พ.ร.
- คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(๒) องค์กรต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาคประชาสังคม

(๒.๑) องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) (Anti - Corruption organization of Thailand : ACT)

(๒.๒) สถาบันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๓) องค์การระหว่างประเทศ

(๓.๑) ธนาคารโลก (World Bank)

(๓.๒) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank : ADB)

(๓.๓) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (organization for Economic Co-operation and Development : OECD)

(๓.๔) องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)

การบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. การบูรณาการความร่วมมือทางด้านกิจกรรมการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสนับสนุนภารกิจที่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจขององค์กรหนึ่งองค์กรใดที่เป็นพันธมิตรตามบันทึกข้อตกลงความเข้าใจ (MOU) ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน อาทิ การปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดหลบหนีออกนอกประเทศ การแจ้งเบาะแสในการกระทำความผิด หรือร้องเรียนการกระทำความผิด ในกรณีที่มีการกระทำความผิดและเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ก็ต้องมีการประสานการปฏิบัติทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ เพื่อให้มีการปฏิบัติการอย่างทันท่วงที ซึ่งจะทำให้การปราบปรามได้ผลยิ่งขึ้น อาทิ เมื่อมีการทุจริตคอร์รัปชัน และต้องมีการยึด/อายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ก็ต้องส่งเรื่องให้สำนักงาน ป.ป.ช. ยึดทรัพย์สินอย่างรวดเร็ว

๒. การบูรณาการความร่วมมือในด้านข้อมูลข่าวสารการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการสนับสนุนการใช้ข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการสร้างฐานข้อมูลประวัติขององค์กร หน่วยงาน และบุคคลที่มีการกระทำความผิด รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าว หรือข้อมูลทางด้านพฤติกรรมกระทำความผิด

๕.๓.๒ ประเด็นกฎหมาย

จากศึกษาวิเคราะห์ของคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อสร้างระบบการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรกำหนดมาตรการปราบปรามโดยการปฏิรูปกฎหมาย ดังนี้

๑) ยกย่องพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้ง พ.ศ.

๒) จัดทำข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.

(ดูภาคผนวก ข)

(๒) ร่างพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดตามกฎหมาย พ.ศ. (ดูภาคผนวก ฉ)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ดูภาคผนวก ก)

การดำเนินการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้นจะอยู่ภายใต้กรอบเวลาดังนี้

๑ ระยะสั้น ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการนำหลักสูตรและกิจกรรม “โตไปไม่โกง” เข้าสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติศุลกากรว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทร้านค้าปลอดอากร

๒ ระยะปานกลาง ภายในระยะเวลา ๓ - ๕ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น และการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้ง พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๓. ระยะยาว ภายในระยะเวลา ๕ ปี เป็นต้นไป จะต้องมีความนิยมและวัฒนธรรมใหม่ของคนไทยที่มีสำนึกไม่โกง ไม่ยอมรับให้ใครมาโกง

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕

๖.๑ การปลูกฝัง

คณะอนุกรรมการการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้พิจารณาผลลัพธ์ตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ที่มุ่งแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ และระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ผลลัพธ์ระดับยุทธศาสตร์

- คนไทยทุกภาคส่วนมีสำนึกแห่งความสุจริต รักความถูกต้อง ไม่ยอมรับการโกง
- มีเครือข่ายคนไทยไม่โกงในแต่ละภาคส่วนที่เข้มแข็งและเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ
- คนไทยทุกภาคส่วนมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ผลลัพธ์ระดับกลุ่มเป้าหมาย

คณะอนุกรรมการการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้พิจารณาผลลัพธ์แยกตามระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

✧ กลุ่มเด็กและเยาวชน

- เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ความซื่อสัตย์สุจริต
- มีหลักสูตร/กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตในสถานศึกษาทั่วประเทศ
- เกิดเครือข่ายสถานศึกษาที่มีกิจกรรมหลักสูตรปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต

✧ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ตกอยู่ภายใต้อุปถัมภ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

- ภายในหน่วยงานมีกลไกภายในที่รับผิดชอบในการส่งเสริม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบพฤติกรรมด้านจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- ทุกหน่วยงานราชการจะต้องมีประมวลจริยธรรมและมีกลไกการบังคับใช้อย่างจริงจัง
- ✧ กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
 - นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อสังคมโดยมีระบบพรรคการเมืองช่วยกลั่นกรองและกำกับพฤติกรรม
 - มีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับและกำกับจริยธรรมของนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
 - มีการติดตามและตรวจสอบนักการเมืองทั้งจากภายในพรรคการเมืองและภาคประชาชน
- ✧ กลุ่มธุรกิจเอกชน
 - องค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างมาตรการภายในบริษัทที่ช่วยป้องกัน แก้ไขการทุจริต
 - องค์กรธุรกิจมีการดำเนินงานที่ยึดหลักบรรษัทภิบาล มีกลไกภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ และส่งเสริมจริยธรรม
- ✧ กลุ่มสื่อมวลชน
 - สื่อมวลชนมีจริยธรรมวิชาชีพและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตและทำหน้าที่รณรงค์สร้างจิตสำนึกและนำเสนอข่าวทุจริต
 - องค์กรวิชาชีพมีความแข็งแกร่งทำหน้าที่สนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน โดยเชื่อมโยงกับภาคประชาชน
 - สื่อมวลชนจะต้องนำเสนอข่าวด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง ชัดเจน เจาะลึก และตรงไปตรงมา รวมทั้งผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านการทุจริต
- ✧ กลุ่มประชาสังคม
 - องค์กรภาคประชาสังคมมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้
 - องค์กรประชาสังคมมีกิจกรรม/โครงการที่ช่วยแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน
- ✧ กลุ่มประชาชน
 - ประชาชนมีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
 - มีการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มประชาชน
 - เครือข่ายคนไทยไม่โกงที่รวมตัวกันเพื่อแสดงจุดยืนต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
 - มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ

๖.๒ การป้องกันและปราบปราม

๑) มีการพัฒนาระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่จะทำให้การบริหารงานภาครัฐมีความโปร่งใส ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่อาจใช้เป็นช่องทางในการเรียกรับอามิสสินจ้างได้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการให้บริการภาครัฐ การบริหารสินทรัพย์หรือบริหารโครงการที่คุ้มค่า อาทิ กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ กฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต กฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ กฎหมายการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ภาครัฐ เป็นต้น

๒) ประชาชน กลุ่ม องค์กรภาคประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต มีการแจ้งเบาะแส และร่วมในการตรวจสอบกิจกรรมที่อาจเสี่ยงต่อการทุจริตในทุกระดับ

๓) ผู้แจ้งเบาะแสและผู้มีส่วนร่วมได้รับความคุ้มครอง กรณีได้รับความเสียหายอันเป็นผลมาจากการเข้าเป็นพยานจะต้องได้รับการชดเชยจากรัฐ

๔) องค์กรอิสระและหน่วยงานภาครัฐมีบุคลากรที่มีความสามารถ มีสมรรถนะ (competency) และองค์ความรู้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานขององค์กรอิสระฯ จะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดได้จะต้องมีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงหรือขึ้นมาจากฝ่ายบริหาร ข้าราชการการเมือง

๖) มีศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นศาลชำนาญพิเศษ ที่ใช้ระบบการไต่สวน ทำหน้าที่พิจารณาและพิพากษาคดีข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คดีที่เกี่ยวกับการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญนี้ รวมทั้งคดีว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาและพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว อันเป็นหลักประกันความยุติธรรม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหา และการบริหารจัดการกับการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นของประเทศทั้งระบบจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรศาล อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๗) องค์กรระหว่างประเทศ นักธุรกิจต่างชาติ มีความพึงพอใจในการมาลงทุน หรือใช้บริการในการเดินทางท่องเที่ยว หรือการค้าขาย หรือการให้บริการทางการเงินและการธนาคารในประเทศไทย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑) สังคมไทยจะมีวัฒนธรรมในการไม่โกง และมีค่านิยมในการไม่ยอมรับและไม่สนับสนุนบุคคลที่มีฐานะร่ำรวยขึ้นมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน

๒) ระบบกฎหมายของไทยในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันไม่เปิดช่องให้มีการทุจริตหรือไม่สามารถทำการทุจริตคอร์รัปชันได้โดยง่าย ตลอดจนมีการศึกษา พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่จะต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง

๓) องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐมีความเข้มแข็งในการจัดการกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งกระบวนการปฏิบัติงานที่มีความกระชับ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ งบประมาณเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินมีธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้

๔) องค์กรธุรกิจทั้งภายในและต่างประเทศมีการลงทุนภายในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่ไม่ต้องวิตกกังวลต่อการมีต้นทุนเพิ่มขึ้นจากปัญหาการเรียกเก็บเงินเพื่อการขอรับบริการ หรือปัญหาจากการไม่สามารถขออนุญาตได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๖

๗.๑ การปลูกฝัง

คณะอนุกรรมการการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้พิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” โดยแบ่งตัวชี้วัดความสำเร็จออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ และระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับยุทธศาสตร์

- คนไทยร้อยละ ๘๐ มีสำนึกแห่งความสุจริต รักความถูกต้อง ไม่ยอมรับการโกง
- เกิดเครือข่ายคนไทยไม่โกงใน ๗ ภาคส่วน และแกนกลางประสานเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ
- คนไทยร้อยละ ๘๐ มีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับกลุ่มเป้าหมาย

คณะอนุกรรมการการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้พิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จแยกตามระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

✧ กลุ่มเด็กและเยาวชน

- ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ความซื่อสัตย์สุจริตมากขึ้น

- สถานศึกษาทั่วประเทศร้อยละ ๘๐ มีการนำหลักสูตร/กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตไปใช้

- มีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายสถานศึกษาที่มีหลักสูตรปลูกจิตสำนึกในระดับประเทศอย่างน้อย ๑ ครั้ง/ปี

✧ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบมากขึ้น

- หน่วยงานราชการทุกแห่งจะต้องมีประมวลจริยธรรมและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

- สัดส่วนข้าราชการที่ถูกร้องเรียนด้านจริยธรรมและพบว่ามิมูลมีจำนวนน้อยลง

- หน่วยงานราชการที่โครงการปลูกจิตสำนึกเพื่อต่อต้านการทุจริตอย่างน้อย ๑ คค./หน่วยงาน

✧ กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

- ผลการสำรวจบ่งชี้ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมือง

- มีกลไกเปิดเผยข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน หนี้สินและประวัติการเสียภาษีของนักการเมือง

- มีมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งในระดับชาติ

- ทุกพรรคการเมืองจะต้องมีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับและกำกับจริยธรรมของ

นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

- ภายในพรรคการเมืองจะต้องมีกลไกกำกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของสมาชิกพรรค

- จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมต่อนักการเมือง

✧ กลุ่มธุรกิจเอกชน

- จำนวนสมาชิกในเครือข่ายแนวร่วมปฏิบัติด้านคอร์รัปชัน (CAC) มีจำนวนเพิ่มขึ้น

- จำนวนองค์กรธุรกิจที่มียุทธศาสตร์ด้านการทุจริตมีจำนวนมากขึ้น
- กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตของหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้น

✧ กลุ่มสื่อมวลชน

- องค์กรวิชาชีพสื่อมีความเข้มแข็งทำหน้าที่สนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน โดยเชื่อมโยงกับภาคประชาชน
- มีการนำข่าวกรณีสืบสวนด้านทุจริตของสื่อมวลชนไปสู่การดำเนินการทางกฎหมาย

✧ กลุ่มประชาสังคม

- เกิดกลไกกำกับและติดตามความโปร่งใสและตรวจสอบได้ขององค์กรประชาสังคมประเภทอื่น ๆ นอกจากสมาคมและมูลนิธิ
- เกิดองค์กรประชาสังคมและเครือข่ายที่ทำกิจกรรม/โครงการที่ช่วยแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน
- องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินกิจกรรมตรวจสอบเพื่อสร้างความโปร่งใส

✧ กลุ่มประชาชน

- ประชาชนร้อยละ ๘๐ มีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- เกิดกลไกขับเคลื่อนการปลูกฝังค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันร่วมกันและมีการรณรงค์
- มีเครือข่ายคนไทยไม่โกงที่แสดงจุดยืนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- เกิดมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ

๗.๒ การป้องกันและปราบปราม

๑) ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI : Corruption Perception Index) ตามผลการสำรวจโดยองค์กรความโปร่งใสระหว่างประเทศ (TI : Transparency International) ภายในระยะเวลา ๕ ปี ต้องมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.๒๕๕๗ ไม่น้อยกว่าปีละ ๓ คะแนน กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ประเทศไทยควรได้คะแนนจากการสำรวจไม่น้อยกว่า ๕๐ คะแนน

๒) ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ศปท.) ทุกกระทรวง และหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ มีการกวดขันการให้บริการสาธารณะ การจัดซื้อจัดจ้าง มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการให้บริการตามกฎหมายและไม่พบว่ามีกรณีเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนที่ไม่ควรได้

๓) สัดส่วนของการลงทุนจากต่างประเทศตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI : Board of Investment) เพิ่มขึ้นทุกปีตามสถานะทางเศรษฐกิจของไทยและของโลกอย่างชัดเจน

๔) การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพรวดเร็วขึ้น ไม่มีสำนวนคดีใดที่ถูกปล่อยทิ้งไว้จนกระทั่งขาดอายุความ

๕) ทัศนคติของคนไทยต่อเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันดีขึ้น

คณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงขอเสนอรายงาน การพิจารณา วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้โปรดพิจารณา

๑) เห็นชอบรายงานการพิจารณา วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ

๒) เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติ จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.

๒. ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ.

๓. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและ ประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.

๓) ส่งมอบรายงานการพิจารณาตามข้อ ๑) และร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๒) ให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายวสันต์ ภัยหลีกลี้)

เลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ภาคผนวก

- ก. รายงานผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบ
- ข. ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐเกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กรอิสระที่มีหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน
- ค. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.
- ง. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ และร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ.
- จ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.
- ฉ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติสุภาษกรว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร
- ช. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓
- ซ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพจน์มิชอบ พ.ศ.
- ณ. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดตามกฎหมาย พ.ศ.
- ญ. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภาคผนวก

- ก. รายงานผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการปลูกฝัง
สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และ
การมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

รายงานผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส
และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพตติมิชอบ
ในคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพตติมิชอบ

๑. หลักการและเหตุผล

การป้องกันการทุจริตเป็นวาระการปฏิรูปสำคัญที่กรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพตติมิชอบรับผิดชอบดำเนินการออกแบบพิมพ์เขียวการปฏิรูป ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันฯ ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปเป็น ๓ แนวทาง ได้แก่ การปลูกฝัง การป้องกัน และการปราบปราม โดยแต่ละแนวทางได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการทำหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาในรายละเอียด ซึ่งในด้านแนวทางการปลูกฝัง ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพตติมิชอบ ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์จัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพตติมิชอบ ในด้านการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพตติมิชอบ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. นางจรี วิจิตรวาทการ	ประธานอนุกรรมการ
๒. นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายขจิตถัย บุรุษพัฒน์	รองประธานอนุกรรมการ
๔. นายจรูญ จึงยิ่งเรืองรุ่ง	อนุกรรมการ
๕. นายภิรมย์ สิมะเสถียร	อนุกรรมการ
๖. นางสาวรุ่งรัตนา เจริญจิตต์	อนุกรรมการ
๗. นายวีระ ศรีพิทักษ์	อนุกรรมการ
๘. นายวีระศักดิ์ ฤครองหิน	อนุกรรมการ
๙. นายมหัศจักร โสดี	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรัตน วสุวัต	อนุกรรมการ
๑๑. นายสมชาติ วิศิษฐชัยชาญ	อนุกรรมการ
๑๒. นายสรเสรีญ พลเจียก	อนุกรรมการ
๑๓. นางอรพินท์ สฟโชคชัย	อนุกรรมการ
๑๔. นางสาวกนกกาญจน์ อนุแก่นทราย	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๕. นายวิเชียร พงศธร	ที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๑๖. นายบุญสม อัครธรรมกุล	ที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๑๗. นายขวัญพัฒน์ สุทธิธรรมกิจ	ที่ปรึกษาอนุกรรมการ

คณะกรรมการการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประเพณีมิชอบ ได้ออกแบบกรอบแนวคิด (Conceptual Design) ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ที่มุ่งแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยใช้แนวคิดที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางและเป็นเป้าหมายของการปฏิรูป เพื่อพัฒนาระบบค่านิยม และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยทุกภาคส่วนให้รังเกียจและไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ถูกต้องและยืนหยัดในความสุจริตเที่ยงธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกของคนไทยเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งในรายงานฉบับนี้ คณะอนุกรรมการฯ จะได้เสนอกลไกการขับเคลื่อน “สามแนวทาง เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย” เพื่อเป็นรายละเอียดของวิธีและกระบวนการปฏิรูปให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

๒. ประเด็นปฏิรูป

ในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุผลในเชิงยุทธศาสตร์ คณะอนุกรรมการฯ ได้ออกแบบทิศทางของการขับเคลื่อน “สามแนวทาง” ได้แก่ ๑) แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกที่ตัวบุคคล ๒) แนวทางการสร้างเครือข่ายและการจัดการองค์กร ๓) สร้างพลังคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมในภาพใหญ่ เพื่อขับเคลื่อนในกลุ่มเป้าหมายหลักของการปฏิรูป ประกอบด้วย ๗ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพรรคการเมือง กลุ่มธุรกิจเอกชน กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มประชาสังคม และกลุ่มประชาชน ซึ่งมีทิศทางการขับเคลื่อนตามสามแนวทางและเจ็ดกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๒.๑ สามแนวทาง

- ๑) สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคล เริ่มต้นทำให้ “คน” แต่ละคน ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำไม่ควรทำ ตระหนักถึงผลเสียหายร้ายแรงของการทุจริตคอร์รัปชัน มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ เป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมจะต้องไม่ยอมรับ
- ๒) สร้างเครือข่ายและกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ “คน” ที่มีจิตสำนึก เพราะคนแต่ละคนดำรงอยู่ภายใต้องค์กรกลุ่มสังคมหรือภาคส่วนต่าง ๆ การออกแบบให้มีระบบและกลไกให้ปัจเจกบุคคลที่มีจิตสำนึกได้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่ให้คนดีมีที่ยืนในสังคม สร้างพลังกลุ่มที่มีขวัญและกำลังใจในการทำความดี และมีกลไกเชิงสถาบันบางอย่างรองรับ จะช่วยสร้างความเข้มแข็งและขยายขอบข่ายของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึก จนเป็นจิตสำนึกกรวมหมู่ที่มีพลังขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

๓) สร้างพลังคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมในภาพใหญ่ ด้วยการส่งเสริมและสร้างกลไก
บางประการที่ทำให้เครือข่ายของผู้ที่มีจิตสำนึกรักความถูกต้องนี้มีพลังต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชัน เป็นกลไกตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อรักษาประโยชน์ของ
สาธารณะ สร้างพลังต่อต้าน และลงโทษทางสังคมต่อผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

๒.๒ เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักในการปฏิรูป ประกอบด้วย ๗ กลุ่ม ได้แก่

- ๑) เด็กและเยาวชน ในทุกช่วงกลุ่มอายุ ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
และอุดมศึกษา รวมทั้งกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา
- ๒) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ๓) นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
- ๔) ธุรกิจเอกชน (ผู้ประกอบการธุรกิจ บริษัท ห้างร้าน พนักงานเอกชน องค์กรที่ทำงาน
ส่งเสริมและกำกับดูแลภาคธุรกิจเอกชน)
- ๕) สื่อมวลชน (รวมทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อ)
- ๖) ประชาสังคม (กลุ่มและองค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรภาคประชาชน องค์กร
สาธารณประโยชน์ องค์กรวิชาชีพ สมาคม มูลนิธิ รวมทั้งองค์กรทางศาสนา (เช่น วัด)
- ๗) ประชาชนทั่วไป

ตารางสรุปกลไกและมาตรการขับเคลื่อนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

๗ กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
<u>กลไกการศึกษา</u> - หลักสูตรในสถานศึกษา - อบรมครูผู้สอนเพื่อใช้หลักสูตร - นิเทศรรมร.ร.-ครอบครัว - คุณสมบัติผอ.สถานศึกษาต้องผ่านหลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรม - กำหนดหลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรม - <u>กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก</u> - อบรมการเลี้ยงดูเด็ก (ผปค. ผู้เลี้ยงดูเด็ก) - <u>กลไกสื่อมวลชน</u> - ใช้สื่อรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึก	<u>กลไกบริหารงานบุคคล</u> - อบรมข้าราชการและจนท. - คุณสมบัติผู้บริหารต้องผ่านหลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรม - <u>กลไกวัฒนธรรมองค์กร</u> - สร้าง Core values และวัฒนธรรมองค์กร - สื่อสารภายในองค์กร - Tone from the Top - การเป็นแบบอย่างที่ดี - Integrity Pledge - พัฒนาเครื่องมือสร้าง Self awareness - <u>กลไกระบบงานจริยธรรม</u> - อบรมกลุ่มผู้ครองจริยธรรม	<u>กลไกบริหารพรรค</u> - หลักสูตรอบรมนักการเมืองและสมาชิกพรรค - คุณสมบัตินักการเมืองของพรรคต้องผ่านหลักสูตรอบรมจริยธรรม - นักการเมือง - <u>กลไกตรวจสอบ</u> - สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน	<u>กลไกบริหารและวัฒนธรรมองค์กร</u> - อบรมพนักงาน - สื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกในองค์กร - <u>กลไกสนับสนุนจากภายนอก</u> - อบรมบริษัท - สร้างจิตสำนึกการเป็น Change agents ของภาคธุรกิจ - ธรรมคำจัตสำนึกภักทูล	<u>กลไกจริยธรรมวิชาชีพ</u> - อบรมจริยธรรมวิชาชีพสื่อ - พัฒนาและสนับสนุน Investigative Journalism - สร้างความตระหนักของสื่อในการทำหน้าที่รณรงค์จิตสำนึกสาธารณะ (สื่อทุกแขนง เช่น สื่อโฆษณา, ผู้ผลิตละคร, สื่อบันเทิง) - <u>กลไกบริหารองค์กรสื่อ</u> - ปฐมนิเทศ/ปลูกจิตสำนึกพนักงานองค์กรสื่อ	<u>กลไกสร้างควมเข้มแข็ง</u> - สร้างความตระหนักเกี่ยวกับความโปร่งใสและปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการกิจ	<u>กลไกสื่อรณรงค์</u> - ใช้สื่อรณรงค์ “คนไทยไม่โกง” - <u>กลไก Catalyst</u> - ใช้ Catalyst จากภาคส่วนต่างๆเพื่อปลูกจิตสำนึก - มอบรางวัลคนดี - สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ในการตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมือง/สื่อ

กลไก
นโยบาย

๗ กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
<u>กลไกการศึกษา</u> - เครือข่ายครู-นร.-ผ.ปค. <u>กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม</u> - สร้างพื้นที่เรียนรู้ทุกระดับ (Dialogue, activities) - Cyberkids/Cyberteens	<u>กลไกบริหารงานบุคคล</u> - กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการ - ระบบคุณธรรม - HR เชิงรุก <u>กลไกระบบงานจริยธรรม</u> - สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม - บังคับใช้ประมวลจริยธรรม - บูรณาการภายในหน่วยงาน - Career path กลุ่มคค. - เครือข่ายกลุ่มคค. - ปรับกระบวนการและวิธีทำงาน - เครือข่ายจนท.ด้าน โกง <u>กลไกสนับสนุนจากภายนอก</u> - สถาบันฝึกอบรมจริยธรรม - รับรองมาตรฐานหน่วยงาน - เครือข่าย ปปช. ปปท. กพ. และอื่นๆ - ระบบที่ปรึกษาจริยธรรม	<u>กลไกบริหารพรรค</u> - กลไกคัดเลือก/ตรวจสอบประวัติ/คัดกรองผู้บริหารพรรคและผู้สมัคร - ประมวลจริยธรรมพรรค - กลไกกำกับจริยธรรมในพรรค - เปิดโอกาส/พื้นที่นักการเมืองใหม่ <u>กลไกตรวจสอบ</u> - เครือข่ายการเมืองสะอาด (Clean Politics)	<u>กลไกบรรษัทภิบาล</u> - นโยบายบริษัท - นโยบายกองทุน - CAC initiatives - การรับรองมาตรฐานหน่วยงานด้านการป้องกันการทุจริต - กลไกส่งเสริมและกำกับจริยธรรม (Compliance /ethics units) - สร้างแรงจูงใจธุรกิจที่มีจริยธรรม <u>กลไกบริหารและวัฒนธรรมองค์กร</u> - กลไกการรับพนักงาน - พื้นที่กิจกรรม/เครือข่ายพนักงาน	<u>กลไกจริยธรรมวิชาชีพ</u> - เครือข่ายองค์กรสื่อร่วมมือเสนอข่าวทุจริต <u>กลไกบริหารองค์กรสื่อ</u> - ให้ความเป็นอิสระทางวิชาชีพโดยไม่ครอบงำหรือแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร - สนับสนุนพนักงานให้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ <u>กลไกสนับสนุน/ตรวจสอบจากภายนอก</u> - สนับสนุนพื้นที่สื่อเพื่อปลูกจิตสำนึก (เผยแพร่, ผลิต)	<u>กลไกสร้างความรู้ เข้มแข็ง</u> - เชื่อมเครือข่ายองค์กรประชาสังคม - สนับสนุนการทำงานองค์กรประชาสังคม <u>กลไกธรรมภิบาล</u> - ระบุนายงานบัญชีทรัพย์สิน/รายได้ขององค์กร/ผู้บริหาร	<u>กลไกการมีส่วนร่วม</u> - เครือข่ายคนไทยไม่โกง - เครือข่ายผู้แจ้งเบาะแส - กลไกเชื่อมโยงและให้อำนาจภาคประชาชน (สมาชิกคุณธรรม/สภาพลเมือง)

ฉบับแก้ไข
แก้ไข

๗ กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
<u>กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม</u> - รณรงค์ในกลุ่มเด็กให้ไม่ยอมรับ การโกงทุกรูปแบบ	<u>กลไกระบบงานจริยธรรม</u> - Name and shame database <u>กลไกวัฒนธรรมองค์กร</u> - วัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง ให้ กำลังใจคนดี สร้างแรงกดดันผู้กระทำความผิด	<u>กลไกการเข้าสู่ตำแหน่ง</u> - Public debate <u>กลไกตรวจสอบ</u> - ระบบตรวจสอบจาก ภายนอก (การเข้าชื่อ ตรวจสอบ/ยื่นถอดถอน ด้านจริยธรรม สมาชิก คุณธรรม สภาพลเมือง) - ฐานข้อมูล Online นักการเมือง <u>กลไกการเข้าสู่ตำแหน่ง</u> - การเปิดเผยทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษี	<u>กลไกบริหารและ วัฒนธรรมองค์กร</u> - กลไกการกำกับความสุจริต ของคู่ค้า - วัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง ในหน่วยงาน - มาตรการคุ้มครองผู้แจ้ง เบาะแส <u>กลไกตรวจสอบ/สนับสนุน ภายนอก</u> - รายชื่อ Ethical Stars - เปิดเผยแพร่รายชื่อองค์กร/ นักธุรกิจที่มีปัญหา - ห้ามภาครัฐทำธุรกรรมกับ องค์กรธุรกิจที่มีปัญหา - ตรวจสอบจริยธรรมโดย ผู้ถือหุ้น/นักลงทุน/ องค์กรกำกับดูแล	<u>กลไกกำกับจริยธรรมสื่อ ที่เชื่อมกับภายนอก</u> - รณรงค์แนวร่วมไม่ สนับสนุนสื่อไร้จริยธรรม - การกำกับ/ตรวจสอบ จริยธรรมของสื่อด้วยตัวเอง	<u>กลไกธรรมภิบาล</u> - เปิดเผยแพร่ชื่อ องค์กรที่ไม่ โปร่งใส	<u>กลไกการมีส่วนร่วม</u> - New Social movements - วัฒนธรรมไม่ยอมรับการ โกง - มาตรการตรวจสอบ ของภาคประชาชน - มาตรการคุ้มครอง ผู้แจ้งเบาะแส

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

๓.๑ การวิเคราะห์/ทบทวน/ระดมสมองมาตรการพิเศษเพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอการปฏิรูป ระยะแรก

๓.๒ ศึกษา/รวบรวมข้อมูลลักษณะงานและผลการดำเนินงานด้านการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และจากต่างประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์จัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป

- วิเคราะห์ภาพรวม (Mapping) ของงานที่ได้มีการริเริ่มดำเนินการมาแล้ว
- วิเคราะห์ศักยภาพของงานในการขับเคลื่อนเพื่อไปสู่การปฏิรูปประเทศโดยพิจารณาจากความน่าสนใจของลักษณะแนวคิดในการดำเนินโครงการ ผลสำเร็จในการดำเนินงาน และศักยภาพในการขยายผล

๓.๓ วิเคราะห์/จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

- กำหนดแนวทางที่จะนำไปสู่การทำให้ “คนไทยไม่โกง”
- กำหนดประเด็นปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”
- จัดลำดับความสำคัญของแนวทางที่เสนอ รวมทั้งเสนอวิธีการในการนำแนวทางไปเริ่มดำเนินการ เช่น การใช้คำสั่งของฝ่ายบริหาร การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การประสานความร่วมมือและสนับสนุนทรัพยากร เป็นต้น
- วิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางปฏิรูปแต่ละเรื่องตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” กับข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องของส่วนงานกรมการอื่น
- วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีศักยภาพเป็นพลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”
- วิเคราะห์เงื่อนไขความสำเร็จและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งเสนอวิธีการสร้างเงื่อนไขเพื่อความสำเร็จและเอาชนะอุปสรรค
- ระบุผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากข้อเสนอการปฏิรูปและตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยโดยมีแนวคิดที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางของการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในด้านวิธีการ “คน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา เพราะถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่มีจิตสำนึกคือสังคมส่วนรวมและให้คุณค่า/ค่านิยมที่ไม่ยอมรับพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันจนกลายเป็นวิธีคิดและวิธีการใช้ชีวิตแล้ว การทุจริตคอร์รัปชันก็จะเกิดขึ้นได้ยากเพราะสังคมถือว่าเป็นเรื่องผิดอย่างร้ายแรง หากมีใครที่กระทำการทุจริตคอร์รัปชันก็จะถูกรังเกียจและการลงโทษทางสังคม (Social sanction) ส่วนในด้านเป้าหมาย “คน” ก็เป็นตัวการปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะเมื่อคนหนึ่งเป็นผู้กระทำโดยที่ไม่คิดว่าเป็นเรื่องที่ผิดไม่สมควรทำ ขณะที่คนอื่น ๆ ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องใหญ่และยอมรับการกระทำดังกล่าวหรือแม้กระทั่งอาจได้รับผลประโยชน์บางอย่างจนไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อส่วนรวม การแก้ไขจึงต้องแก้ที่วิธีคิดของคนโดยตรง ให้คนมีภูมิด้านทานคือโอกาสและการช่วยเหลือให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็น “คนไทยไม่โกง” ที่นอกจากตนเองไม่โกงแล้ว จะต้องไม่ยอมให้ผู้อื่นโกงอีกด้วย

กรอบการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” ประกอบด้วย “สามแนวทาง เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย” ดังนี้

สามแนวทาง

- ๑) สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคล เริ่มต้นทำให้ “คน” แต่ละคน ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีจิตสำนึก ที่ถูกต้อง รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำไม่ควรทำ ตระหนักถึงผลเสียร้ายแรงของการทุจริตคอร์รัปชัน มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ เป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคม ไม่ยอมรับ
- ๒) สร้างเครือข่ายและกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ “คน” ที่มีจิตสำนึก เพราะคนแต่ละคนต่างอยู่ภายใต้องค์กรกลุ่มสังคมหรือภาคส่วนต่างๆ การออกแบบให้มีระบบและกลไกให้ปัจเจกบุคคลที่มีจิตสำนึกให้ได้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่ให้คนดีมีที่ยืนในสังคม สร้างพลังกลุ่มที่มีขวัญและกำลังใจในการทำมาดี และมีกลไกเชิงสถาบันบางอย่างรองรับ จะช่วยสร้างความเข้มแข็งและขยายขอบข่ายของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึก จนเป็นจิตสำนึกรวมหมู่ที่มีพลังขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของสังคม
- ๓) สร้างพลังคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมในภาพใหญ่ ด้วยการส่งเสริมและสร้างกลไกบางประการที่ทำให้เครือข่ายของผู้ที่มีจิตสำนึกมีความกล้าต้งนี้ มีพลังต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

เป็นกลไกตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อรักษาประโยชน์ของสาธารณะ
สร้างพลังต่อต้าน และลงโทษทางสังคมต่อผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักในการปฏิรูป ประกอบด้วย ๗ กลุ่ม ได้แก่

- ๑) เด็กและเยาวชน ในทุกช่วงกลุ่มอายุ ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ
อุดมศึกษา รวมทั้งกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา
- ๒) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ๓) นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
- ๔) ธุรกิจเอกชน (ผู้ประกอบการธุรกิจ บริษัท ห้างร้าน พนักงานเอกชน องค์กรที่ทำงานส่งเสริม
และกำกับดูแลภาคธุรกิจเอกชน)
- ๕) สื่อมวลชน (รวมทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อ)
- ๖) ประชาสังคม (กลุ่มและองค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรภาคประชาชน องค์กรสาธารณประโยชน์
องค์กรวิชาชีพ สมาคม มูลนิธิ รวมทั้งองค์กรทางศาสนา (เช่น วัด)
- ๗) ประชาชนทั่วไป

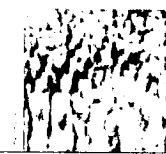
กรอบแนวคิดคนไทยไม่โกง

เด็กและเยาวชน

สร้างจิตสำนึก

สร้างและปลูกจิตสำนึกกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม
ด้วยการใช้หลักสูตร การใช้สื่อรณรงค์ การ
อบรม และเทคนิคการสื่อสารเพื่อการ
เปลี่ยนแปลง

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

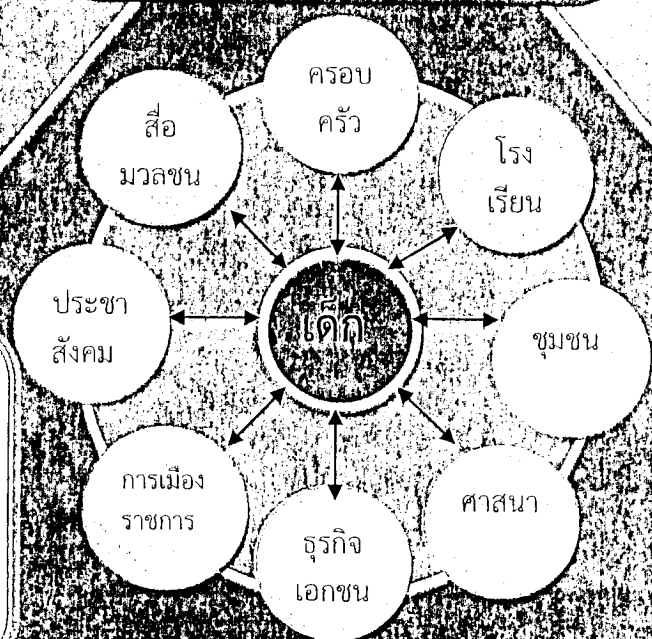
ประชาชน

นักการเมืองและพรรค

สร้างความเข้มแข็ง

สร้างความเข้มแข็งเครือข่ายของภาค
ส่วนต่าง ๆ ด้วยการสร้างกลไกเชื่อมโยง
แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างความ
เข้มแข็งของกลไกส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม

สร้างพลังคุณธรรม

สร้างพลังทางสังคมในภาคส่วนต่าง ๆ
ในการปฏิเสธและไม่ยอมรับการทุจริต
คอร์รัปชัน สร้างกลไกที่ส่งเสริมการ
เฝ้าระวังตรวจสอบ

ประชาสังคม

สื่อมวลชน

ธุรกิจเอกชน

๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางดำเนินการ

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณามาตรการปฏิรูปและแนวทางดำเนินการในแต่ละกลุ่มเป้าหมายตามทิศทางการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ดังนี้

๕.๑ กลุ่มเด็กและเยาวชน

แนวคิดการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีของสังคมไทยให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นการใช้กลไกซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็กและเยาวชนทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการปลูกจิตสำนึก การสร้าง/กระชับเครือข่าย/ขยายพื้นที่ และการสร้างพลังทางสังคม ซึ่งจะขับเคลื่อนผ่านกลไกการศึกษา กลไกครอบครัว กลไกสื่อมวลชน กลไกเครือข่ายทางสังคม และกลไกสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ๔ ด้าน ดังนี้

๕.๑.๑ กลไกการศึกษา

กลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันนั้น กลไกการศึกษาถือว่าเป็นแนวทางที่สำคัญและมีบทบาทเป็นอย่างมาก ซึ่งการมีหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้เด็กและเยาวชนได้บ่มเพาะความดีตั้งแต่เด็กและซึมซับค่านิยมที่ดีที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคตของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน ทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาให้ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดความรู้และจิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

นำหลักสูตรการปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตไปใช้ในสถานศึกษาทั่วประเทศ

เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อต่อต้านการทุจริต เช่น หลักสูตร “โตไปไม่โกง” โดยให้นำไปใช้ในทุกระดับชั้นเรียนในสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยบรรจุให้เป็นชั่วโมงเรียน/กิจกรรมในตารางการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้ชัดเจน เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตร โดยอาจเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๑ ชม./สัปดาห์ รวม ๔๐ ชั่วโมง/ปีการศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายโดยมอบหมายครูให้ทำหน้าที่สอนโดยนับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานสอน นอกจากนี้ ยังต้องมีหลักสูตรสำหรับนักเรียน/นักศึกษาในส่วนอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ อาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และอุดมศึกษา

การอบรมครูผู้สอน

เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดค่านิยมและจิตสำนึกให้แก่เด็ก จึงควรมีมาตรการให้การอบรมครูผู้สอนทั่วประเทศให้ตระหนักถึงความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และมีความเข้าใจและมีทักษะด้านวิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชน

การส่งเสริมกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และสร้างความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน และเป็นพันธมิตรสำคัญร่วมกันในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เช่น การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียน ค่ายผู้ปกครอง กิจกรรมจิตสาธารณะของโรงเรียนร่วมกับชุมชน เป็นต้น

ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรม

ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนและเป็นผู้นำของหน่วยปฏิบัติ ผู้อำนวยการจึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ครูและเด็ก ซึ่งผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการนั้น ต้องมีความเข้าใจต่อความคาดหวังด้านคุณธรรมจริยธรรม สนับสนุนนโยบายการปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กในสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงควรมีมาตรการสร้างหลักสูตรอบรมจริยธรรมแก่ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนรวมทั้งมีการพิจารณาประวัติการทำงานและบริหารงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก่อนเข้ารับตำแหน่ง

การสร้างเครือข่ายครูและนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

เพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายครูและนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตร เพื่อเป็นพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างพื้นที่ของผู้ที่มีจิตร่วมและรวมพลังเพื่อเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เช่น การมีเว็บเพจ Facebook หรือเว็บไซต์ในการเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน เนื่องจากสังคมไทยขาดการรวมกลุ่มในแนวราบของประชาชนจึงนำมาซึ่งการขาดการดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยกลุ่มประชาชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้พลังครูและนักเรียนที่ได้รับการอบรมและเรียนรู้มาแล้วสูญหายไปจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้มีการเกาะกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างพลังความดีให้มีความต่อเนื่อง

๕.๑.๒ กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก

กลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันนั้น กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็กถือเป็นพื้นฐานของการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดีที่สุดประการหนึ่งให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

การอบรมผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก

การสร้างพื้นฐานจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัวที่ผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการอบรมผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมร่วมกับทางโรงเรียนเพื่อเป็นการเชื่อมโยงอย่างสัมพันธ์กัน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูให้เป็นคนดี วิธีการใช้เวลาอย่างมีคุณภาพกับลูก สิ่งใดที่พ่อแม่ไม่ควรพูดหรือทำกับลูกเพราะจะมีผลต่อการบ่มเพาะคุณธรรมในใจเด็ก การเล่านิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรม เป็นต้น ภาระหน้าที่ของการขับเคลื่อนควรเริ่มจากโรงเรียนซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองและเด็กมากที่สุด

การอบรมครูที่เลี้ยงและที่เลี้ยงเด็ก

สังคมสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเพราะผู้ปกครองอาจไม่มีเวลาเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน แต่มอบให้เป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยงเด็ก ครูพี่เลี้ยง และศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ครูพี่เลี้ยง/พี่เลี้ยงจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการถ่ายทอดค่านิยมและจิตสำนึกให้แก่เด็กโดยเฉพาะในวัยก่อนวัยเรียนที่การบ่มเพาะคุณค่าสำคัญจะได้ผลมากจึงควรมีมาตรการให้การอบรมครูพี่เลี้ยงทั่วประเทศที่อยู่ประจำโรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เข้าใจถึงหลักการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องและการกระทำตนให้เป็นตัวอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม ภาระหน้าที่ของการขับเคลื่อนควรเริ่มจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงเด็ก

๕.๑.๓ กลไกสื่อมวลชน

กลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันนั้น กลไกสื่อมวลชนถือว่าเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และกระจายข่าวสารเพื่อรณรงค์การขับเคลื่อน โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นและปลูกพลังจิตสำนึก “คนไทยไม่โกง”

สื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่รับสื่อเป็นจำนวนมากจึงจำเป็นต้องใช้สื่อเพื่อกระตุ้นและปลูกพลังจิตสำนึกในตัวเด็กให้มีจิตสำนึกที่ดี โดยผ่านการสื่อสารที่ดีและมีคุณภาพ รวมทั้งมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระตุ้นจิตสำนึกและปลูกฝังความดีไปให้เขาไป

กว้างมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือกับภาคีสื่อมวลชนในการออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกที่ดีทั้งข่าว สารคดี ละครที่สะท้อนค่านิยมที่ดี การดูที่ส่งเสริมจิตสำนึกที่ดี เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการสนับสนุนผู้ผลิตรายการที่ช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดีโดยรัฐบาลควรมีมาตรการให้ได้รับการลดหย่อนภาษีหรือการได้รับสิทธิพิเศษบางอย่างเพื่อกระตุ้นให้ผู้ผลิตรายการหันมาสนใจทำรายการประเภทส่งเสริมค่านิยมที่ดีมากขึ้น เพื่อเพิ่มพื้นที่และช่วยส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในสังคมไทย

๕.๑.๔ กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม

กลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันนั้นคือ กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นการขยายพื้นที่และเปิดโอกาสให้แก่เด็กและเยาวชนมีพื้นที่ในการแสดงผลงานเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

การสร้างเครือข่ายและเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

เพื่อสร้างเครือข่ายและเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนได้มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการสนทนาแลกเปลี่ยน (Dialogue) ซึ่งเป็นวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้มากขึ้น ลักษณะกิจกรรมที่น่าสนใจที่จะกระตุ้นให้เยาวชนเข้าร่วม เช่น การจัดทำภาพยนตร์สั้น การแสดงดนตรี การประกอบการเพื่อสังคม การจัดมุมสนทนาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในสถานศึกษา การณรงค์ไม่ยอมรับการโกง เป็นต้น รูปแบบของพื้นที่เพื่อเรียนรู้และแสดงออกนั้นมีมากมายแล้วแต่ความสนใจและจริตของเด็กและเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ประเด็นสำคัญคือวิธีการ โน้มน้าวกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กได้เข้าถึงพื้นที่สร้างสรรค์ที่ตนเองถนัดเพื่อเรียนรู้และเข้าร่วมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

การใช้โซเชียลมีเดีย สร้าง Cyberkids/Cyberteens

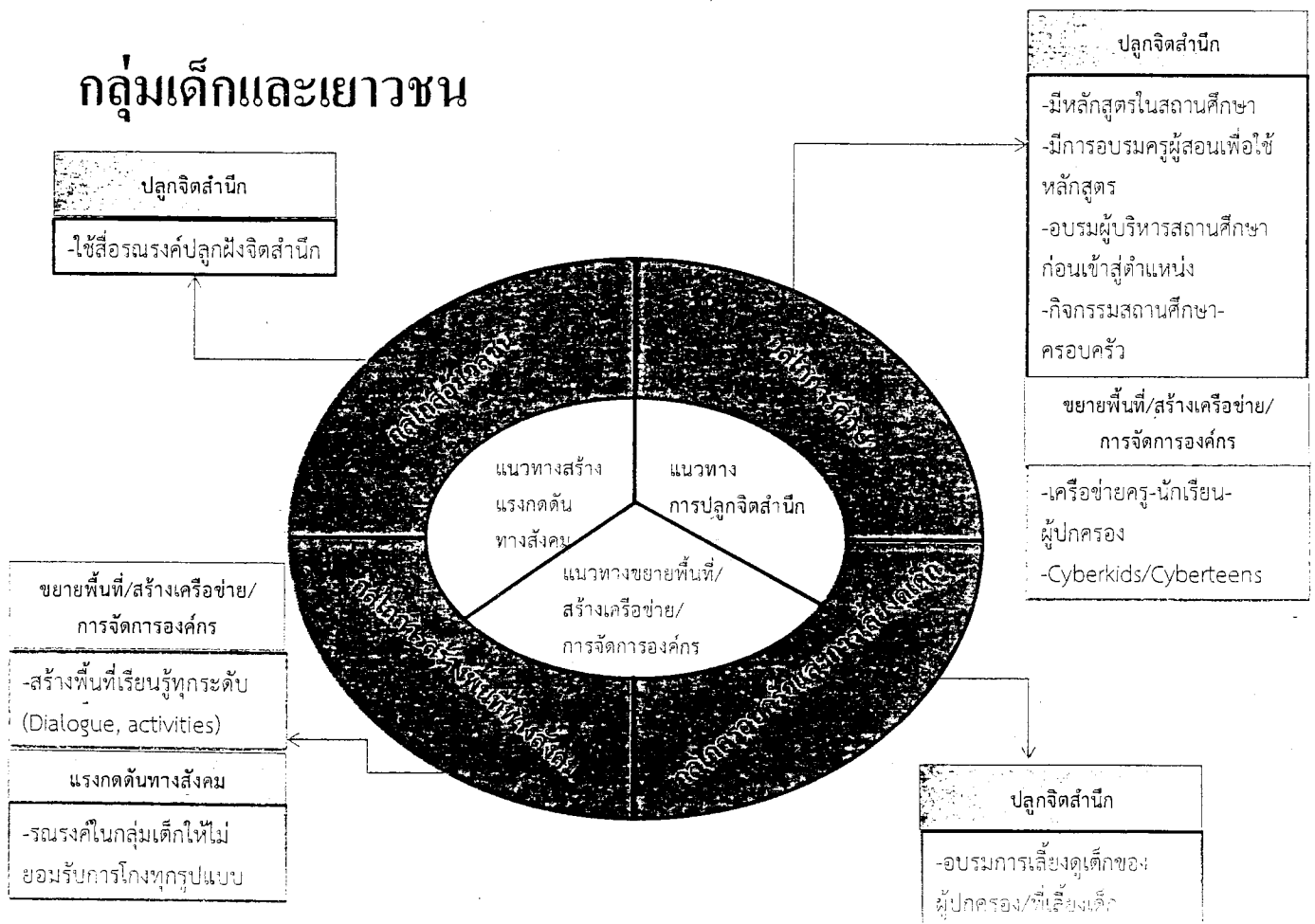
ปัจจุบันการใช้โซเชียลมีเดียแพร่หลายและมีอิทธิพลทางความคิดเป็นอย่างมากต่อเด็กและเยาวชน การสร้างเครือข่ายและเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันผ่านช่องทางออนไลน์ถือเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการนำบุคคลที่น่าสนใจมาแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงเด็กในพื้นที่โซเชียลมีเดีย เช่น การให้นักแสดงกล่าวถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันผ่านทาง Instagram ของตนเอง การสร้าง Facebook, Twitter, Line, Youtube แอปพลิเคชัน และเว็บไซต์ในกลุ่มผู้ที่สนใจเพื่อเป็นเวทีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้มากขึ้น โซเชียลมีเดียควรจะถูก

นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้และสร้างพลังร่วมเพื่อประเทศชาติแทนที่จะปล่อยให้เป็นเครื่องมือในการสื่อเรื่องไร้สาระและมีผลลบต่อสังคม

การรณรงค์ไม่ยอมรับการโกง

การสร้างแรงกดดันทางสังคมที่ไม่ยอมรับการโกงในกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นพลังขับเคลื่อนด้วยการสร้างพื้นที่ของกลุ่มเด็กที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกันและส่งสัญญาณออกไปนอกกลุ่มด้วยการแสดงจุดยืนไม่ยอมรับการโกง รวมทั้งมีส่วนร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นๆ ที่อยู่ภายในสภาพแวดล้อมของตนเอง เป็นการสื่อสารต่อสังคมรอบตัวเกี่ยวกับความคาดหวังด้านคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่ม ประเด็นการรณรงค์แบบนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างแข็งแกร่ง หลังจากมีการดำเนินการตามข้อข้างต้น กล่าวคือ เมื่อมีการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เยาวชนเพื่อต่อต้านการทุจริตหลายรูปแบบแล้ว และมีความลงตัวตกผลึกของเยาวชนทางด้านทัศนคติและความคิดความเชื่อในระดับหนึ่งแล้ว การรณรงค์ให้ไม่ยอมรับการโกงจะเกิดผลในเชิงประจักษ์ได้ เพราะได้มีความคิดเห็นและอุดมการณ์ร่วมกันแล้ว

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๕.๒ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญมากที่สุด การบริหารราชการเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขอย่างยั่งยืนต้องอาศัยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบราชการ ซึ่งปัจจุบันอาจมีปัญหากับประสิทธิภาพและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ทำให้การขับเคลื่อนเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขอย่างยั่งยืนของประชาชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นผล จึงมีความจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ กลไกบริหารงานบุคคล กลไกการสร้างวัฒนธรรมองค์กร กลไกการส่งเสริมระบบงานจริยธรรมและการสนับสนุนเครือข่ายภายนอก โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

๕.๒.๑ กลไกบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลที่ดีมีคุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญของระบบบริหารราชการซึ่งกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐน่าจะมีหลายประเด็น เช่น ๑) บริหารงานบุคคลโดยใช้ระบบคุณธรรมอย่างจริงจังในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ๒) ผู้ที่จะเลื่อนตำแหน่งระดับผู้บริหารจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรมและ ๓) มีการประเมินคุณสมบัติด้านจริยธรรมด้วย ๔) มีการกำหนดให้มีการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงานเป็นประจำทุกปี มีรายละเอียดดังนี้

การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เพื่อสร้างข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีจิตสำนึกที่ดีและไม่ยอมรับการโกงจำเป็นต้องมีการอบรมเพื่อปลูกจิตสำนึกให้ข้าราชการทำงานเพื่อแผ่นดินและประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับผู้บริหารให้เป็นผู้กำหนดทิศทางนโยบายของหน่วยงานจะต้องเข้าใจและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ระดับรองลงมา

ผู้บริหารต้องผ่านการอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม

ผู้บริหารหน่วยงานเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่ผู้บริหารต้องเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงควรมีมาตรการสร้างหลักสูตรอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และกำหนดให้เป็นคุณสมบัติของผู้บริหารที่จะต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว รวมทั้งให้มีการพิจารณาประวัติการทำงานและบริหารงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารให้ต้องรับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม

ต้องมีการระบุหน้าที่ตามกฎหมายของหัวหน้าส่วนราชการทุกแห่งอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมและต้องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ที่อยู่ภายใต้สังกัด เพราะการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่หัวหน้าส่วนราชการจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ

ระบบคุณธรรม

การใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจังเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยป้องกันและลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากร การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การพิจารณาความดีความชอบรวมถึงผลงาน เป็นต้น เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติและสร้างความเป็นธรรมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน การยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของภาครัฐจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในอีกทางหนึ่งด้วย

การบริหารงานบุคคลเชิงรุก

การบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของภาครัฐจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบทรัพยากรบุคคลเชิงรุกที่เน้นสร้างคนดีและไม่ยอมรับคนโกง โดยการบริหารงานบุคคลเชิงรุก ไม่รอจนกว่าจะมีเรื่องร้องเรียน แต่บูรณาการมิติด้านคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในกระบวนการงานบริหารและพัฒนาบุคคลอย่างเป็นระบบและจริงจัง ทั้งนี้ให้ปรับกลไกของคณะกรรมการจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานราชการรวมถึงกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมให้ทำงานในเชิงรุก ให้มีบทบาทขับเคลื่อนในแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสม โดยต้องให้งบประมาณและบุคลากรในการทำงานได้อย่างจริงจังและยั่งยืน

๕.๒.๒ กลไกวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร ที่มีการถ่ายทอดและต่อยอดอย่างต่อเนื่องในองค์กร ซึ่งการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการต่อต้านการทุจริต สามารถดำเนินการได้ด้วยกลไกและมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

สร้างค่านิยมหลัก (Core Values) และวัฒนธรรมองค์กร

การสร้างค่านิยมหลัก (Core Values) เป็นกระบวนการที่ต้องการสร้างหน่วยงานที่ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชันด้วยการกำหนดค่านิยมร่วมของคนทั้งองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์กรแห่งจริยธรรม ค่านิยมร่วมที่มีส่วนช่วยต่อต้านการทุจริต เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การประพฤติดนตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมี

จิตสาธารณะ การมีอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น การสร้างค่านิยมหลักสามารถจะดำเนินการได้ด้วยหลายวิธี แม้ในภาคธุรกิจเอกชนบางองค์กรมีการขับเคลื่อนให้องค์กรโดยยึดค่านิยมร่วมเพื่อสร้างความโปร่งใสไม่ทุจริต การยึดมั่นในคุณค่าขององค์กรยังช่วยให้สร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้องค์กรได้อีกทางหนึ่ง

การสื่อสารภายในองค์กร

การสื่อสารภายในหน่วยงานถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งผู้บริหารต้องสื่อสารภายในหน่วยงานอย่างชัดเจนว่าองค์กรจะต้องขับเคลื่อนไปในทิศทางแห่งการสร้างหน่วยงานที่ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชันและสร้างพื้นที่ให้คนดี ไม่ยอมรับคนโกง และต้องสื่อสารเป็นประจำ สม่ำเสมอ ตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญ ซึ่งเทคนิคการสื่อสารที่ใช้ควรมีความน่าสนใจด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลที่ดี องค์กรควรจะมียุทธศาสตร์สื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

-การส่งสัญญาณจากผู้บริหาร (Tone from the Top)

ผู้บริหารระดับสูงสุดและระดับสูงในหน่วยงานจะต้องส่งสัญญาณสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีเพื่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ทั้งด้านการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง การสื่อสารในโอกาสต่าง ๆ การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การริเริ่มกิจกรรมจากผู้บริหารเอง

-การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร

ผู้บริหารทุกระดับจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรมแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างแนวทางการขับเคลื่อนปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในหน่วยงาน ควรมีการเน้นบทบาทที่ให้เป็นบทบาทหนึ่งของผู้บริหารทุกระดับ เปรียบเสมือนบูรณาการบทบาทผู้นำด้านจริยธรรมเข้ากับบทบาทและหน้าที่อื่น ๆ ของผู้บริหาร

-การประกาศเจตนารมณ์ Integrity Pledge

การสร้างค่านิยมในการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม จำเป็นต้องมีการประกาศเจตนารมณ์ของผู้บริหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายต้องมีเจตนารมณ์ร่วมกัน โดยอาจอยู่ในลักษณะต่างๆ เช่น การลงนามให้คำมั่นสัญญาร่วมกัน การปฏิญาณตน เป็นต้น

-การพัฒนาเครื่องมือสร้าง Self-awareness

เครื่องมือทางจิตวิทยาใหม่ ๆ เช่น บททดสอบด้านคุณธรรมจริยธรรม การเป็นข้าราชการที่ดี เป็นเครื่องมือที่ควรจะมีการนำมาใช้เพื่อพัฒนาให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเกิดความตระหนัก และให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และเป็นกลไกในการสำรวจตรวจสอบจริยธรรมของตนเอง

-การณรงค์ให้เกิดวัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง สร้างคนดี และสร้างแรงกดดันผู้กระทำผิด

การขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมในเรื่องการไม่ยอมรับการโกง สร้างคนดี และสร้างแรงกดดันผู้กระทำผิดในหน่วยงานเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องผลักดันให้กลายเป็นวัฒนธรรมของ

องค์กรด้วยการแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏ เช่น เมื่อมีการกระทำที่ผิดจริยธรรมควรมีการรณรงค์ เพื่อแสดงออกถึงการไม่ยอมรับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเมื่อมีการยื่นข้อกล่าวหาทางจริยธรรมของ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในองค์กรก็ควรมีการแสดงออกถึงการให้กำลังใจและสนับสนุน เป็นต้น

๕.๒.๓ กลไกระบบงานจริยธรรม

กลไกระบบงานจริยธรรมเป็นกลไกที่ออกแบบเฉพาะเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองจริยธรรม ของหน่วยงาน โดยมีส่วนงานที่ได้รับมอบหมายภารกิจโดยตรง ซึ่งมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

การอบรมเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

การขับเคลื่อนระบบงานจริยธรรมจำเป็นต้องมีการอบรมเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครอง จริยธรรมเพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการสร้างกระบวนการ เรียนรู้และเปิดมุมมองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานด้านจริยธรรม เช่น ความสำคัญของประมวลจริยธรรม ลักษณะปัญหาและการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ประสิทธิภาพและเทคนิคการรับมือความเสี่ยงด้าน จริยธรรม การปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างค่านิยมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

การสร้างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ส่วนงานที่ รับผิดชอบ ด้วยการบูรณาการงานที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมารวมอยู่ด้วยกัน เจ้าหน้าที่ที่มีความตระหนักและ เข้าใจในงานและความเป็นวิชาชีพของงานจริยธรรม มีสายงานด้านจริยธรรมที่แน่นอนเป็นสายงานหลักที่ ไม่เป็นงานฝากของฝ่ายอื่น ๆ จึงจะทำให้การขับเคลื่อนงานจริยธรรมในหน่วยงานเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมได้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในสายงานจริยธรรม รวมทั้งได้รับการสนับสนุน งบประมาณที่เพียงพอ

การบังคับใช้ประมวลจริยธรรม

ประมวลจริยธรรมที่จัดทำในหน่วยงานราชการจำเป็นต้องมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง เนื้อหาของประมวลจริยธรรมสามารถใช้ได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาของหน่วยงาน โดยมีผู้บริหารและ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

การสร้างเครือข่ายกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

การสร้างเครือข่ายของเจ้าหน้าที่กลุ่มคุ้มครองจริยธรรมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ จะทำให้ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร และเรียนรู้จากกันและกัน รวมทั้ง

สนับสนุนด้านกำลังใจของผู้ที่ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพของกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม

การปรับกระบวนการงานและวิธีทำงาน

ในการทำงานของหน่วยงาน จะต้องคำนึงถึงมิติด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงต้องวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของกระบวนการงานและวิธีการทำงานของหน่วยงานว่าจะปรับให้มีมิติคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างไร และดำเนินการปรับเปลี่ยนความแนวทางที่วิเคราะห์

การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่ด้านโกง

การรวมพลังสร้างคนดีและไม่ยอมรับคน โกงในกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำเป็นต้องสร้างแรงกดดันในหน่วยงานให้สนใจความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและสร้างกลุ่มพลังคนทำดีและไม่ยอมรับการโกงเพื่อกดดันผู้กระทำผิดไม่ให้มีที่ยืนในหน่วยงานและสังคม รวมทั้งมีการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อร่วมกันสร้างแรงกดดันทางสังคม

การสร้างฐานข้อมูล Name and Shame

การสร้างฐานข้อมูล Name and Shame เพื่อให้สังคมรับทราบถึงการทำความผิดของบุคคลที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันและเป็นการสร้างแรงกดดันไม่ให้เกิดการกระทำเช่นนั้นอีก โดยการสร้างฐานข้อมูล Name and Shame กลไกวิธีการณ์นี้ได้มีการใช้ในหลายประเทศซึ่งทำให้มีการหวั่นเกรงต่อการละเมิดประมวลจริยธรรม ถ้าในอนาคตประเทศไทยจะนำมาใช้ก็น่าจะเป็นประโยชน์ เพราะประชาชนและเพื่อนร่วมงานจะเป็นหูเป็นตาช่วยป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐละเมิดหลักคุณธรรมและจริยธรรม แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ระบบจริยธรรมที่ดูแลข้อมูลและกลั่นกรองข้อมูลก่อนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๕.๒.๔ กลไกสนับสนุนจากภายนอก

กลไกและมาตรการสนับสนุนจากภายนอกสำหรับในกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อช่วยกันสร้างมาตรฐานจริยธรรมและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้เพราะข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนระบบราชการและการบริหารงานแผ่นดินจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการและกลไกทางสังคมที่เหมาะสม โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

สถาบันฝึกอบรมจริยธรรม

งานด้านจริยธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีสถาบันฝึกอบรมจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการฝึกฝนและเรียนรู้วิธีการแบบใหม่อยู่ตลอดเวลาเพื่อสามารถรับมือกับปัญหาด้านจริยธรรมได้

การรับรองมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงาน

การสร้างมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงานมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นการประเมินระดับจริยธรรมของหน่วยงานว่ามีมาตรฐานเพียงใด ต้องมีการปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพอย่างไร เพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานจริยธรรมซึ่งการรับรองมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงานจะเป็นการยกระดับจริยธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ

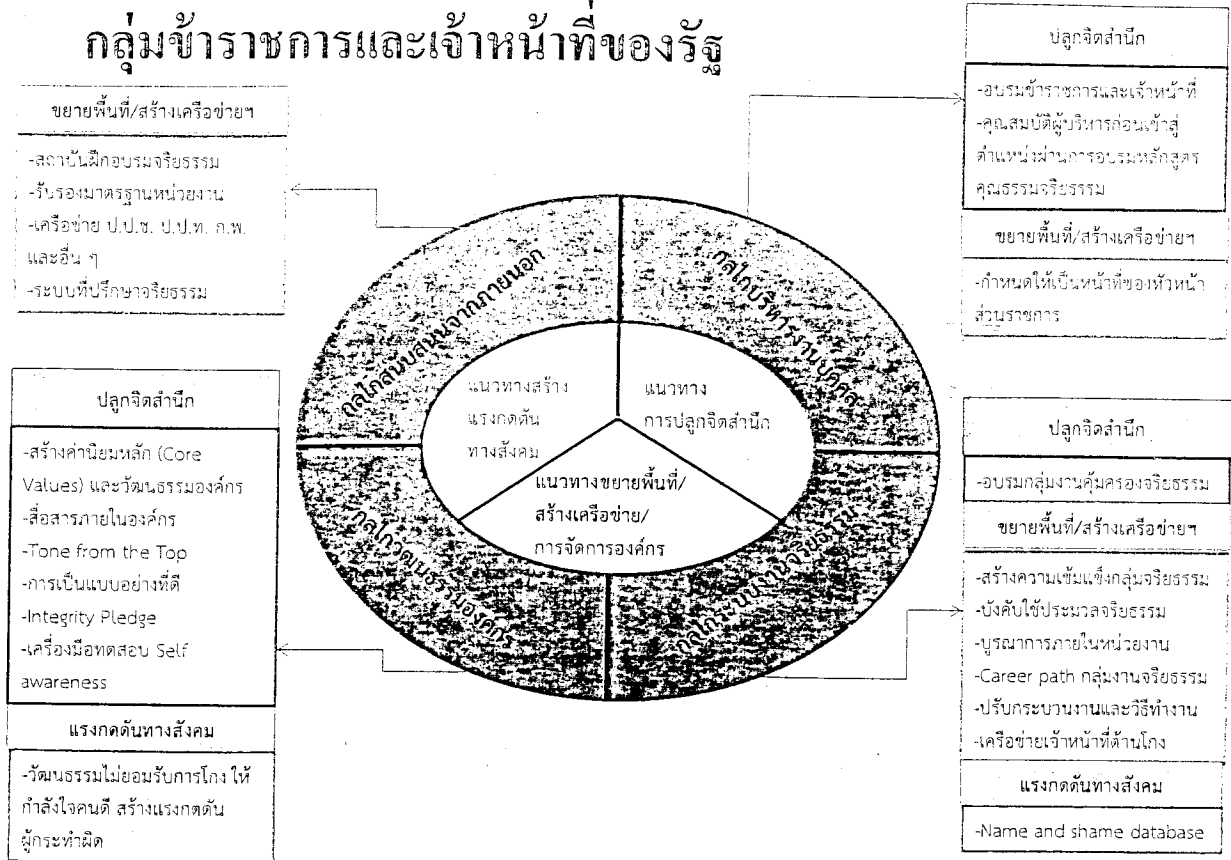
การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะ

การทำงานด้านจริยธรรมจำเป็นต้องมีเครือข่ายการทำงานเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานและเรียนรู้ แลกเปลี่ยนร่วมกันเป็นพลังในการทำงานด้านจริยธรรม การประสานเครือข่ายของหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท สำนักงาน ก.พ. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น จะช่วยเสริมความเข้มแข็งให้แก่ระบบงานด้านจริยธรรมของระบบราชการ เช่น การมีทิศทางการทำงานที่ไม่ขัดกันแต่หนุนเสริมซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านนี้

ระบบที่ปรึกษาจริยธรรม

การทำงานด้านจริยธรรมบางครั้งอาจมีปัญหาและต้องการได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและความรู้ในแขนงด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล เพื่อช่วยให้แนะนำการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐเกี่ยวกับคำถามด้านจริยธรรมเพื่อเป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจ การออกแบบระบบที่ปรึกษาอาจทำได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ระบบ Hotline สายด่วน ระบบให้คำปรึกษาในลักษณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นต้น

กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕.๓ กลุ่มนักรการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

นักรการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมืองถือเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศและกำหนดทิศทางการทำงานของระบบราชการ รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างนักรการเมืองและพรรคการเมืองยุคใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับกลไกในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ กลไกระบบพรรคการเมือง กลไกการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และกลไกการตรวจสอบจริยธรรมของนักรการเมืองจากภาคประชาชน โดยกลไกเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนในภาคการเมือง ซึ่งแนวทางในการสร้างนักรการเมืองและพรรคการเมืองยุคใหม่หัวใจสีขาว มีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

๕.๓.๑ กลไกบริหารพรรคการเมือง

การขับเคลื่อนกลไกและมาตรการบริหารพรรคการเมืองเพื่อการกลั่นกรองผู้สมัครที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและเห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมือง สร้างนักรการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมืองโดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

หลักสูตรอบรมนักรการเมืองและสมาชิกพรรคการเมือง

พรรคการเมืองจำเป็นต้องกำหนดให้บุคลากรของพรรคต้องผ่านหลักสูตรอบรมนักรการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง เนื้อหาของหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการเป็นนักรการเมืองที่ดี การพิจารณาคุณสมบัติด้านจริยธรรม และการมีจิตสำนึกเพื่อประโยชน์สาธารณะ

คุณสมบัตินักรการเมืองของพรรคการเมืองต้องผ่านหลักสูตรจริยธรรม

กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครเป็นนักรการเมืองจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรมเกี่ยวกับการเป็นนักรการเมืองที่ดีก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

กลไกคัดเลือก/ตรวจสอบประวัติผู้สมัครและกลั่นกรองผู้บริหารพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องมีกลไกคัดเลือกผู้สมัครที่มีประวัติดีและเป็นที่ยอมรับของประชาชน มีระบบการตรวจสอบประวัติผู้สมัครโดยให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการกลั่นกรองคัดเลือกผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม

ประมวลจริยธรรมพรรคการเมือง

พรรคการเมืองควรมีการจัดทำประมวลจริยธรรมของพรรคการเมืองเพื่อเป็นกลไกในการกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง ซึ่งเนื้อหาประมวลจริยธรรมต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุม

สภาพปัญหาและความเสี่ยงทางจริยธรรม และเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ อย่างโปร่งใสและตรงไปตรงมาซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้แก่สถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ด้วย

กลไกกำกับจริยธรรมในพรรคการเมือง

พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีกลไกในเชิงบริหารเพื่อกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง เช่น กลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนักการเมือง การมีกรรมการบริหารที่ทำหน้าที่ด้านจริยธรรมโดยตรง การมีข้อบังคับด้านการบริจาคเงินแก่พรรคการเมืองที่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมและผลประโยชน์ทับซ้อน การกำหนดนโยบายของพรรคที่คำนึงถึงการป้องกัน การทุจริตคอร์รัปชันและการให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรม

เปิดโอกาส/พื้นที่ให้นักการเมืองใหม่

พรรคการเมืองควรมีมาตรการพิเศษบางประการที่ช่วยเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้เกิดนักการเมืองรุ่นใหม่ เช่น การจัดหลักสูตรพิเศษสำหรับผู้นำเยาวชนเพื่อหล่อหลอมให้เป็นนักการเมืองที่ดี และคัดเลือกให้เป็นนักการเมืองของพรรค การจัดให้มีกลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง ที่เป็นเครือข่ายการเมืองสะอาด ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการต่อต้านการทุจริต

๕.๓.๒ กลไกการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

ก่อนที่นักการเมืองจะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ควรมีมาตรการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมทางการเมืองและช่วยป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

การได้เวทีแสดงวิสัยทัศน์ (Public debate)

การได้เวทีแสดงวิสัยทัศน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับนโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นเหมือนคำมั่นสัญญาของพรรคการเมืองและนักการเมือง โดยนโยบายที่แสดงออกมาจะสะท้อนถึงความมุ่งมั่นเอาใจจริงของพรรคการเมืองในการจัดการต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และนโยบายที่ประกาศออกไปจะเป็นตัวที่ใช้เปรียบเทียบเพื่อติดตามการดำเนินการตามนโยบายหลังจากที่ได้รับเลือกตั้ง

การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษี

ตำแหน่งทางการเมืองซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจและผลประโยชน์จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษีเพื่อแสดงความโปร่งใส โดยข้อมูลดังกล่าวต้องเปิดเผยต่อสาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ไม่ยาก ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของารกำกับจริยธรรมทางการเมือง

๕.๓.๓ กลไกตรวจสอบ

กลไกและมาตรการตรวจสอบจริยธรรมโดยใช้มาตรการตรวจสอบจากภาคประชาชน ซึ่งกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับ และเปิดเผยข้อมูลการตรวจสอบทางเว็บไซต์ โดยมีมาตรการในการขับเคลื่อน ดังนี้

สร้างความรู้ความตระหนักแก่ประชาชน

การปลูกฝังจิตสำนึกให้นักการเมืองได้นั้น ประชาชนจำเป็นต้องมีความตระหนักรู้ว่า นักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม ให้ประชาชนมีความคาดหวังต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง และให้ประชาชนรู้และตระหนักในหน้าที่ของตนเองว่าต้องตรวจสอบการทำหน้าที่ของนักการเมืองด้วย เพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดีให้แก่สังคมและจะทำให้ให้นักการเมืองตื่นตัวและไม่กล้ากระทำความผิดจริยธรรมเพราะประชาชนคอยตรวจสอบอยู่เสมอ

เครือข่ายการเมืองสะอาด (Clean Politics)

การสร้างเครือข่ายกลุ่มการเมืองสะอาด เพื่อสร้างพลังเครือข่ายระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง และประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในวงการการเมืองและการมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานทางการเมือง

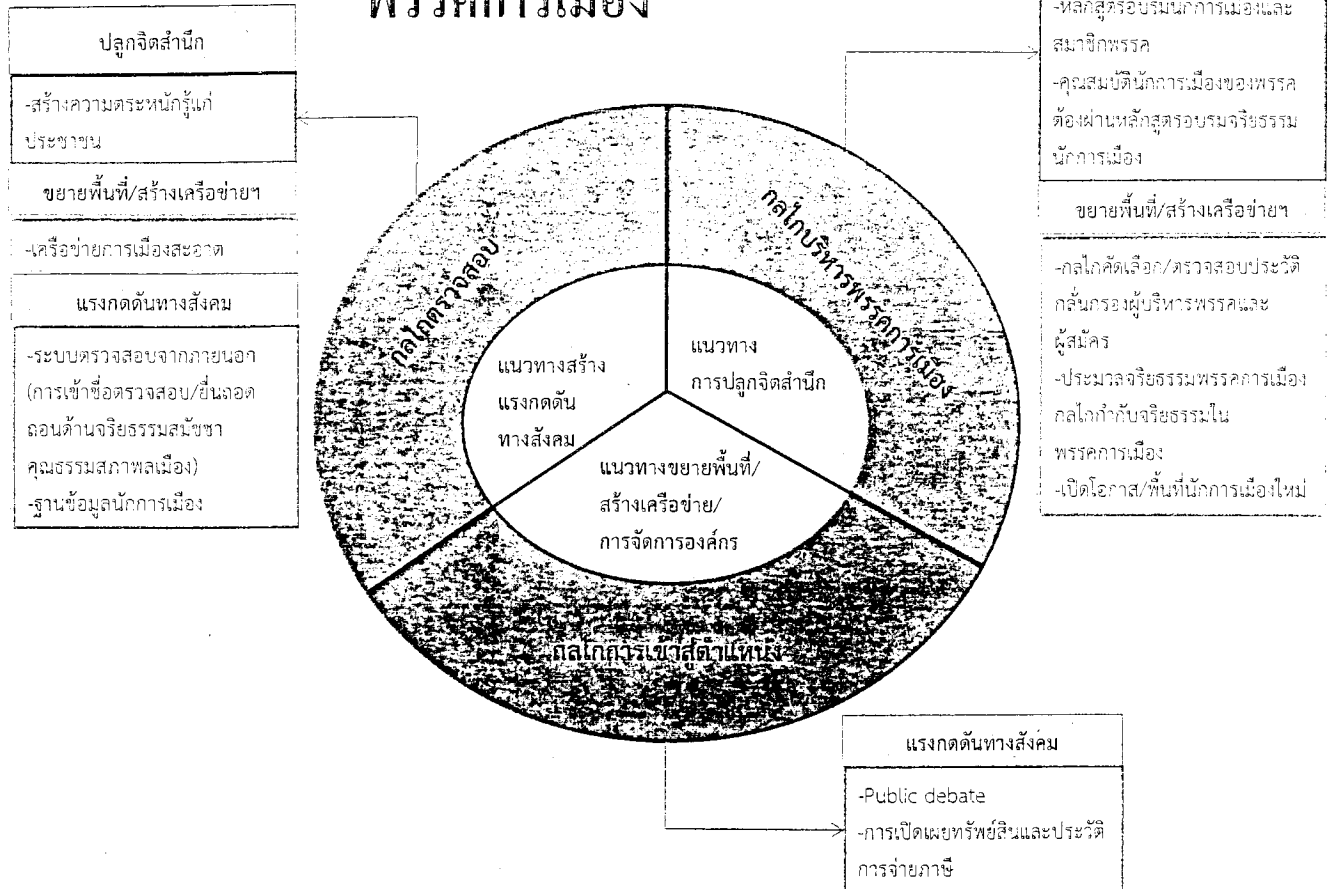
ระบบตรวจสอบจากภายนอก

การสร้างกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็งจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงระบบตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน ที่ร่วมมือกันตรวจสอบภาคการเมือง โดยมีกติกากลางที่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบ เช่น การเข้าชื่อตราสอบ/ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำความผิดจริยธรรม กลไกสมัชชาคุณธรรมหรือสภาพลเมืองซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ตามกฎหมายและมาจากภาคประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมือง เป็นต้น

ฐานข้อมูลออนไลน์นักการเมือง

การที่จะตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับให้ได้ผลต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลของนักการเมือง เพราะนักการเมืองเป็นบุคคลสาธารณะ ประชาชนควรรับทราบประวัติของนักการเมือง กรณีความผิดหรือเรื่องอื้อฉาวทางจริยธรรมที่เคยเกิดขึ้น(หากมี) ประวัติการทำงานเพื่อสังคม รวมทั้งประวัติผลงานและการลงคะแนนในญัตติต่าง ๆ ในอดีต เพื่อเปิดเผยต่อสาธารณะ

กลุ่มนักรการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ พรรคการเมือง

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มนักรการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

๕.๔ ภาคธุรกิจเอกชน

ภาคธุรกิจเอกชนเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของสังคมไทย ประกอบด้วยปริมาณกำลังคนทำงานในภาคธุรกิจและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมหาศาล โดยในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีธุรกิจจดทะเบียนซึ่งไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และกำลังประกอบกิจการอยู่ถึง ๕๙๓,๕๙๘ ราย รวมจำนวนเงินทุนจดทะเบียน ๑๔.๖ ล้านล้านบาท (เอกสารข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล ประจำปี ๒๕๕๗ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวม ๖๒๒ บริษัท (ข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ พฤษภาคม ๒๕๕๘) มูลค่าการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวันในปี ๒๕๕๗ สูงถึง ๔๕,๔๖๖ ล้านบาท ซึ่งสูงที่สุดในภูมิภาคอาเซียน (สรุปภาพรวมตลาดหลักทรัพย์ ปี ๒๕๕๗) และยังรวมถึงสมาคมธุรกิจการค้าที่มีเป็นจำนวนมาก ด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจและความสำคัญของภาคธุรกิจเอกชนที่มีต่อประเทศ การดำเนินการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเอกชนจึงเป็นมาตรการสำคัญของการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” โดยเมื่อพิจารณาโครงสร้างของภาคธุรกิจเอกชนแล้วประกอบด้วยกลไกที่สามารถเป็นตัวขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

๕.๔.๑ กลไกบรรษัทภิบาล

กลไกบรรษัทภิบาลเป็นกลไกที่กำกับให้องค์กรธุรกิจมีความตระหนักถึงหลักธรรมาภิบาลและการมีจริยธรรมเพื่อป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย มาตรการสำคัญต่อไปนี้

องค์กรธุรกิจมีการดำเนินงานที่ยึดถือแนวทางบรรษัทภิบาล

สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะถูกกำกับโดยหลักธรรมาภิบาลของตลาดหลักทรัพย์ โดยมีคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) วางระเบียบกฎเกณฑ์และมีการกำกับ ติดตามไม่ให้บริษัทเบี่ยงเบนจากกฎระเบียบที่วางไว้ นอกจากนี้แล้วองค์กรธุรกิจจำนวนหนึ่งมีการดำเนินงานที่ยึดถือแนวทางบรรษัทภิบาลและมีนโยบายอย่างชัดเจนที่ไม่รับ ไม่ให้สินบนและไม่ข้องเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ (Anti-corruption Policy) ซึ่งนอกจากเป็นนโยบายแล้วต้องกำหนดเป็น Code of conduct ในการทำงานในแต่ละเรื่องกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น กรรมการ ผู้บริหาร พนักงาน ผู้ถือหุ้น คู่แข่งทางธุรกิจ คู่ค้า หน่วยราชการที่ทำหน้าที่กำกับดูแล เป็นต้น ในด้านนโยบายการลงทุน กองทุนต่าง ๆ ก็ต้องมีนโยบายลงทุนในบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลและการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะบริษัทที่เป็นสาขาและ/หรือเครือข่ายของบริษัทข้ามชาติจำเป็นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขสากล บริษัทไทยขนาดใหญ่ก็ปฏิบัติตามหลัก

สากลในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน รวมทั้งยังอาจเป็นสมาชิกองค์กรที่กำหนดมาตรฐานการทำธุรกิจที่ระดับสากล เช่น UN Global Compact เป็นต้น

องค์กรธุรกิจมีกลไกเฉพาะภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ ส่งเสริมจริยธรรม

องค์กรธุรกิจมีกลไกเฉพาะภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ ส่งเสริมจริยธรรมและการดำเนินตามนโยบายต่อต้านการทุจริต เช่น การจัดให้มีหน่วย Compliance & Ethics หรือมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในที่ขึ้นตรงกับกรรมการของบริษัทและไม่ขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหารเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีอิสระและความเป็นกลางในการดำเนินงาน

เครือข่ายระหว่างองค์กรธุรกิจที่มีธรรมาภิบาลและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

สภาหอการค้าไทยและสภาอุตสาหกรรมไทยเป็นสองภาคีองค์กรทางภาคธุรกิจเอกชนที่มีสมาชิกจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับโดยภาคส่วนต่าง ๆ ทางสังคม ทั้งสององค์กรนี้มีคณะกรรมการด้านจริยธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นวาระที่องค์กรทางภาคธุรกิจไม่ได้ละเลย นอกจากนี้ ยังมีองค์กรและเครือข่ายทางภาคธุรกิจที่ทำงานเฉพาะด้านเสริมสร้างธรรมาภิบาลและต่อต้านการทุจริต เช่น สถาบัน IOD ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่เสริมความเข้มแข็งขององค์กรธุรกิจด้านธรรมาภิบาลและความโปร่งใส กิจกรรมต่าง ๆ ของ IOD รวมถึงการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ให้แก่กรรมการบริษัทและประธานบริษัท รวมถึงให้เข้าในระบบการบริหารเชิงบรรษัทภิบาลในระดับสากล ในระยะหลังเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน IOD ได้จัดตั้งแนวร่วมปฏิบัติเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Collective Action Against Corruption Coalition - CACC) ซึ่งองค์กรธุรกิจจะต้องมีความตั้งใจหรือเจตนารมณ์จะขอเข้าร่วมในแนวร่วม และหลังจากนั้นองค์กรจะต้องเข้าสู่กระบวนการประเมินว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนเพื่อเป็นสมาชิกของแนวร่วมได้ ขณะนี้มีบริษัทที่ได้ผ่านการรับรองเป็นแนวร่วมและบริษัทที่ได้ประกาศเจตนารมณ์แล้วมากมาย ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีว่ามีการตื่นตัวในเรื่องนี้เป็นอย่างดี อีกองค์กรที่มีการต่อต้านการทุจริตคือองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) หรือ ACT เป็นภาคีใหญ่ของภาคธุรกิจในการต่อต้านคอร์รัปชันมีสมาชิกและแนวร่วมจากหลายภาคส่วนและมีผลกระทบต่อการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่า ACT คือการรวมกลุ่มของภาคธุรกิจในการต่อต้านทุจริตที่มีพลังและมีศักยภาพสูงสุดในลำดับต้น ๆ ของเวทีโลก เพราะปัจจุบัน ACT ยังมีมูลนิธิเพื่อสนับสนุนงานและกิจกรรมซึ่งได้รับความชื่นชอบและร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งรัฐบาล

๕.๔.๒ กลไกด้านการบริหารจัดการและการสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้แก่องค์กร

กลไกด้านการบริหารจัดการและการสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้แก่องค์กรโดยแผนงานบริหารทรัพยากรบุคคลของบริษัทที่จะต้องมีความมุ่งเน้นแนวทางการคัดเลือก เตรียมความพร้อม ส่งเสริม และพัฒนาพนักงาน รวมทั้งจัดกิจกรรมและสร้างแรงจูงใจแก่พนักงานโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ประกอบด้วย มาตรการสำคัญต่อไปนี้

- จัดการปฐมนิเทศพนักงานใหม่และปลูกจิตสำนึกพนักงานในองค์กรธุรกิจให้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และการมีจริยธรรมในการทำงาน

- ให้มีการสื่อสารเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างวัฒนธรรมสุจริตภายในองค์กร เช่น การเผยแพร่สื่อเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำงานของพนักงานที่จะไม่นำข้อมูลภายในไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว การแสดงสัญลักษณ์ส่งเสริมความสุจริตและหรือสัญลักษณ์ต่อต้านการทุจริต รวมทั้งรณรงค์ให้เกิดวัฒนธรรมการต่อต้านทุจริตในองค์กร

- ออกแบบระบบการคัดเลือกพนักงานที่เน้นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรม และประวัติการทำงานเพื่อสังคม

- ส่งเสริมให้พนักงานมีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายด้านการทุจริต เช่น มีมุมอ่านข่าวที่มีพื้นที่สนทนาอย่างไม่เป็นทางการ กำหนดวันใส่เสื้อรณรงค์ด้านการทุจริต

- องค์กรธุรกิจแต่ละแห่งควรมีกลไกมาตรการกำกับจริยธรรมของคู่ค้า หากคู่ค้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต้องมีมาตรการปฏิเสธการทำธุรกรรมด้วย

- กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

๕.๔.๓ กลไกด้านการสนับสนุนและกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก

กลไกด้านการสนับสนุนและกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก เช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมกรรมการบริษัทไทย (IOD) สมาคมนักลงทุนไทย เป็นต้น ประกอบด้วย มาตรการสำคัญต่อไปนี้

- การเข้ารับการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและสร้างจิตสำนึกธรรมาภิบาลแก่องค์กรธุรกิจ เช่น หลักสูตร Anti-corruption สำหรับผู้บริหารและสำหรับเจ้าหน้าที่ของสถาบันส่งเสริมกรรมการบริษัทไทย

- มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกองค์กรธุรกิจให้มีสำนึกเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีแก่สังคมได้ ไม่ใช่เป็นบริษัทที่มุ่งผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นบริษัทที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

- กำหนดมาตรฐานและให้การรับรององค์กรธุรกิจที่มีธรรมาภิบาลและมีกลไกพื้นฐานเพื่อด้านการทุจริตโดยองค์กรภายนอก เช่น กระบวนการรับรองบริษัทที่อยู่ในแนวร่วมปฏิบัติเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Collective Action Against Corruption Coalition - CACC)

- สร้างแรงจูงใจให้องค์กรธุรกิจมีจริยธรรม เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีแก่องค์กรธุรกิจที่มีบรรษัทภิบาลเพื่อเป็นรางวัลและแรงจูงใจ

- องค์กรภาคธุรกิจรวมตัวเป็นเครือข่ายแสดงจุดยืนด้านการทุจริตคอร์รัปชันและมีกิจกรรมรณรงค์กับสาธารณะ เช่น องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) และหากมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น เครือข่ายขององค์กรธุรกิจควรรวมตัวกันแสดงพลัง สร้างแรงกดดันไม่ยอมรับการทุจริต โดยอาจใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ด้วย

- เปิดเผยแพร่รายชื่อองค์กรธุรกิจและบุคคลที่กระทำการทุจริต ไม่โปร่งใส และผิดจริยธรรม เช่น การใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ในการซื้อขายหุ้น ประพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตคอร์รัปชัน การหลีกเลี่ยงไม่จ่ายภาษี การสนับสนุนผู้กระทำความผิดในกรณีทุจริตคอร์รัปชัน

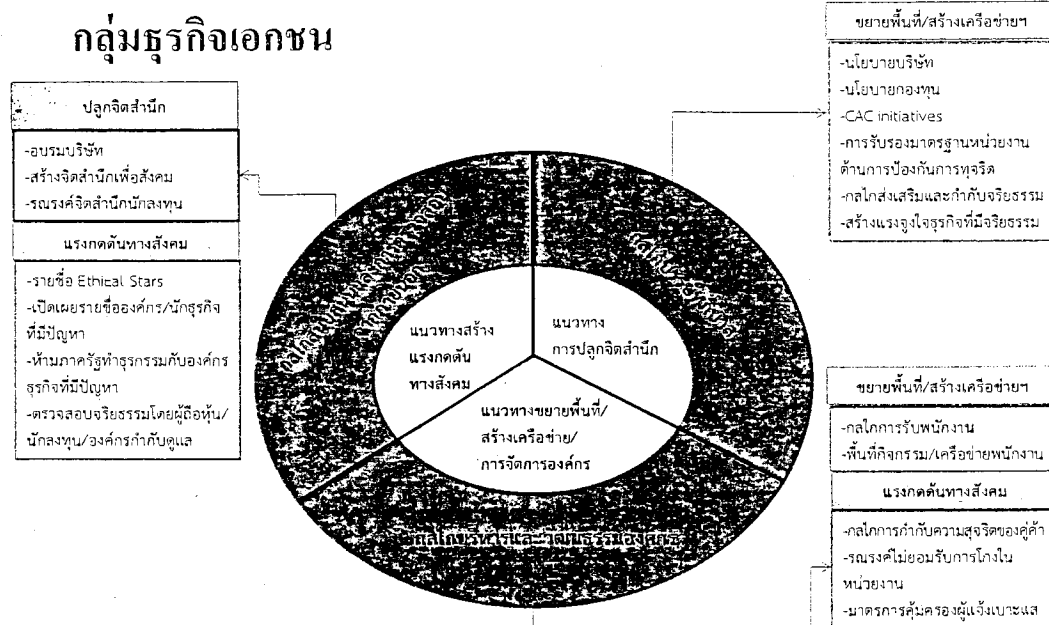
- จัดทำรายชื่อบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลที่โดดเด่น เพื่อเป็นดาวรุ่งจริยธรรมด้านการทุจริต (Ethical stars) แล้วเชิดชูเกียรติหรือมอบรางวัลให้เป็นที่ประจักษ์ เช่น การสำรวจและจัดอันดับบรรษัทภิบาล

ระหว่างบริษัท เช่น Corporate Governance Rating ซึ่งจัดทำโดยสถาบันพัฒนากรรมการบริษัทไทย การประเมินบริษัทตามหลักการเพื่อการลงทุนอย่างยั่งยืนและมีธรรมาภิบาล (ESGC)

- หนุนรงค์ปลูกจิตสำนึกนักลงทุนให้เร่งเก็บบริษัทที่กระทำการทุจริต ส่งเสริมและร่วมลงทุนในบริษัทที่สุจริตโปร่งใส มีบทบาทชักจูงแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อตรวจสอบจริยธรรมและสร้างความโปร่งใส

- ห้ามองค์กรธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันทำธุรกรรมใดใดกับหน่วยงานของรัฐ

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มธุรกิจเอกชน

๕.๕ สื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และวิทยุที่ประชาชนไทยเกือบทุกคนรู้เรื่องในประเทศไทยสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และสื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงสื่อใหม่ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วคือสื่อสังคม (Social media) ที่แพร่ขยายในวงกว้างจากข้อมูลการครอบครองสมาร์ตโฟนของคนไทยซึ่งมีสูงถึง ๘๐ ล้านเครื่อง สื่อมวลชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะใช้เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรมและการต่อต้านการทุจริต

เมื่อพิจารณาบทบาทภายในสื่อมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการต่อต้านการทุจริตแล้ว ประกอบด้วย ๓ กลไกหลัก ได้แก่ ๑) กลไกการพัฒนาความเป็นวิชาชีพ ได้แก่ ความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน และทักษะและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตนเองกับการนำเสนอกรณีทุจริตที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ระบบการบริหารจัดการองค์กรสื่อ แต่ละระบบสามารถขับเคลื่อน ดังนี้

๕.๕.๑ กลไกการพัฒนาความเป็นวิชาชีพ

- การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จะเป็นวิธีปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างอุดมการณ์ความเป็นสื่อมวลชนที่ดี โดยดำเนินการในกลุ่มที่เข้ามาทำงานใหม่ กลุ่มที่ประกอบอาชีพในปัจจุบัน และกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้านสื่อมวลชน เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพของตนเองและการใช้เสรีภาพบนความรับผิดชอบ การยืนหยัดต่อความถูกต้องเป็นธรรม และการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณะอย่างถูกต้องไม่บิดเบือน

- ในการนำเสนอข่าวด้านการทุจริต สื่อมวลชนต้องมีทักษะในการนำเสนอข่าวเจาะลึกเชิงสืบสวน (Investigative Report) จึงต้องมีการอบรมและพัฒนาการทำข่าวประเภทนี้เพื่อนำเสนอข้อมูลให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และสนใจในปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

- ต้องมีการทำความเข้าใจหรือจัดเวทีสนทนากับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งสื่อข่าว สื่อบันเทิง สื่อโฆษณา สื่อละคร สื่อภาพยนตร์ ฯลฯ เพื่อสร้างแนวร่วมสื่อมวลชนเพื่อผนึกสร้างพลังตระหนักของสาธารณชนต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะเมื่อสื่อมวลชนให้ความสำคัญแล้วก็จะใช้ความเชี่ยวชาญและช่องทางที่มีช่วยบรรณรณรงค์สร้างจิตสำนึกประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

๕.๕.๒ กลไกบริหารขององค์กรสื่อ

- ในระดับองค์กรสื่อแต่ละแห่ง ต้องมีการปลูกฝังค่านิยมหลักของการทำงานเพื่อส่วนรวม และจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่ที่จะต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกสร้างทัศนคติที่รับรู้อิทธิพลทางหน้าที่ของตนเอง และการทำหน้าที่ด้วยความถูกต้องเป็นธรรม

- องค์กรสื่อแต่ละแห่งควรมีกลไกการทำงานภายในองค์กรที่รับประกันความเป็นอิสระทางวิชาชีพ สื่อต้องนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงโดยไม่ถูกกำกับหรือตัดตอนหรือครอบงำจากฝ่ายบริหารขององค์กรที่อาจกดดันให้บิดเบือนการนำเสนอข้อมูลอย่างไม่ถูกต้องเป็นธรรม

- สนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรสื่อเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ เพื่อการสนับสนุนการทำงานเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพสื่อ

๕.๕.๓ กลไกสนับสนุนและตรวจสอบจากภายนอก

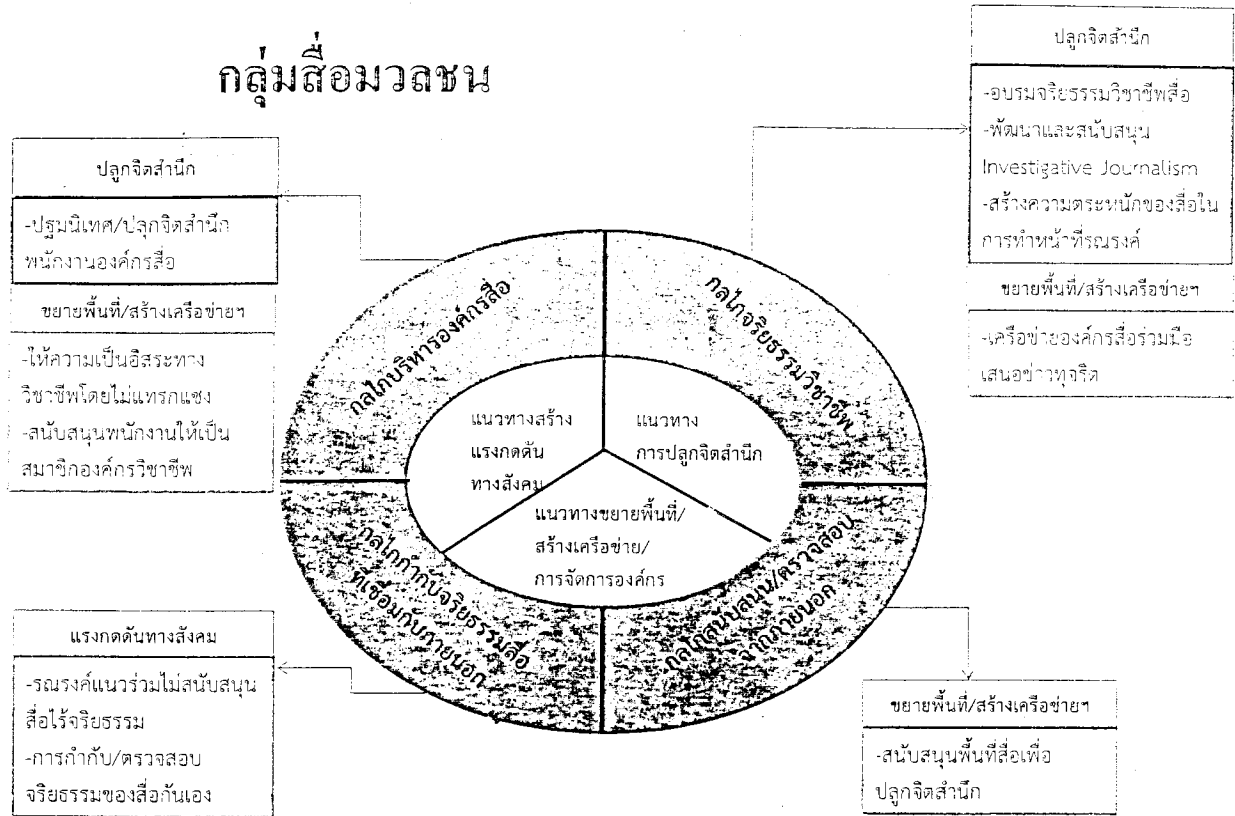
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง ชัดเจน เจาะลึก ตรงไปตรงมา ซึ่งการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจะเป็นการประสานพลังด้านจริยธรรมทางวิชาชีพที่จะหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ช่วยเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานในวิชาชีพ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

- ส่งเสริมระบบการตรวจสอบกันเองทางวิชาชีพของสื่อมวลชน ให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน โดยส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางการมีจริยธรรมที่ดี สามารถลงโทษสื่อที่กระทำผิดจริยธรรมและสนับสนุนผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

- กลไกการตรวจสอบสื่อควรมีการเชื่อมโยงกับภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อให้มีจริยธรรม กระตือรือร้นตรวจสอบสื่อที่ทุจริตต่อหน้าที่ และขยายผลกระทบสร้างแนวร่วมไม่ยอมรับและไม่สนับสนุนสื่อทุจริตและไร้จริยธรรม

- มีระบบสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านการทุจริต

กลุ่มสื่อมวลชน

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มสื่อมวลชน

๕.๖ กลุ่มประชาสังคม

ภาคประชาสังคมเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ไม่ใช่ภาครัฐและไม่ใช่ภาคธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไร เช่น มูลนิธิ สมาคม วัด องค์กรศาสนา ฯลฯ ภาคประชาสังคมมีบทบาทช่วยการทำงานของภาครัฐเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ที่ช่วยเสริมและอุดช่องโหว่จากการทำงานของภาครัฐที่อาจไม่ทั่วถึงเพียงพอ ซึ่งในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ภาคประชาสังคมจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในภาคประชาสังคมเอง รวมทั้งการมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

๕.๖.๑ กลไกสร้างความเข้มแข็ง

กลไกสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มประชาสังคมเน้นการสร้างจิตสำนึกในการบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้ของภาคประชาสังคม และการส่งเสริมการทำงานของภาคประชาสังคมให้ตระหนักถึงปัญหาของการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของภาคประชาสังคม โดยมีมาตรการในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

สร้างความตระหนักเกี่ยวกับความโปร่งใสและปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ

มาตรการส่งเสริมการทำงานของภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งโดยใช้มาตรการสร้างจิตสำนึกในการบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้ เช่น การสร้างจิตสำนึกแห่งความโปร่งใสและตรวจสอบการทำงานขององค์กร รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกี่ยวข้องในภารกิจของตนเอง เช่น องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนคำนึงถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในขบวนการก้ามนุชย์ องค์กรสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการบุกรุกผืนป่า องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคคำนึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการโทรคมนาคมที่ทำให้ผู้บริโภคเสียประโยชน์ เป็นต้น

การเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรประชาสังคม

มาตรการสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยใช้มาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อเป็นภาคีในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การเชื่อมโยงเครือข่ายและสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในภาคประชาสังคมเพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ให้องค์กรที่ดีมีพื้นที่ในการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันต่อต้านการทุจริต

การสนับสนุนการทำงานขององค์กรประชาสังคม

ต้องมีการสนับสนุนการทำงานเพื่อต่อต้านการทุจริตของภาคประชาสังคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งการสนับสนุนอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเปิดพื้นที่ให้ทำงานร่วมกัน การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการทำงาน เป็นต้น

๕.๖.๒ กลไกธรรมาภิบาล

กลไกธรรมาภิบาลเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยกำกับให้องค์กรประชาสังคมมีมาตรฐานทางจริยธรรมที่ดีขึ้นและเสริมสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบขององค์กรประชาสังคมซึ่งมีมาตรการสำคัญต่อไปนี้

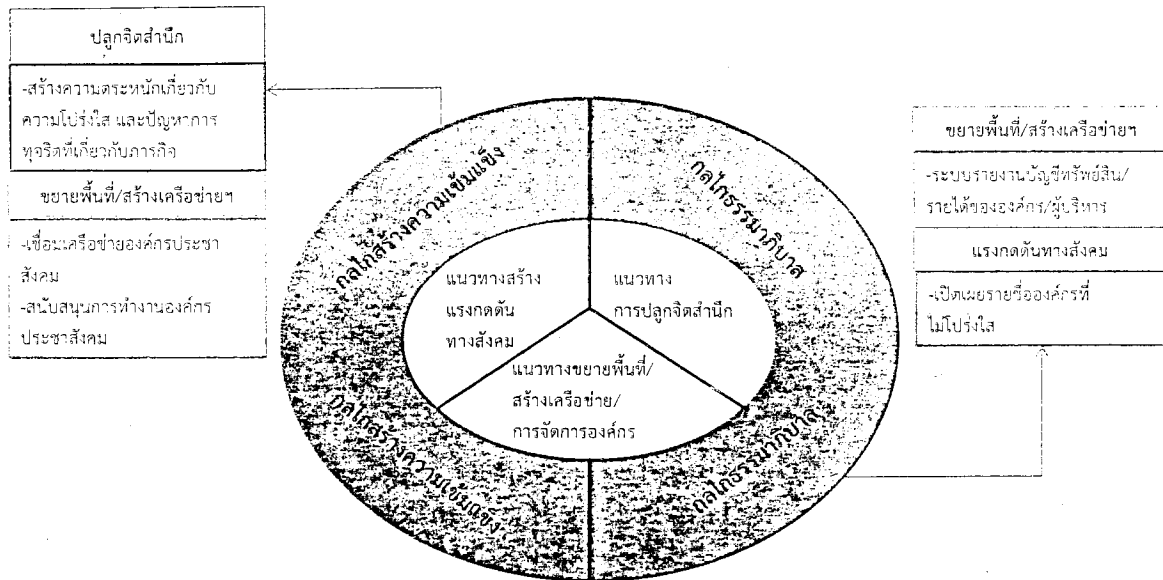
ระบบรายงานบัญชีทรัพย์สิน/รายได้ขององค์กรและผู้บริหาร

มาตรการการขับเคลื่อนในกลุ่มประชาสังคมต้องเน้นการสร้างระบบการบริหารงานให้เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตัวอย่างเช่น การจัดทำรายงานบัญชีทรัพย์สินขององค์กรภาคประชาสังคม และรายได้ขององค์กรประชาสังคมและผู้บริหารองค์กร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแนวปฏิบัติในการสร้างความโปร่งใสให้แก่องค์กรประชาสังคม

เปิดเผยรายชื่อองค์กรประชาสังคมที่ไม่โปร่งใส

บางครั้งมีกรณีที่องค์กรภาคประชาชนกระทำความผิดจริยธรรมและ/หรือมีความไม่โปร่งใส จึงต้องมีมาตรการเปิดเผยรายชื่อองค์กรประชาสังคมที่ดำเนินการไม่โปร่งใสเพื่อเป็นแรงกดดันเพื่อสร้างการไม่ยอมรับทางสังคมและเป็นบรรทัดฐานของสังคมที่แสดงคาดหวังต่อความโปร่งใสขององค์กรประชาสังคม

กลุ่มประชาสังคม

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มประชาสังคม

๕.๗ กลุ่มประชาชน

ประชาชนเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะประชาชนเป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนและผู้รับผลประโยชน์จากการปฏิรูป โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

๕.๗.๑ กลไกสื่อธรรมรงค์

มาตรการด้านสื่อธรรมรงค์ โดยสื่อสารเพื่อให้ประชาชนมีความสนใจและตื่นตัวต่อประเด็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งเห็นความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรมและปลูกจิตสำนึกเพื่อป้องกันการทุจริต พร้อมทั้งจะรับรู้และสนับสนุนความพยายามในการปลูกจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีกลไก/มาตรการในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

การใช้สื่อธรรมรงค์ “คนไทยไม่โกง”

เพื่อขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม “คนไทยไม่โกง” จำเป็นต้องมีการรณรงค์ในวงกว้าง เช่น การใช้สปอตโฆษณา การสนับสนุนภาพยนตร์และละครเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้อง เป็นต้น ปลูกฝังจิตสำนึก “คนไทยไม่โกง” โดยใช้ช่องทางที่หลากหลาย เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของประชาชนในการตรวจสอบและรักษาประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อปลูกจิตสำนึก เพื่อช่วยกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

๕.๗.๒ กลไกตัวเร่ง (Catalyst) ในการปลูกฝังจิตสำนึก

ตัวเร่ง (Catalyst) ของกระบวนการพัฒนาจากภาคส่วนต่างๆ เช่น นักการศาสนาจากองค์กรศาสนา ครูจากภาคการศึกษา นักธุรกิจจากภาคธุรกิจ ซึ่งตัวเร่งเหล่านี้จะทำงานกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การทำงานผ่านตัวเร่งที่หลากหลายเป็นวิธีการทำงานกับประชาชนที่แตกต่าง และจะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยมีแก่นของเนื้อหาเดียวกันคือการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและการมีคุณธรรมจริยธรรม กลไกตัวเร่งนี้จะช่วยสร้างกระแสให้คนมีพื้นที่และไม่ยอมรับคนโกงทุกรูปแบบ โดยเน้นทั้งการให้ความสำคัญกับการสร้างคนดีและสร้างความตระหนักให้ประชาชนรู้ถึงความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อสังคมไทย พร้อมกับการปลูกฝังประชาชนไม่ให้ยอมรับการโกงทุกรูปแบบเพื่อไม่ให้คนโกงมีพื้นที่ในสังคมไทย มีกลไกในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

การใช้ (Catalyst) จากภาคส่วนต่างๆ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก

เพื่อขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม “คนไทยไม่โกง” จำเป็นต้องมีตัวเร่งปฏิกิริยาในการขับเคลื่อน โดยสร้างแรงจูงใจและสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการขับเคลื่อน ดังนี้

เช่น การมีนโยบายปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมจากนายกรัฐมนตรี การส่งเสริมภาคประชาชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน เป็นต้น ซึ่งตัวแรงในการขับเคลื่อนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสื่อมวลชน

การมอบรางวัลคนดี

การปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันจำเป็นต้องมีการส่งเสริม คนดีให้เป็นแบบอย่างของสังคมและเป็นการปลูกฝังเพื่อสร้างการทำความดีและเป็นกำลังใจให้แก่คนทำความดีในสังคมไทย

สร้างความตระหนักรู้ค่านิยมที่ดีในการตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและสื่อ

มาตรการส่งเสริมการตรวจสอบภาคประชาชนโดยออกกฎหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐทุกระดับ ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองที่จะต้องติดตามนักการเมือง รวมทั้งติดตามตรวจสอบการทำหน้าที่ของ สื่อมวลชนด้วย

๕.๖.๓ กลไกการมีส่วนร่วม

กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อเป็น แนวทางในการสร้างและขยายพื้นที่ “คนไทยไม่โกง” โดยมุ่งหวังจะเป็นมาตรการที่ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการช่วยป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

เครือข่ายคนไทยไม่โกง

เพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชนจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเป็นพื้นที่แสดงพลังในการ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ เช่น การมีเวทีแลกเปลี่ยน การมีพื้นที่แสดง ความคิดเห็น การมีช่องทางในการสื่อสารเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งตรงนี้จะเป็นการสร้าง รากฐานในการปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาคประชาชน

เครือข่ายผู้แจ้งเบาะแส

เพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชน จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายผู้แจ้งเบาะแสเพื่อเป็นพื้นที่ในการรักษาความปลอดภัยให้แก่ภาคประชาชน ผู้แจ้งเบาะแสในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ ซึ่งเป็นการสร้าง รากฐานในการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี

กลไกเชื่อมโยงและให้อำนาจภาคประชาชน (สมัชชาคุณธรรม/สภาพลเมือง)

เพื่อสร้างแนวทางการขับเคลื่อนการปลูกฝังค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันร่วมกัน จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์กลางเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสมน่าจะเป็นสมัชชาคุณธรรมและสภาพลเมืองที่ทำหน้าที่โดยตรงกับภาคประชาชนในทุกภูมิภาคทั่วประเทศอยู่แล้วเพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงภาคประชาชน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเชื่อมโยงภาคประชาชนโดยให้สมัชชาคุณธรรมและสภาพลเมืองเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและประสานงานกับภาคประชาชนจากทั่วประเทศ และเป็นช่องทางในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกันของภาคประชาชน รวมทั้งมีการทบทวนบทบาทและหน้าที่ของภาคประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นพลังในการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

การเคลื่อนไหวขบวนการทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movements)

เพื่อเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อธรรมาภิบาลไม่ยอมรับการโกงและการสร้างแรงขับเคลื่อนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้เกิดขึ้นจริง จำเป็นต้องมีการสร้างแรงกดดันต่อผู้กระทำการทุจริตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตซึ่งประชาชนเป็นกำลังสำคัญสร้างแรงกดดันทางสังคม รวมทั้งการใช้สื่อเพื่อการเคลื่อนไหวและธรรมาภิบาลสร้างแรงกดดันอีกช่องทางหนึ่ง

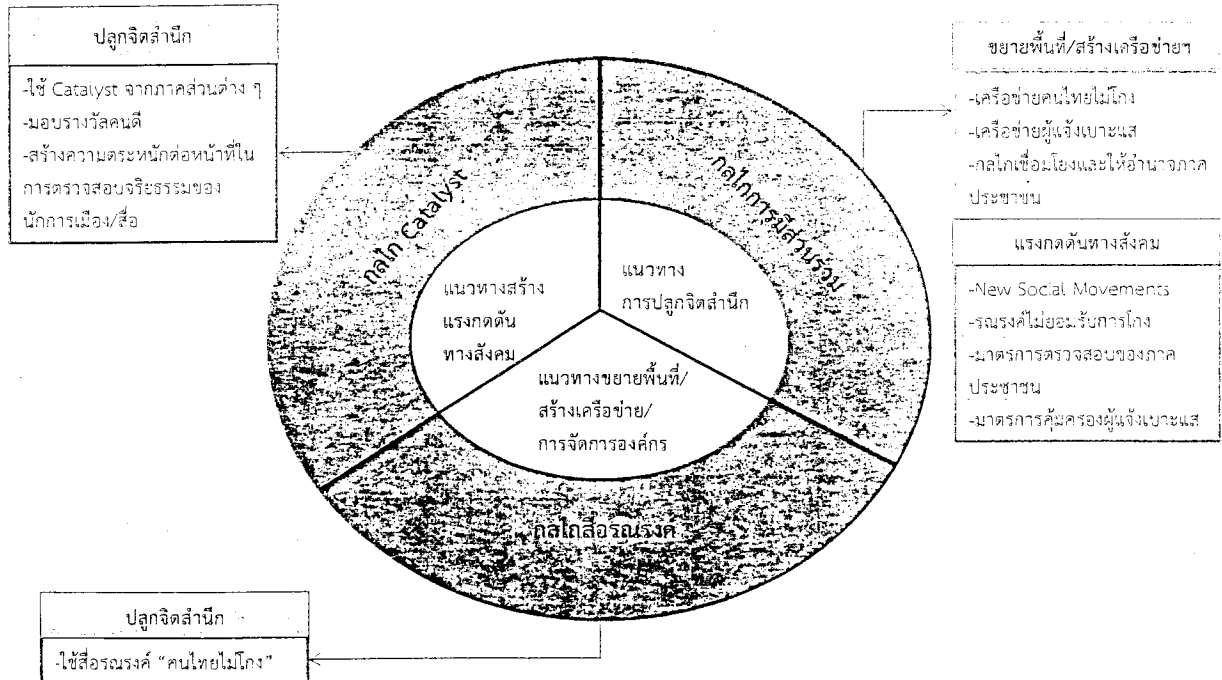
มาตรการตรวจสอบของภาคประชาชน

เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเปิดโปงการทุจริตคอร์รัปชันในภาคต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการมาตรการและแรงกดดันทางสังคมจากภาคประชาชน

มาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบจากภาคประชาชนจำเป็นต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นช่องทางในการสนับสนุนให้เกิดผู้ที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรมกล้าร้องเรียนและเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มประชาชน

แผนภาพแสดงกลไกและมาตรการขับเคลื่อนในกลุ่มประชาชน

๕.๘ กลไกและกระบวนการที่จำเป็นต้องพัฒนาในระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนมาตรการการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

การขับเคลื่อนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ที่มี ๓ แนวทาง ๘ กลุ่มเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องมีระบบและกลไกการขับเคลื่อน ประกอบด้วย

๕.๘.๑ ความมุ่งมั่นเอาใจจริงเอาใจของผู้บริหารประเทศ

นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บริหารของประเทศต้องแสดงเจตจำนงอย่างชัดแจ้งว่า ไม่ยอมรับการกระทำทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ ให้มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและการปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ด้วยการกำหนดนโยบายให้หน่วยงานทุกแห่งรับดำเนินการปฏิบัติ เพื่อเป็น Cross cutting agenda ของทุกหน่วยงาน ให้มีความสำคัญต่อการสร้างคนไทยให้เป็นคนดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สื่อสารมุ่งมั่นให้ความสำคัญอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงอาจมีกลไกพิเศษของฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกำกับงานตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

๕.๘.๒ การปรับโครงสร้างการบริหารงานด้านจริยธรรม

การทำงานด้านจริยธรรมยังขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีเจตจำนงมุ่งมั่นและขาดการบูรณาการงานและวางโครงสร้างการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารระดับสูงและภาครัฐจึงต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูป ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานด้านจริยธรรมโดยตรงในโครงสร้างระบบบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานที่เกิดขึ้นใหม่นี้มีภาระหน้าที่รับผิดชอบด้านคุณธรรมจริยธรรม ทำหน้าที่ปลุกฝังจิตสำนึกและค่านิยม กำกับดูแลการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน และกำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านคอร์รัปชันของรัฐโดยตรงในแต่ละกระทรวง/กรม/จังหวัด/ท้องถิ่น และมีสายการบังคับบัญชาที่ขึ้นโดยตรงกับนายกรัฐมนตรีซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับ ควบคุม และติดตามงานจากกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตั้งแต่คณะกรรมการขึ้นมาหรือจัดตั้งสำนักงานใหม่ให้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๕.๘.๓ การรณรงค์ “คนไทยไม่โกง”

การรณรงค์ปลุกฝังค่านิยมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในสังคมไทยให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการรณรงค์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อสร้างกระแสให้เกิดความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และปลุกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยในวงกว้าง อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมจากภายนอกให้เอื้อต่อการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเป็นการสร้างความตระหนักของประชาชนในสังคมให้เป็นคนไทยที่ไม่โกงในทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เด็กและเยาวชน

ข้าราชการ นักการเมือง สื่อมวลชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทุกคน การรณรงค์เพื่อสร้างกระแส “คนไทยไม่โกง” ต้องมีการใช้สื่ออย่างกว้างขวาง สร้างบรรทัดฐานและความคาดหวังที่ถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบ ได้พิจารณาผลลัพธ์ตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ที่มุ่งแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ และระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ผลลัพธ์ระดับยุทธศาสตร์

- คนไทยทุกภาคส่วนมีสำนึกแห่งความสุจริต รักความถูกต้อง ไม่ยอมรับการโกง
- มีเครือข่ายคนไทยไม่โกงในแต่ละภาคส่วนที่เข้มแข็งและเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ
- คนไทยทุกภาคส่วนมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ผลลัพธ์ระดับกลุ่มเป้าหมาย

คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบ ได้พิจารณาผลลัพธ์แยกตามระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มเด็กและเยาวชน

- เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความซื่อสัตย์สุจริต
- มีหลักสูตร/กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตในสถานศึกษาทั่วประเทศ
- เกิดเครือข่ายสถานศึกษาที่มีกิจกรรมหลักสูตรปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต

กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่คกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
- ภายในหน่วยงานมีกลไกภายในที่รับผิดชอบในการส่งเสริม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบพฤติกรรมด้านจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- ทุกหน่วยงานราชการจะต้องมีประมวลจริยธรรมและมีกลไกการบังคับใช้อย่างจริงจัง

กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

- นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อสังคม โดยมีระบบพรรคการเมืองช่วยกลั่นกรองและกำกับพฤติกรรม
- มีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับและกำกับจริยธรรมของนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
- มีการติดตามและตรวจสอบนักการเมืองทั้งจากภายในพรรคการเมืองและภาคประชาชน

กลุ่มธุรกิจเอกชน

- องค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างมาตรการภายในบริษัทที่ช่วยป้องกัน แก้ไขการทุจริต
- องค์กรธุรกิจมีการดำเนินงานที่ยึดหลักบรรษัทภิบาล มีกลไกภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ และส่งเสริมจริยธรรม

กลุ่มสื่อมวลชน

- สื่อมวลชนมีจริยธรรมวิชาชีพและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตและทำหน้าที่ทรงพลังสร้างจิตสำนึกและนำเสนอข่าวทุจริต
- องค์กรวิชาชีพมีความแข็งแรงทำหน้าที่สนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน โดยเชื่อมโยงกับภาคประชาชน
- สื่อมวลชนจะต้องนำเสนอข่าวด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง ชัดเจน เจาะลึก และตรงไปตรงมา รวมทั้งผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านการทุจริต

กลุ่มประชาสังคม

- องค์กรภาคประชาสังคมมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้
- องค์กรภาคประชาสังคมมีกิจกรรม/โครงการที่ช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

กลุ่มประชาชน

- ประชาชนมีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- มีการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มประชาชน
- เครือข่ายคนไทยไม่โกงที่รวมตัวกันเพื่อแสดงจุดยืนต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ ได้พิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” โดยแบ่งตัวชี้วัดความสำเร็จออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ และระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับยุทธศาสตร์

- คนไทยร้อยละ ๘๐ มีสำนึกแห่งความสุจริต รักความถูกต้อง ไม่ยอมรับการโกง
- เกิดเครือข่ายคนไทยไม่โกงใน ๙ ภาคส่วน และแกนกลางประสานเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ
- คนไทยร้อยละ ๘๐ มีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับกลุ่มเป้าหมาย

คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ ได้พิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จแยกตามระดับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มเด็กและเยาวชน

- ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ความซื่อสัตย์สุจริตมากขึ้น
- สถานศึกษาทั่วประเทศร้อยละ ๘๐ มีการนำหลักสูตร/กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตไปใช้
- มีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายสถานศึกษาที่มีหลักสูตรปลูกจิตสำนึกในระดับประเทศอย่างน้อย ๑ ครั้ง/ปี

กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบมากขึ้น
- หน่วยงานราชการทุกแห่งจะต้องมีประมวลจริยธรรมและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง
- สัดส่วนข้าราชการที่ถูกร้องเรียนด้านจริยธรรมและพบว่ามิฉะนั้นมีจำนวนน้อยลง
- หน่วยงานราชการมีโครงการปลูกจิตสำนึกเพื่อต่อต้านการทุจริตอย่างน้อย ๑ คก./หน่วยงาน

กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

- ผลการสำรวจบ่งชี้ความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมือง
- มีกลไกเปิดเผยข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน หนี้สินและประวัติการเสียภาษีของนักการเมือง
- มีมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมือง
- ทุกพรรคการเมืองจะต้องมีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับและกำกับจริยธรรมของนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง
- ภายในพรรคการเมืองจะต้องมีกลไกกำกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของสมาชิกพรรค
- จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กลุ่มธุรกิจเอกชน

- จำนวนสมาชิกในเครือข่ายแนวร่วมปฏิบัติด้านคอร์รัปชัน (CAC) มีจำนวนเพิ่มขึ้น
- จำนวนองค์กรธุรกิจที่มียุทธศาสตร์ต่อต้านการทุจริตมีจำนวนมากขึ้น
- กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตของหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้น

กลุ่มสื่อมวลชน

- องค์กรวิชาชีพสื่อมีความเข้มแข็งทำหน้าที่สนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน โดยเชื่อมโยงกับภาคประชาชน
- มีการนำข่าวกรณีสืบสวนด้านทุจริตของสื่อมวลชนไปสู่การดำเนินการทางกฎหมาย

กลุ่มประชาสังคม

- เกิดกลไกกำกับและติดตามความโปร่งใสและตรวจสอบได้ขององค์กรภาคประชาสังคม ประเภทอื่น ๆ นอกจากสมาคมและมูลนิธิ
- เกิดองค์กรประชาสังคมและเครือข่ายที่ทำกิจกรรม/โครงการที่ช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินกิจกรรมตรวจสอบเพื่อสร้างความโปร่งใส

กลุ่มประชาชน

- ประชาชนร้อยละ ๘๐ มีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- เกิดกลไกขับเคลื่อนการปลูกฝังค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันร่วมกันและมีการรณรงค์
- มีเครือข่ายคนไทยไม่โกงที่แสดงจุดยืนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- เกิดมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ

ภาคผนวก

- ข. ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็ง
ขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชัน
ภาครัฐ เกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กรอิสระที่มีหน้าที่
ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระ ฯ
และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ
เกี่ยวกับการปฏิรูปขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

การปฏิรูปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เห็นควรที่จะมีแนวทางดังนี้

๑. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์เป็นที่ประจักษ์ มีคุณวุฒิและหรือประสบการณ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ๑ คน ด้านนิติศาสตร์ ๓ คน ด้านการเงินการบัญชี และเศรษฐศาสตร์ ๒ คน ด้านการบริหารงานภาครัฐ ๒ คน ภาคเอกชน ๑ คน ด้านประชาสังคม ๑ คน (รวมด้านสื่อสารมวลชน) ด้านอื่นที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการทุจริตประพฤติมิชอบ ๑ คน มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

โดยให้มีกรรมการสรรหาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คน ซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ๒ คน และเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ๒ คน

๒) อดีตประธานหรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท. ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการระดับปลัดกระทรวง ในกรณีที่เคยเป็นปลัดกระทรวงต้องเคยเป็นมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๔) ผู้แทนองค์กรหรือภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นมูลนิธิและสมาคมที่เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรและมีการดำเนินการด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และได้ขึ้นทะเบียนเพื่อเข้าร่วมเป็นกรรมการสรรหาคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๕) ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๖) ผู้แทนสภานายความหนึ่งคน

๗) ผู้แทนองค์กรสื่อสารมวลชนที่เป็นนิติบุคคลดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๘) ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และ สภาธุรกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๒. คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา

๓. ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๔. ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติแล้วแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๕. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) วินิจฉัยชี้ขาด พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนจากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภา

๒) วินิจฉัยชี้ขาด พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร้ายแรงผิดปกติก่อทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วยเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลคดีทุจริตคอร์รัปชันตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และรวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๒)

๔) เสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

๕) ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิก หรือเพิกถอนสิทธิ หรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติ หรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหาย

๖) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

๗) วางมาตรการ แนวทาง และส่งเสริมสนับสนุนสถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนภาคประชาสังคม เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและการมีส่วนร่วมของพลเมือง

๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

๙) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ

๖. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ

๑) เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงบประมาณ การเงินและสินทรัพย์ การบริหารงานบุคคล ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒) สำนักงานฯ มีเลขาธิการที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง มาจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา

๓) เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการและลูกจ้าง

๔) ให้มีคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลโดยมีที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและการคัดเลือกข้าราชการจากส่วนกลางต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ

๕) ให้มีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการตรวจสอบ ประเมินผลจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

๗. ให้คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐสภา เพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ได้ และเมื่อพิจารณาร่วมกับงบประมาณของ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กรแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสามของงบประมาณรายจ่ายเมื่อหักเงิน ดังต่อไปนี้นี้ออกแล้ว

๑) เงินส่งใช้ต้นเงินกู้

๒) ดอกเบี้ยเงินกู้

๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

เหตุผลประกอบในการปฏิรูปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีดังนี้

๑. เพื่อให้มีความหลากหลายและสามารถมองประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างครอบคลุม ตามความหมายที่ United Nations (UN) หรือองค์การสหประชาชาติกำหนดไว้

๒. เพื่อให้มีการแบ่งงานของคณะกรรมการออกเป็นสองชุดย่อยชุดละ ๕ คน รับผิดชอบฝ่าย การเมืองคณะหนึ่ง และรับผิดชอบฝ่ายข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานของรัฐอีกคณะหนึ่ง (กำหนดให้มี การควมรวมสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เข้ากับ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เดิม)

๓. เพื่อไม่ให้กรรมการอยู่ในตำแหน่งยาวนานจนเกินไป จนอาจทำให้บิดผันการใช้อำนาจและ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้

๔. เพื่อให้มีการสรรหาที่มีความหลากหลาย มีมุมมองในการสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ที่สอดคล้อง กับภารกิจในการตรวจสอบ วินิจฉัยการทุจริตคอร์รัปชันให้มีประสิทธิภาพตลอดจนมีความยึดโยงกับภาคประชาชน โดยให้มีตัวแทนจากสถาบันศาล การศึกษา สื่อมวลชน สถาบันทางธุรกิจ ภาคประชาสังคม ผู้เคยดำรงตำแหน่ง เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และข้าราชการประจำจำนวนที่มากพอที่จะไม่ทำให้การสรรหาไม่ถูกแทรกแซงได้โดยง่าย

๕. เพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากคณะกรรมการ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานที่มีการบริหารงานที่เป็นอิสระ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ โดยมีเลขาธิการที่มาจากการสรรหาเป็นผู้บริหารสูงสุดรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานของสำนักงานฯ

๖. เพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) กรณีถอดถอนข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ให้เป็นอำนาจของวุฒิสภา ที่มีความเป็นกลางทางการเมือง หากให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาการถอดถอนเป็นไปได้อย่าง เนื่องจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลจะมีเสียงข้างมากกว่าเสมอ

๒) กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดสำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวน หาข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจเห็นสมควรมาแล้ว เพื่อเสนออัยการพิจารณาส่งฟ้อง ศาลทุจริตคอร์รัปชัน

๓) ควรให้องค์กรปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ มีส่วนในการสร้างการมีส่วนร่วมและ สำนึกพลเมืองในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งจะเป็นผลให้ปริมาณการคอร์รัปชันลดลงอย่างได้ผล

๗. เพื่อเป็นหลักประกันในการมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามที่กฎหมายบัญญัติ และทำให้ การปฏิบัติงานของกรรมการ ป.ป.ช. มีความอิสระอย่างแท้จริง

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

การปฏิรูปคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นควรที่จะมีแนวทางดังนี้

๑. การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่อิสระและเป็นกลาง

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญทางด้านการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านบัญชี และด้านกฎหมายด้านละสองคน และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดินอีกหนึ่งคน

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ และมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้มีคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย

(๑ - ๒) ผู้แทนที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ๒ คน

(๓ - ๔) ผู้แทนที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด ๒ คน

(๕) เคยเป็นประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มาแล้วไม่เกิน ๕ ปี ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๖) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการระดับปลัดกระทรวง ในกรณีที่เคยเป็นปลัดกระทรวงต้องเคยเป็นมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๗) ผู้แทนสภาวิชาชีพบัญชี ๑ คน

(๘) ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์และนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๙) ผู้แทนสภาพนายความ

(๑๐) ผู้แทนองค์กรสื่อมวลชนดำเนินการคัดเลือกกันเองเพื่อเป็นผู้แทน ๑ คน

(๑๑) ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และ สภาการโรงแรมและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

กรรมการตามวรรคหนึ่งต้องไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่หรือถูกลงโทษทางคดีอาญามาก่อน เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และให้นำมาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินโดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสรรหาและหลักเกณฑ์การสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน อย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้บุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามส่วนนี้มาแล้วเข้ารับการสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ

รัฐองค์กรอื่นอีกประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประจำปี โดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) พิจารณาวินิจฉัยผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อแจ้งข้อบกพร่องเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือให้ชี้แจงหรือแก้ไขข้อบกพร่อง หรือปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง หรือดำเนินการตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐกำหนดไว้ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

๓) พิจารณาผลการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินของแผ่นดินเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลคดีทุจริตคอร์รัปชัน

๔) พิจารณาและเสนอความเห็นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อยับยั้งโครงการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินงบประมาณของแผ่นดินอย่างร้ายแรงไว้ก่อนจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีแนวทางในการจัดการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้แล้ว

๕) พิจารณาวินิจฉัยการใช้จ่ายเงินแผ่นดินในโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ติดตามและเรียกบรรดาเงินและทรัพย์สินของแผ่นดินที่เสียหาย หรือบรรดาเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินที่ตกไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อคืนเป็นรายได้แผ่นดิน

๖) พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางการคลังและการงบประมาณที่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นของกรรมการวินัยทางการคลังและการงบประมาณ และในกรณีที่คู่กรณีมีข้อโต้แย้ง อาจเสนอความเห็นเพื่อให้มีการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดแผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณได้

๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่บริหารการตรวจสอบและสอบสวนคดีอาญามูลฐานความผิดเกี่ยวกับการเงินแผ่นดินที่เป็นไปโดยอิสระและเป็นกลาง และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๓. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลการงบประมาณ และการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เหตุผลประกอบในการปฏิรูปคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีดังนี้

๑. ควรมีการกำหนดประเภทและจำนวนกรรมการตรวจเงินแผ่นดินให้ชัดเจน เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถตรงกับภารกิจปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เพราะการบัญญัติให้กลับไปใช้ข้อความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ย่อมไม่เป็นการแก้ไขปัญหาแต่ประการใด

๒. ควรกำหนดคณะกรรมการสรรหาเฉพาะในการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อความชัดเจน

๓. ควรมีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เกิดความชัดเจนในการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นที่มีการบัญญัติทั้งรูปแบบ ที่มา โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

การปฏิรูปคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เห็นควรที่จะมีแนวทางดังนี้

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ที่มีคุณวุฒิและทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านละสองคนและด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยหรือการเลือกตั้งหนึ่งคน

๒. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการและลูกจ้างที่มาจากการสรรหาและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาเพื่อให้องค์กรจัดการเลือกตั้งมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารงานที่เป็นอิสระ ให้องค์กรการเลือกตั้ง ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐสภา และเมื่อพิจารณารวมกับงบประมาณขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กรแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสามของงบประมาณรายจ่ายเมื่อหักเงินดังต่อไปนี้ไปแล้ว ๑) เงินสงฆ์ ๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ ๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

๓. กรรมการการเลือกตั้งให้มาจกคณะกรรมการสรรหา ทำการสรรหากรรมการการเลือกตั้งเท่าจำนวนที่ทั้งมีหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ผู้รับเลือกตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภารับ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการการเลือกตั้ง

๔. ให้มีคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

(๑ - ๒) ผู้แทนซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกสองคน

(๓ - ๔) ผู้แทนซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกสองคน

(๕ - ๗) ผู้แทนพรรคการเมืองที่ยังดำรงสถานะความเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง พรรคฝ่ายค้านในสภาเลือกกันเอง ๑ คน ฝ่ายรัฐบาลเลือกกันเอง ๑ คน และพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ไม่มีผู้แทนในสภาเลือกกันเอง ๑ คน

(๘ - ๙) ผู้แทนองค์การเอกชนทำหน้าที่สังเกตการณ์การเลือกตั้ง และส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่จดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกกันเองหนึ่งคน

(๑๐) ผู้ที่เคยเป็นกรรมการการเลือกตั้งคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๑๑) ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

๕. ให้กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว

๖. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ออกประกาศกำหนด หรือระเบียบการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐ ในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

๒) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึงถึงสุจริต เที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

๓) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

๔) มีคำสั่งให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๕) มีคำสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งย้ายข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากพื้นที่ชั่วคราว เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

๖) ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น หรือเมื่อมีกรณีที่มีการคัดค้านหรือเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การออกเสียงประชามติ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งหรือให้ดำเนินการใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นหรือการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภานั้น การออกเสียงประชามติ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

๘) ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผลการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ผลการออกเสียงประชามติ และผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๙) วินิจฉัยชี้ขาดในสำนวนคดีการสอบสวนที่มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง เพื่อเสนอให้ศาลเลือกตั้งมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำการใช้หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

๑๐) เสนอความเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับคณะรัฐมนตรี รัฐสภา องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑๑) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสาร

เหตุผลประกอบในการปฏิรูปคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีดังนี้

๑. เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการการเลือกตั้งที่มีความหลากหลายในคุณสมบัติ ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่

๒. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีกฎหมายในการจัดตั้งและการบริหารงานที่เป็นอิสระ ทั้งงบประมาณและทรัพยากรบุคคล

๓. ให้สอดคล้องกับหลักการสรรหากรรมการในองค์กรอิสระอื่น

๔. ให้คณะกรรมการสรรหาที่มีความหลากหลาย แก้ปัญหาการบล็อกโหวต (Block Vote) ในอดีต และรวมทั้งการที่กรรมการสรรหาบางประเภทที่มีการเลือกกันเองแล้วมีกรรมการที่มาจากเสียงกลุ่มใหญ่ โดยตลอด และให้กรรมการสรรหายึดโยงกับประชาชน

๕. ให้กรรมการองค์การอิสระมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากันทุกองค์กร คือ หกปี

๖. ให้องค์กรการเลือกตั้งเป็นองค์กรในการควบคุมกำกับการจัดการเลือกตั้ง โดยการออกประกาศ กำหนด หรือระเบียบ (Regulator) และเป็นองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาข้อโต้แย้งตามกฎหมายของการเลือกตั้ง ส่วนการร้องคัดค้านการเลือกตั้งที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่าจะไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถึงขนาดเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดให้องค์กรการเลือกตั้งส่งคำวินิจฉัยพร้อมสำนวนคดี ผ่านอัยการสูงสุดเพื่อให้ศาลยุติธรรมพิพากษา

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

การปฏิรูปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เห็นควรที่จะมีแนวทางดังนี้

๑. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) มีจำนวนสิบเอ็ดคน ซึ่งมาจากการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีทักษะ ความรู้และเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านภาษี ด้านการเงิน ด้านการคลัง ด้านนิติศาสตร์ ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านข่าวกรอง ด้านอาชีววิทยา ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการฟอกเงิน และด้านประชาสังคมที่มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบการเงิน ในกรณีที่ไม่สามารถสรรหากรรมการ ปปง. ด้านใด ให้กรรมการ ปปง. ที่มีคุณสมบัติ ทักษะและความเชี่ยวชาญเพียงพอให้มี ให้กรรมการเลือกกันเองคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานกรรมการ และมีเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๒. ให้กรรมการ ปปง. มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี ได้เพียงวาระเดียว

๓. ให้มีคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการ ปปง. คณะหนึ่ง จำนวน ๑๓ คน ประกอบด้วย

(๑ - ๒) ผู้แทนที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ๒ คน

(๓ - ๔) ผู้แทนที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ๒ คน

(๕) อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ ปปง. ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๖) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ ระดับปลัดกระทรวงในกรณีที่เคยเป็นปลัดกระทรวงต้องไม่เกิน ๕ ปี ดำเนินการคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๗) ผู้แทนองค์กรหรือภาคประชาชน ภาคประชาสังคมที่เป็นมูลนิธิหรือสมาคม และเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและมีการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบการเงิน และได้ขึ้นทะเบียนเพื่อเข้าร่วมเป็นกรรมการสรรหาคัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๘) ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชภัฏแห่งประเทศไทย ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และนายกสมาคมธุรกิจเอกชนแห่งประเทศไทย คัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๙) ผู้แทนสหภาพนายควม

(๑๐) นายกสภาวิชาชีพบัญชี

(๑๑) ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และสภาการโรงแรมและท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คัดเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๑๒ - ๑๓) ผู้แทนซึ่งคัดเลือกโดยสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ๒ คน

๔. ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี

๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินที่อาจเกิดจากการทำธุรกรรมของหน่วยงานของรัฐหรือกิจการบางประเภทที่ไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้

๓) ออกประกาศกำหนด หรือวางระเบียบทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน ตลอดจนระเบียบว่าด้วยเงินของกลาง

๔) ให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี สถาบันทางการเงิน ทั้งที่เป็นธนาคารและไม่เป็นธนาคาร ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสัมฤทธิ์ผล

๕) วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ

๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสาร และให้การศึกษาแก่ประชาชนตลอดจนข้าราชการ และพนักงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๗) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๘) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือระเบียบอื่นใด ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๕. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงบประมาณ การเงินและสินทรัพย์ การบริหารงานบุคคล ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๖. ให้สำนักงานมีเลขาธิการที่มาจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา โดยมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการและลูกจ้าง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันไม่เกินสองวาระ และมีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์และให้มีคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลที่เป็นอิสระและมีที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและการมีส่วนร่วมของข้าราชการของสำนักงาน โดยการบริหารงานของสำนักงานต้องมีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอรวมทั้งการตรวจสอบประเมินผลจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

เหตุผลประกอบในการปฏิรูปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังนี้

๑. ยกฐานะของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ให้เป็นการกำกับของรัฐมนตรี ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารที่อาจมีประโยชน์ทับซ้อนหรือมีส่วนได้เสียในมูลฐานความผิดทั้ง ๒๑ มูลฐาน

๒. ให้มีคณะกรรมการ ป.ป.ง. ที่มีที่มาจากบุคคลผู้มีความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเงิน การคลัง ด้านการตรวจสอบการเงิน ด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการข่าว ด้านการฟอกเงิน และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๓. ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกับคณะกรรมการฯ เดิม และปรับบทบาทให้มีความทำงานในลักษณะ องค์กรที่กำหนดกฎ ระเบียบ และควบคุมกำกับ (regulation) รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้มากขึ้น

๔. ให้มีสำนักงานแยกจากคณะกรรมการฯ เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน

๕. ให้มีกระบวนการได้มาซึ่งเลขาธิการฯ จากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการฟอกเงิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่

สรุปข้อเสนอโดย
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็ง
ขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ
ในคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตและพฤติกรรมชอบ

ลงนามไว้ ณ วันที่ ๑๐

๒๕๖๓

ภาคผนวก

- ค. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปสิทธิในการรับรู้
และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
และร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
พ.ศ.

รายงานการศึกษา

เรื่อง การปฏิรูปสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

๑. หลักการและเหตุผล

เจตนารมณ์เดิมของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ รองรับสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ (Right to Know) โดยเป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อสามารถแสดงความเห็น และใช้สิทธิในทางกฎหมาย หรือการเมืองได้อย่างถูกต้อง ตรงตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ากฎหมายฉบับนี้มีปัญหาเกิดขึ้นทั้งในด้านการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย และในด้านการปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย กลายเป็นความสัมพันธ์ที่กระทบต่อสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะต้องมีการปฏิรูปสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน โดยการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและการพัฒนาของระบบเครือข่ายสื่อสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน อันจะเป็นการสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในด้านต่าง ๆ

๒. ประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูปสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน จึงต้องดำเนินการใน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๒.๑ การปฏิรูปด้านการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย

การปฏิรูปด้านการบังคับใช้กฎหมายมีหลักการสำคัญ คือ จะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างกว้างขวาง การกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยสะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสากล สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของรัฐ รวมทั้ง สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลกระทบ หรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญในกระบวนการปฏิรูป ดังนี้

(ก) การปฏิรูปบทบัญญัติของกฎหมายข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้มีขอบเขตและสภาพบังคับใช้ที่ครอบคลุมข้อมูลข่าวสารทุกประเภท รวมถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล องค์กร หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่ดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้เงินแผ่นดิน

หรือการได้รับอนุญาต สัญญา สัมปทาน หรือสิทธิในการดำเนินการซึ่งอาศัยอำนาจทางกฎหมาย หรืออำนาจของหน่วยงานรัฐ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือการถือครองที่ดินของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ ติดตาม ตรวจสอบ หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานเช่นว่านี้ได้ เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นอาจมีผลกระทบ ต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของบุคคลอื่น

(ข) การปฏิรูปบทบัญญัติของกฎหมายให้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๒ การปฏิรูปด้านการปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การปฏิรูปด้านการปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับ สิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน จะต้องดำเนินการ ดังนี้

(ก) การปฏิรูปสถานะองค์กร และกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการตามกฎหมาย

(ข) การปฏิรูปกระบวนการใช้อำนาจทางกฎหมายของคณะกรรมการ

(ค) การปฏิรูปกระบวนการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลคณะกรรมการ

๓. วิธีการศึกษาวิเคราะห์

คณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขึ้นมาศึกษาปัญหา และรวบรวมประเด็นปัญหา พร้อมกับเชิญบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล รวมทั้งได้มีการรวบรวม ประเด็นจากรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงาน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

๑. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้ครอบคลุมข้อมูลข่าวสารสาธารณะทุกประเภท รวมถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล องค์กร หรือ หน่วยงานที่ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณสมบัติ งบประมาณแผ่นดิน อำนาจของหน่วยงานรัฐ สิทธิหรือหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่มอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน เพื่อประโยชน์สาธารณะ

๒. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีสภาพบังคับที่ครอบคลุม ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การกำหนดวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ กฎหมายกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน หรือการได้รับอนุญาต สัญญา สัมปทาน หรือสิทธิในการดำเนินการซึ่งอาศัยอำนาจทางกฎหมาย หรืออำนาจของหน่วยงานรัฐ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากร สาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือการถือครองที่ดินของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานมีหน้าที่ ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ ติดตาม ตรวจสอบ หรือขอข้อมูล ข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานเช่นว่านี้ได้ เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นอาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของบุคคลอื่น

๓. กำหนดที่มา และองค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นประธานกรรมการ

๔. กำหนดแนวทางการทำงาน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยกำหนดให้คณะกรรมการ มีบทบาท อำนาจ และหน้าที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ให้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญต่อการกำหนด นโยบาย มาตรการ แผนยุทธศาสตร์ และแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือปฏิบัติการอื่นใด เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้ง การส่งเสริมและ สนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดตั้งศูนย์ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบการให้บริการและดำเนินการให้มีระบบการเชื่อมต่อฐานข้อมูลกับเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการสืบค้น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รวมทั้ง การจัดให้มีระบบการให้คำปรึกษา สอบถาม หรือการให้ข้อมูลผ่านศูนย์บริการทางโทรศัพท์แก่ประชาชน โดยไม่คิดค่าบริการ

๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางดำเนินการ

๑. ให้ตรากฎหมายข้อมูลข่าวสารสาธารณะขึ้นมาบังคับใช้แทนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๒. โอนภารกิจ และหน่วยงานไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากข้อ ๕

๑. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเดิมที่ล้าสมัย ไม่รองรับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒. เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการบังคับใช้กฎหมาย

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๖

๑. มีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๒. มีการโอนภารกิจ หน่วยงาน บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

๓. หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างโปร่งใส รวดเร็ว ทันสมัย

๔. การลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประชาชนสามารถเรียนรู้ รับรู้ ตรวจสอบข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ได้โดยสะดวก เพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
พ.ศ.

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

เหตุผล

โดยที่เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและการพัฒนาของระบบเครือข่ายสื่อสารสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน อันจะเป็นการสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง เพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การคุ้มครองสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) การได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐ ก่อนการอนุญาต หรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน

(๓) การรับรู้และติดตามการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และแผนอื่น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการตรากฎหมาย หรือการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน

(๔) การรับรู้และติดตามการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

(๕) การรับรู้และแสดงความคิดเห็น เพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการหรือกิจกรรมบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น

(๖) การรับรู้เพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน

(๗) การร้องขอข้อมูล รวมทั้งติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้จ่ายเงินแผ่นดิน หรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ การรับบริจาคและการใช้จ่ายของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การรับบริจาค

และการใช้จ่ายเงินของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติดมิชอบ

(๘) การรับรู้การพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม ยกเลิก และปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๙) การรับรู้แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น การจัดผังเมือง การพัฒนาการเมืองและชนบทในลักษณะบูรณาการ จัดระบบการใช้ที่ดิน การจัดระบบการถือครองที่ดิน

(๑๐) การรับรู้การสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลการประกอบกิจการ และการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทน

(๑๑) การรับรู้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะ และบริหารจัดการวัฒนธรรม

(๑๒) การรับรู้ในการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๑๓) การรับรู้ในการกำหนดรูปแบบขององค์การบริหารท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น การออกเสียงประชามติระดับท้องถิ่น การตรวจการดำเนินงาน การถอดถอนคณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๑๔) การรับรู้บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องของกลุ่มสมรสและบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย ให้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐอันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้สิ่งใด ๆ ที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหรือกำหนดหน้าที่อย่างใด ๆ แก่ประชาชน อันเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ เนื่องด้วยคำสั่งทางปกครอง หรือการกระทำทางปกครองต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีการใช้ระบบปฏิบัติการที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและการพัฒนาของระบบเครือข่ายสื่อสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน อันจะเป็นการสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การคุ้มครองสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) การได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐก่อนการอนุญาต หรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน หรือชุมชน

(๓) การรับรู้และติดตามการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และแผนอื่น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการตรากฎหมาย หรือการออกกฎ ที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน

(๔) การรับรู้และติดตามการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน อย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

(๕) การรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการหรือกิจกรรม บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น

(๖) การรับรู้เพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน หรือ องค์กรอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน

(๗) การร้องขอข้อมูล รวมทั้งติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้จ่ายเงินแผ่นดิน หรือการจัดซื้อจัดจ้าง ของหน่วยงานรัฐ การรับบริจาคและการใช้จ่ายของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การรับบริจาคและการใช้จ่ายเงินของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า จะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติดมิชอบ

(๘) การรับรู้การพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกและปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้กลไกของรัฐสามารถ ให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๙) การรับรู้แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น การจัดผังเมือง การพัฒนาการเมืองและชนบทในลักษณะบูรณาการ จัดระบบการใช้ที่ดิน การจัดระบบการถือครองที่ดิน

(๑๐) การรับรู้การสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลการประกอบการ และการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทน

(๑๑) การรับรู้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะ และบริหารจัดการวัฒนธรรม

(๑๒) การรับรู้ในการทำหนังสือสัญญากับนานาชาติหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๑๓) การรับรู้ในการกำหนดรูปแบบขององค์กรบริหารท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น การออกเสียงประชามติระดับท้องถิ่น การตรวจการดำเนินงาน การถอดถอนคณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๑๔) การรับรู้บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องของคู่สมรสและบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นที่มีหน้าที่ตามกฎหมายให้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐอันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม รวมทั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้สิ่งใด ๆ ที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหรือกำหนดหน้าที่อย่างใด ๆ แก่ประชาชน อันเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ เนื่องด้วยคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีการใช้ระบบปฏิบัติการที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ บทยกเลิกกฎหมาย

ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ (ร่างมาตรา ๓)

๒.๒ บทนิยาม

ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

“ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” หมายความว่า ความรวมถึง ข้อมูลข่าวสารทุกประเภท ข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณสมบัติ งบประมาณแผ่นดิน อำนาจของหน่วยงานรัฐ สิทธิหรือหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่มอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน เพื่อประโยชน์สาธารณะ

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย

รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้ขึ้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การมหาชน หน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอื่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานหรือนิติบุคคลอื่นใดที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือการอนุมัติ อนุญาตโดยหน่วยงานของรัฐ องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย และหน่วยงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงหน่วยงานเอกชนที่ได้รับสัมปทานหรือดำเนินกิจการสาธารณะหรือบริการสาธารณะแทนรัฐ และให้หมายความรวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน”

๒.๓ การรักษาการตามกฎหมาย

ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

๒.๔ วัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย

กำหนดวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย (ร่างมาตรา ๖)

(๑) เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสร่างกว้างขวางในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอันเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ

(๒) เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะสิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีความโปร่งใส เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนอย่างสมดุล รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

๒.๕ กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ในการเปิดเผย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการจัดทำช่องทางในการดำเนินการเปิดเผย หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ (ร่างมาตรา ๗)

๒.๖ กำหนดแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ให้ประชาชนรับรู้และแสดงความคิดเห็น เพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการ หรือกิจกรรมบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น (ร่างมาตรา ๘)

๒.๗ กำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

กำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้เงินแผ่นดิน หรือ การได้รับอนุญาต สัญญา สัมปทาน หรือสิทธิในการดำเนินการซึ่งอาศัยอำนาจทางกฎหมาย หรืออำนาจของ หน่วยงานรัฐ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือการถือครองที่ดิน ของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ ประชาชนรับรู้ ติดตาม ตรวจสอบ หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานเช่นว่านี้ได้ เว้นแต่ข้อมูลข่าวสาร สาธารณะนั้น อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายของบุคคลอื่น (ร่างมาตรา ๙)

๒.๘ กำหนดแนวทางในการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

กำหนดแนวทางในการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๑๐)

๒.๙ กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

๑) กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดให้มีระบบข้อมูล ฐานข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล ข่าวสารสาธารณะที่เป็นปัจจุบัน รวดเร็ว ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ เข้าถึง หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ได้อย่างสะดวก ง่าย รวดเร็ว (ร่างมาตรา ๑๑)

๒) กำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการขอตรวจสอบ หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๑๒) ดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน ความเห็นแย้ง และคำสั่งในทาง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว รวมถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลด้วย

(๒) นโยบาย หรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

(๔) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิและหน้าที่ของ เอกชน

(๕) สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึง

(๖) ใบอนุญาตและเงื่อนไขของการอนุญาตประกอบกิจการ สัญญาอนุญาต สัญญาร่วมงาน ในโครงการของรัฐ สัญญาสัมปทาน หรือสัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือการให้บริการสาธารณะ หรือ การจัดทำบริการสาธารณะ หรือการใช้ทรัพยากรสาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินในการประกอบกิจการ หรือการดำเนินการ รวมทั้งข้อมูลการครอบครอง หรือการถือครองที่ดินของบุคคล หรือนิติบุคคล หรือการอนุญาต ให้ถือครองที่ดิน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินซึ่งไม่อาจออกเอกสารสิทธิ หรือออกหลักฐานการถือกรรมสิทธิได้

(๗) บันทึกการประชุม รายงานการประชุม เอกสารประกอบการนำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งองค์การกำกับดูแลการประกอบกิจการตามกฎหมายอื่นใด

(๘) บันทึกการประชุม รายงานการประชุม เอกสารประกอบการนำเสนอต่อที่ประชุมของ คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี

- (๙) รายงานงบการเงินประจำปี และผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ
- (๑๐) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด
- ๓) กำหนดหน้าที่หน่วยงานรัฐในการให้ประชาชนตรวจดู ขอสำเนา หรือรับรองสำเนาข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๑๓)
- ๔) กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการให้คนต่างด้าวตรวจดู ขอสำเนา หรือรับรองสำเนาข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๑๔)
- ๕) กำหนดหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอื่นใดเมื่อประชาชนร้องขอ (ร่างมาตรา ๑๕ - มาตรา ๑๗)
- ๖) กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ไม่ต้องเปิดเผย (ร่างมาตรา ๑๘ - มาตรา ๒๓)
- ๗) กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา ๒๔ - มาตรา ๒๖)
- ๘) กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลประวัติศาสตร์ (ร่างมาตรา ๒๗)

๒.๑๐ ที่มา องค์ประกอบ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

๑) กำหนดที่มา และองค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๒๘) ประกอบด้วย

- (๑) ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นประธานกรรมการ
- (๒) เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (๓) เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- (๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๒ คน ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นผู้แต่งตั้งจากการคัดเลือกของที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน จากผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ ในด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สิทธิมนุษยชน และสื่อสารมวลชนเป็นอย่างน้อย โดยการเสนอรายชื่อของหน่วยงานรัฐ สถาบันทางวิชาการ หรือองค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งตามกฎหมาย

๒) กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการ การดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๒๙ - มาตรา ๓๑)

๓) กำหนดแนวทางการทำงาน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๒ - มาตรา ๓๖) โดยกำหนดให้คณะกรรมการมีบทบาท อำนาจ และหน้าที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนยุทธศาสตร์ แนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- (๒) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รัฐสภา เพื่อกำหนดนโยบาย ปรับปรุงกฎหมาย หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำฐานข้อมูล การจัดเก็บ การประมวลผล การปรับปรุง และแก้ไขข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับรู้ หรือการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๗) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

(๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดตั้งศูนย์ ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบการให้บริการ และดำเนินการให้มีระบบ การเชื่อมต่อฐานข้อมูลกับเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการ สืบค้น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รวมทั้งการจัดให้มีระบบการให้คำปรึกษา สอบถาม หรือการให้ข้อมูล ผ่านศูนย์บริการทางโทรศัพท์แก่ประชาชนโดยไม่คิดค่าบริการ

(๑๑) จัดทำบัญชีรายชื่อหน่วยงานผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และวางระเบียบในการจัดทำ มาตรฐานของฐานข้อมูลกลาง

(๑๒) การจัดทำประมวลจริยธรรม ค่านิยม หรือแนวปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เลขานุการ และ เจ้าหน้าที่

(๑๓) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภาหรือ สาธารณชนเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นผู้ลงนาม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

การออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือวิธีการใด ๆ อันเป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิประชาชน หรือประโยชน์สาธารณะ ให้คณะกรรมการจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้ บังคับเป็นการทั่วไป รวมทั้ง จะต้องจัดทำช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารสาธารณะผ่านเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

๒.๑๑ การรับคำอุทธรณ์ และวินิจฉัยอุทธรณ์

กำหนดแนวทางในการรับคำอุทธรณ์ วินิจฉัยคำอุทธรณ์ (ร่างมาตรา ๓๗)

๒.๑๒ บทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาล (มาตรา ๔๐ - มาตรา ๔๔)

ร่าง
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
พ.ศ.

โดยที่เห็นเป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ.

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารทุกประเภท รวมถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณสมบัติ งบประมาณแผ่นดิน อำนาจของหน่วยงานรัฐ สิทธิหรือหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่มอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน เพื่อประโยชน์สาธารณะ

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การมหาชน หน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอื่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานหรือนิติบุคคลอื่นใดที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือการอนุมัติ อนุญาตโดยหน่วยงานของรัฐ องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย และหน่วยงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงหน่วยงานเอกชนที่ได้รับสัมปทานหรือดำเนินกิจการสาธารณะหรือบริการสาธารณะแทนรัฐ และให้หมายความรวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน”
มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ ๑ บททั่วไป

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์

(๑) เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสอย่างกว้างขวางในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอันเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ

(๒) เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะสิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยให้มีความโปร่งใส เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนอย่างสมดุล รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการทุจริตประทุมิชอบ

หมวดที่ ๒ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

มาตรา ๗ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจัดทำช่องทางในการดำเนินการเปิดเผย หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

(๑) รวบรวม จัดทำ จัดพิมพ์ จัดเก็บ ประมวลผลข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เพื่อการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้เปิดเผย เผยแพร่ ซึ่งข้อมูลสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเมื่อมีบุคคลใดร้องขอตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) ให้ข้อมูล ชี้แจง ให้ถ้อยคำต่อบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐของจัดให้มีช่องทาง และรูปแบบของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ อย่างน้อยประกอบด้วย

(๑) จุดติดต่อเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะสำหรับการเปิดให้บริการประชาชนในวันทำการ

(๒) ฐานข้อมูลกลางของหน่วยงานของรัฐ และระบบสารสนเทศสำหรับการสืบค้นข้อมูลที่มีการจัดเก็บด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดให้บริการ

(๓) ระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้ผ่านระบบสารสนเทศ และระบบสื่อสารโทรคมนาคมอื่นใด

มาตรา ๘ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ให้ประชาชนรับรู้และแสดงความคิดเห็น เพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ที่ในระดับชาติ ระดับภูมิภาค

และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการ หรือกิจกรรมบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น

มาตรา ๙ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้เงินแผ่นดิน หรือการได้รับอนุญาต สัญญา สัมปทาน หรือสิทธิในการดำเนินการซึ่งอาศัยอำนาจทางกฎหมาย หรืออำนาจของหน่วยงานรัฐ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือการถือครองที่ดินของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ ติดตาม ตรวจสอบ หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานเช่นนั้นได้ เว้นแต่ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของบุคคลอื่น

มาตรา ๑๐ ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๙ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ในราชกิจจานุเบกษา

การเก็บรวบรวม และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่ง ให้จัดเก็บรวบรวม และเปิดเผยโดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้มีระบบข้อมูล ฐานข้อมูล และการประมวลผล ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เป็นปัจจุบันรวดเร็ว ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ เข้าถึง หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ได้อย่างสะดวก ง่าย รวดเร็ว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

- (๑) โครงสร้างการบริหาร และรายนามผู้บริหารหน่วยงาน สถานที่ปฏิบัติงาน หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่สำหรับการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E – mail address) พร้อมข้อมูลสำหรับการติดต่อ
- (๒) วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน หรือกิจกรรมการดำเนินงาน
- (๓) อำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด พร้อมกับวิธีการดำเนินงาน
- (๔) ช่องทาง หรือสถานที่ในการติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
- (๕) ข้อมูลข่าวสารของราชการอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๒ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการขอตรวจสอบ หรือขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) ผลการพิจารณา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน ความเห็นแย้ง และคำสั่งในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว รวมถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลด้วย
- (๒) นโยบาย หรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- (๔) คู่มือ หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิและหน้าที่ของเอกชน

(๕) สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึง

(๖) ใบอนุญาตและเงื่อนไขของการอนุญาตประกอบกิจการ สัญญาอนุญาต สัญญาร่วมงาน ในโครงการของรัฐ สัญญาสัมปทาน หรือสัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือการให้บริการสาธารณะ

หรือการจัดทำบริการสาธารณะ หรือการใช้ทรัพยากรสาธารณะ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินในการประกอบกิจการ หรือการดำเนินการ รวมทั้งข้อมูลการครอบครอง หรือการถือครองที่ดินของบุคคล หรือนิติบุคคล หรือการอนุญาตให้ถือครองที่ดิน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งไม่อาจออกเอกสารสิทธิ หรือออกหลักฐานการถือกรรมสิทธิ์ได้

(๗) บันทึกการประชุม รายงานการประชุม เอกสารประกอบการนำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งองค์การกำกับดูแลการประกอบกิจการตามกฎหมายอื่นใด

(๘) บันทึกการประชุม รายงานการประชุม เอกสารประกอบการนำเสนอต่อที่ประชุมของคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี

(๙) รายงานงบการเงินประจำปี และผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ

(๑๐) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการปกปิด ลบ ตัดทอนข้อความ หรือกระทำโดยประการอื่นใด เพื่อมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อมูลข่าวสารสาธารณะเช่นนั้นได้

มาตรา ๑๓ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองของข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้

ในกรณีที่การจัดทำสำเนาข้อมูลข่าวสารสาธารณะเป็นกระดาษ หรือบันทึกเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งการจัดทำมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการดำเนินการ ให้คณะกรรมการพิจารณากำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในอัตราที่เหมาะสม และไม่เกินต้นทุนวัสดุที่ใช้ในการดำเนินการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ บุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้าประเทศโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือได้รับอนุญาตให้ทำงาน หรือประกอบกิจการทางธุรกิจ หรือมีถิ่นพำนักในราชอาณาจักร มีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองของข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวดที่ ๓

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอื่นใดของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๑๕ ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารของราชการอื่นใด และคำขอของบุคคลผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจจัดให้ได้ตามสมควร ให้หน่วยงานของรัฐจัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นให้แก่ผู้ขอภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับจากวันรับคำขอ เว้นแต่กรณีมีเหตุขัดข้องเจ้าหน้าที่อาจขอเลื่อนระยะเวลาการส่งมอบข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวได้คราวละไม่เกินเจ็ดวัน ทั้งนี้ รวมกันแล้วจะต้องไม่เกินสามสิบวันนับตั้งแต่วันยื่นคำขอ

เจ้าหน้าที่อาจปฏิเสธคำขอตามวรรคหนึ่งได้ หากบุคคลผู้นั้นขอข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งต้องจัดทำเป็นเอกสารจำนวนมาก หรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานจัดหาให้ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มิใช่ข้อมูลในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการร้องใบัดค้น ไร้สาระ ไร้แก่นสาร หรือซ้ำซ้อนกับข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

เว้นแต่เป็นการแปรสภาพ เป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพ หรือเสียงระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบอื่นใด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ขออนั้น มีใช้การแสวงหาประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้น หรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐนั้น จะอำนวยความสะดวกในการจัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการให้ก็ได้

บทบัญญัติตามวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการได้ขึ้นใหม่ ให้แก่ผู้ขอข้อมูลข่าวสารของราชการ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตาม มาตรา ๑๕ แม้ว่าข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอ ให้คำแนะนำเพื่อให้ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณา เพื่อมีคำสั่งต่อไป

มาตรา ๑๗ ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการให้แก่ตน หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวก โดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน

หมวดที่ ๔

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ไม่ต้องเปิดเผย

มาตรา ๑๘ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

มาตรา ๑๙ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๑) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(๒) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(๓) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจ หรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(๔) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๕) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(๖) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้หน่วยงานนำไปเปิดเผยต่อบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง

(๗) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่า ที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่ากรณีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะเป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ โดยทำเป็นหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยงานนั้น

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มิคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นมิได้ จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๓๗ หรือจนกว่าคณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นได้ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่ง ผู้ขอข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น อาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

มาตรา ๒๑ การพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยนั้น ไม่ว่าจะเป็น การพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือศาล ต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาโดยมิให้ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น เปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดที่ไม่จำเป็นแก่การพิจารณา และในกรณีที่จำเป็นจะพิจารณาลับหลังคู่กรณีหรือคู่ความฝ่ายใดก็ได้

มาตรา ๒๒ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะใด แม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบ หากเป็นการกระทำโดยสุจริต ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตาม มาตรา ๑๒ ถ้าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการ โดยถูกต้องตามระเบียบ

(๒) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตาม มาตรา ๑๒ ถ้าเจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้เปิดเผยเป็นการทั่วไป หรือเฉพาะแก่บุคคลใดเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่น ของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในการนี้ จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นตามความเหมาะสมก็ได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้ หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายหากจะพิจารณาในกรณีดังกล่าว

มาตรา ๒๓ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ อาจออกระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ มาใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานก็ได้

หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการเปิดเผยประเภทข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว จะเป็นอุปสรรคร้ายแรงต่อการดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าว

หมวดที่ ๕ ข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๔ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็น เพื่อดำเนินงานของหน่วยงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าว เมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) จัดให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามปกติ

(ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล

(จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล

(ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคล

(๔) ตรวจสอบ แก้ไข ข้อมูลส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๕) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลส่วนบุคคลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยความสมัครใจ หรือเป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบในกรณีที่มีการให้จัดส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังที่ใด ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามปกติ

มาตรา ๒๕ หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้อำนาจหน้าที่หรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่ เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

- (๑) ต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตน เพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานแห่งนั้น
- (๒) เป็นการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย ภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลนั้น
- (๓) ต่อหน่วยงานที่ทำงานด้านการวางแผน หรือการสถิติ หรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
- (๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
- (๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อการตรวจคุณค่าในการเก็บรักษา
- (๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- (๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็น เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- (๘) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมาย ที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว
- (๙) กรณีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๖ ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับรู้ถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบ ข้อมูลส่วนบุคคลส่วนนั้นได้ ทั้งนี้ หน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารสาธารณะจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งผลการพิจารณาให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลให้ตรงตามที่มิคำขอให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาที่ไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลตามคำร้องขอ โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลตามคำร้องขอ หมายเหตุ คำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย หรือมีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถึงแก่กรรมมีสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวดที่ ๖ ข้อมูลประวัติศาสตร์

มาตรา ๒๗ เว้นแต่มีบทบัญญัติของกฎหมาย หรือระเบียบปฏิบัติอื่นใดอันเกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารสาธารณะไว้เป็นการเฉพาะ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารสาธารณะไว้ระหว่างการปฏิบัติงาน และเมื่อไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจะต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสิบปี และเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว หากหน่วยงานของรัฐไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ส่งต้นฉบับให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เพื่อประเมินคุณค่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี สติปัญญา หลักฐาน หรือเรื่องที่ต้องใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้า หรือคัดเลือก และเก็บรักษาไว้เป็นข้อมูลหลักฐานทางราชการตลอดไป หรือตามที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรกำหนด

กรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมีความจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารสาธารณะไว้เอง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน หรือมีคำสั่งไม่ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น ให้ขยายระยะเวลาในการเก็บรักษาไว้ได้ โดยระยะเวลาการขยายรวมกันแล้วจะเกินยี่สิบปีไม่ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวดที่ ๗ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

มาตรา ๒๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง จำนวน ๑๕ คน เรียกว่า “คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” เรียกโดยย่อว่า “กขส” ประกอบด้วย

- (๑) ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นประธานกรรมการ
- (๒) เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (๓) เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- (๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๒ คน ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนเป็นผู้แต่งตั้งจากการคัดเลือกของที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน จากผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สิทธิมนุษยชน และสื่อสารมวลชนเป็นอย่างน้อย โดยการเสนอรายชื่อของหน่วยงานรัฐ สถาบันทางวิชาการ หรือองค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งตามกฎหมาย

ให้มีเลขาธิการสำนักงาน เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๔) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการ รวมทั้งปฏิบัติงานอื่นตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๙ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๘ ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น
- (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง ในระยะเวลาสามปีก่อนวันได้รับการแต่งตั้ง
- (๕) ไม่เป็นบุคคลลึกลับหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๗) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๘) ไม่เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๙) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่เกิดยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๑๐) ไม่เป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (๑๑) ไม่เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับตำแหน่งใหม่เข้ารับหน้าที่ ยกเว้นกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๑ (๕)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๓๑ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) อายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๙
- (๕) ที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนมีมติให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่องต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

การพ้นจากตำแหน่งตาม (๕) ต้องมีคะแนนเสียงลงมติเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลง และยังมีได้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน คัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งแทน โดยให้ผู้ได้รับการคัดเลือกมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี

มาตรา ๓๒ การประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุม โดยการประชุมอาจกระทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ ข้อบังคับการประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีประธานกรรมการ หรือประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาประชุมเลือกกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๓๓ คณะกรรมการมีบทบาท อำนาจ และหน้าที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์นโยบาย และแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือปฏิบัติการอื่นใด เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รัฐสภา เพื่อกำหนดนโยบาย ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำฐานข้อมูล การจัดเก็บ การประมวลผล การปรับปรุง และแก้ไขข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับรู้ หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๗) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

(๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดตั้งศูนย์ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบการให้บริการ และดำเนินการให้มีระบบการเชื่อมต่อฐานข้อมูลกับเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวก

รวดเร็วในการสืบค้น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รวมทั้งการจัดให้มีระบบการให้คำปรึกษา สอบถาม หรือการให้ข้อมูลผ่านศูนย์บริการทางโทรศัพท์แก่ประชาชนโดยไม่คิดค่าบริการ

(๑๑) จัดทำบัญชีรายชื่อหน่วยงานผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และวางระเบียบในการจัดทำ มาตรฐานของฐานข้อมูลกลาง

(๑๒) การจัดทำประมวลจริยธรรม ค่านิยม หรือแนวปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เลขานุการ และเจ้าหน้าที่

(๑๓) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือสาธารณชนเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนเป็นผู้ลงนาม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

การออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือวิธีการใด ๆ อันเป็น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิประชาชน หรือประโยชน์สาธารณะ ให้คณะกรรมการจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับเป็นการทั่วไป รวมทั้งจะต้องจัดทำช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ผ่านเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

มาตรา ๓๔ ให้คณะกรรมการจัดทำและเผยแพร่แนวปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และติดตาม ประเมินผล ตลอดจนการพิจารณาทบทวนแนวทาง ให้สอดคล้องกับเหตุผลความจำเป็น สภาพการณ์ของของการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ที่นำมาใช้ รวมทั้งจะต้องประเมินผลการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเป็นประจำทุกปี รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็น ต่อนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และ รัฐสภา ทั้งนี้ กรณีที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย หรือกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ให้คณะกรรมการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอ ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีเมื่อต้องมีการดำเนินการในแต่คราว

ให้คณะกรรมการเปิดเผยข้อมูลรายงานผลการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้สาธารณชนรับทราบ ผ่านทางเว็บไซต์ หรือระบบเครือข่ายสารสนเทศอื่นใด

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่คณะกรรมการแต่งตั้ง หรือคณะทำงานที่เลขานุการแต่งตั้งโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทน ตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๖ คณะกรรมการมีอำนาจในการสั่งให้หน่วยงาน หรือบุคคลใด ส่งเอกสารหรือให้ข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องที่มีผู้ร้องเรียน หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจในการเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวดที่ ๘

การวินิจฉัยคำอุทธรณ์การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการรับคำอุทธรณ์และวินิจฉัยการเปิดเผยหรือไม่จัดทำข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้แก่ผู้ขอ หรือการอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือคำสั่งไม่รับฟัง คำคัดค้านตาม หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคล

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้ตามความเหมาะสม เพื่อพิจารณากลับการออก คำอุทธรณ์ ทั้งนี้ เมื่อมีผู้ยื่นอุทธรณ์ให้คณะกรรมการพิจารณาส่งคำขออุทธรณ์ให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลโดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูล แต่ละสาขาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์

การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลตามวรรคสอง ให้แต่งตั้งตามความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน เช่น ด้านความมั่นคงของประเทศ ด้านเศรษฐกิจและการคลัง ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม หรือด้านอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในการดำเนินกระบวนการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะของคณะกรรมการ ตามวรรคหนึ่ง หรือคณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคสอง ต้องมี คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะไม่น้อยกว่าสามคน โดยมีเลขานุการ หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งเลขานุการมอบหมายปฏิบัติหน้าที่เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ให้คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะพิจารณา วินิจฉัยคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้ขยายระยะเวลาได้คราวละเจ็ดวันโดยแสดงเหตุผลความจำเป็น ทั้งนี้ รวมกันแล้วต้องไม่เกินหกสิบวันนับจากวันที่รับคำอุทธรณ์

หมวดที่ ๙

การคุ้มครอง และบทลงโทษ

มาตรา ๓๘ หน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการปฏิบัติราชการ ย่อมได้รับการคุ้มครองมิให้ผู้ใดฟ้องร้อง หรือกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา หรือทางแพ่ง เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ หรือกระทำการ โดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาในการแสดงผลประโยชน์ที่มิควรได้หรือมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเจตนาก่อให้เกิด ความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

มาตรา ๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๐ ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๑ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นของสำนักงาน ชสธ. เว้นแต่เงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ซึ่งมีผู้ครองอยู่ให้โอนไปเป็นของสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๔๒ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าสมัครใจจะโอนไปเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน เมื่อได้แจ้งความจำนงค์เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สำนักงานบรรจุและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด แต่จะกำหนดให้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างต่ำกว่าเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่เดิมไม่ได้ สำหรับผู้ที่ไม่ได้แจ้งความจำนงค์ภายในระยะเวลาดังกล่าวให้กลับไปปฏิบัติหน้าที่ในสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อำนาจของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๔๓ การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ การบรรจุและแต่งตั้งลูกจ้าง ให้ถือว่าเป็นการออกจากงานเพราะทางราชการยุบตำแหน่งหรือทางราชการเลิกจ้างโดยไม่มีความผิด และให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง

มาตรา ๔๔ ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งชอบด้วยกฎหมายและมีผลบังคับได้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

- ง. รายงานการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปการโฆษณา
ประชาสัมพันธ์ภาครัฐ
และร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์
ของภาครัฐ พ.ศ.

รายงานการศึกษา

เรื่อง การปฏิรูปการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

๑. หลักการและเหตุผล

การสื่อสาร (Communication) เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นและสำคัญของสังคม ที่จะต้องอยู่คู่กับสังคม เพื่อสมาชิกในสังคมจะสามารถสื่อสารและมีความรู้ความเข้าใจร่วมกัน สังคมทุกสังคมต้องมีกระบวนการสื่อสารสาธารณะที่ดี (Public Communication) ซึ่งครอบคลุมการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างความบันเทิงแก่สมาชิกในสังคม รวมถึงการจูงใจให้มีการปรับเปลี่ยนความคิดและกระบวนทัศน์ไปในทิศทางที่ดีที่ถูกต้อง โดยกระบวนการสื่อสารสาธารณะจะผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ (Mass Media)

สื่อมวลชนเป็นกระบวนการสื่อหรือการถ่ายทอดข้อมูลให้คนส่วนใหญ่ในสังคมผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร) วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ (Social Media) และบุคลากรที่ทำหน้าที่สื่อสาร เช่น นักข่าว นักจัดรายการผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นต้น และสื่อมวลชนที่ดีต้องเป็นกลไกที่ทำหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม โดยรายงานและนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นจริง ทันสมัย และรวดเร็ว สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มีมาตรฐาน เป็นมืออาชีพ มีจริยธรรม จรรยาบรรณ และมีอิสระอย่างแท้จริง สื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานตามหลักการข้างต้น ก็จะเป็นที่พึ่งและสามารถยืนหยัดอยู่เคียงข้างประชาชน และจะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบผู้นำทางการเมือง ความไม่ชอบมาพากลในภาคธุรกิจเอกชน และรายงานเหตุบ้านการเมืองและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนอย่างตรงไปตรงมา เที่ยงตรง และเป็นธรรม เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีความเป็นธรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

เมื่อสื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น ทุกภาคส่วนในสังคมจึงตระหนักดีถึงอิทธิพลพลังอำนาจ และผลกระทบจากสถาบันสื่อ และสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เมื่อสื่อมวลชนมีอิทธิพลและพลังที่จะสร้างผลกระทบอย่างกว้างขวางในสังคม ได้มีความพยายามในการกำหนดมาตรฐานจริยธรรม จรรยาบรรณ และสร้างกลไกการตรวจเป็นองค์กรทางวิชาชีพ เพื่อตรวจสอบดูแลกันเอง อย่างเช่น สภาวิชาชีพสื่อ เป็นต้น

ในสังคมประชาธิปไตย มีการกำหนดมาตรการ เงื่อนไข กลไก และสภาพแวดล้อม เพื่อให้สื่อสามารถทำหน้าที่อย่างเต็มภาคภูมิและมีศักดิ์ศรี สื่อจะมีอิสระเสรีภาพปลอดจากการแทรกแซงจากทุกฝ่าย แต่ในบางประเทศที่มีการปกครองเป็นเผด็จการ หรือแม้แต่ใช้รูปแบบกึ่งเผด็จการ ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจมักจะกำหนดมาตรการกำกับและควบคุมสื่อ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารสู่มหาชนนั้นมีเนื้อหาสาระเป็นไปตามที่ผู้ปกครองต้องการ ส่งผลให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ซึ่งก็เป็นดังเช่นในอดีต สื่อมวลชนของไทยได้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นเวลายาวนาน โดยเฉพาะในช่วงที่ยังมีภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์เกิดปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง และถูกปกครองภายใต้รัฐบาลทหาร สื่อสารมวลชนต่าง ๆ ถูกตรวจสอบ มีการควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และวิทยุอย่างเข้มข้น และสื่อมวลชนต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขกติกาที่รัฐกำหนด ส่งผลให้ประชาชนได้รับข่าวสารการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่รัฐบาลหรือผู้ปกครองกำหนด แต่อาจไม่รอบด้านหรือถูกต้องตามข้อเท็จจริงอย่างที่ควรจะเป็น

จุดเปลี่ยนของสังคมไทยที่นำไปสู่การให้อิสระและสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการเสนอข้อมูลข่าวสารมาจากกระแสกดดันทางสังคม โดยเกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ประชาชนได้สัมผัสถึงสภาพการณ์ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จนนำไปสู่การกำหนดเป็นมาตรการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รองรับเสรีภาพของสื่อว่า ๑ ในการ

เสนอข่าวสาร และปลอดจากการแทรกแซงจากภาครัฐ และระบุอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เช่นกัน และยังมีการตรากฎหมายเพื่อรองรับความเป็นอิสระในการทำงานของสื่อในระดับปฏิบัติจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าของกิจการ ตั้งแต่นั้นมาวงการสื่อมวลชนในประเทศไทยกลับมีความคึกคักและพัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในยุคที่สื่อมีสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้น การแทรกแซงโดยภาครัฐและผู้มีอำนาจในภาครัฐ เพื่อใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ทางการเมืองกลับมาในรูปแบบที่แยบยลกว่าเดิม เมื่อธุรกิจสื่อต้องเผชิญหน้ากับนักการเมืองและกลุ่มทุนที่สนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมือง หน่วยงานภาครัฐกลายเป็นแหล่งที่ผู้แสวงหาผลประโยชน์สามารถใช้งบประมาณโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ มีการแทรกแซงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้สื่อมวลชนบางกลุ่มกลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง สื่อมวลชนบางคนจำเป็นต้องมองข้ามความเป็นสื่อมวลชนที่ดี ละเลยจริยธรรมวิชาชีพเพื่อความอยู่รอด

คณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และคณะกรรมการการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ เห็นตรงกันว่า ประเด็นการแทรกแซงสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยกลุ่มการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองบางกลุ่มในสังคมไทย เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและรุนแรงจำเป็นต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการแทรกแซงสื่อของผู้นำทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อขาดกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อสื่อมวลชนบางกลุ่มยังขาดคุณธรรม ไร้ความรับผิดชอบ เมื่อเข้าคู่กับนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่สุจริตโปร่งใส จึงเป็นช่องทางการทุจริตคอร์รัปชันและการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม (Conflict of interests) การนำเสนอข่าวสารที่บิดเบือน ขาดความเป็นกลาง การแทรกแซงสื่อมวลชน การแบ่งแยกของสื่อสารมวลชนค่ายต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ความขัดแย้งในสังคมไทย

คณะกรรมการทั้งสองคณะผ่านมติของคณะกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้ตั้งคณะอนุกรรมการการปฏิรูปการใช้งบประมาณภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ผู้แทนกรรมการจากทั้งสองคณะและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะอนุกรรมการร่วมกัน เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๗ เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา และกำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการศึกษาส่วนนี้ เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์ ช่องทาง และโอกาสในการแทรกแซงสื่อสาธารณะ และปัญหาอันเป็นผลมาจากการแทรกแซงสื่อสาธารณะ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรและงบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานภาครัฐและผู้นำทางการเมืองระดับต่าง ๆ และเสนอแนวทางการกำหนดกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาด้านนี้

๒. ประเด็นปฏิรูป

สังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ สื่อมวลชนที่มีอิสระเสรีภาพจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เที่ยงตรง และรวดเร็ว รวมถึงการดำเนินบทบาทหน้าที่อย่างเป็นมืออาชีพ สื่อมวลชนต้องแสดงศักยภาพในการกระตุ้นสังคม สามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของภาครัฐ รวมถึงผู้นำทางการเมือง เพื่อนำเสนอมุมมองด้านต่าง ๆ และชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียที่อาจจะกระทบถึงประโยชน์ของประเทศและประชาชนอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ข้อคิด ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยทั่วไปหน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในประชาชน

กลุ่มเป้าหมาย หรือประชาชนทั่วไป เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรม การประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องปฏิบัติ เช่น การแจ้งเดือนกำหนดการเสียภาษี การแจ้งเดือนถึงภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น สื่อสารมวลชนก็เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินเช่นเดียวกัน

หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารมวลชน เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน ในระยะหลังได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ไปจนถึงใช้การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น จูงใจให้ประชาชนได้ตระหนักถึงพิษภัยจากการสูบบุหรี่ ออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ หรือณรงค์เรื่องเมาไม่ขับ เป็นต้น

การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ ช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลกระจายตัว ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการและแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของการสื่อสารสาธารณะที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูล รวมถึงสามารถจูงใจประชาชนให้ปรับเปลี่ยนมุมมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ สังคมไทยยุคความก้าวหน้าของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ยุคที่ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจสังคมที่มีความซับซ้อนยุ่งยาก และยุคของการแข่งขัน การโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยภาครัฐจึงกลายเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการแผ่นดินมากยิ่งขึ้น การบริหารราชการแผ่นดินกับการใช้สื่อสารมวลชนเป็นความสัมพันธ์ปกติที่ต้องพึ่งพาอาศัยของสื่อมวลชน ในยุคที่มีการปกครองแบบเผด็จการหรือกึ่งเผด็จการ รัฐบาลมักจะพยายามที่จะควบคุมการสื่อสารสาธารณะ รวมถึงการควบคุมเนื้อหาสาระในการสื่อสารต่อประชาชน โดยการที่รัฐเป็นเจ้าของสื่อเสียเอง เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และสถานีวิทยุหลายสถานี เพื่อที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐสามารถใช้สื่อเหล่านี้เป็นกลไกได้ตามที่ต้องการ

การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐก็เอกชนเป็นเครื่องมือในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้ามานาน เพื่อเพิ่มยอดขาย เพื่อสามารถครอบครองตลาด และสามารถแข่งขันทางการค้าได้ ในแต่ละปีภาครัฐก็เอกชนจึงทุ่มทุนจำนวนมหาศาลในการโฆษณา โดยว่าจ้างบริษัทโฆษณามืออาชีพ และมีผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่มีความจำเป็นต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์จึงจึงเลือกที่จะใช้บริษัทเอกชนด้านการโฆษณาเข้ามาออกแบบและดำเนินการ และใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นภาคเอกชนมากขึ้น ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณเริ่มมีจำนวนสูงขึ้นตามราคาค่าใช้จ่าย ตามอัตราของภาครัฐก็เอกชน และเป็นที่น่าสังเกตว่า วงเงินงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์แต่ละโครงการมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในยุคประชาธิปไตยที่มีการแข่งขันทางการเมือง นักการเมือง และพรรคการเมืองระดับต่าง ๆ ที่ตระหนักถึงศักยภาพพลังอำนาจของทั้งด้านการทำงานของสื่อมวลชน ตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณของสื่อมวลชน ตลอดจนโยนไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเหล่านี้มีนักวิจัยหลายสำนักได้สรุปประเด็นการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงการสื่อสารมวลชน ดังนี้

๒.๑ การแทรกแซงสื่อ เพื่อควบคุมสื่อมวลชนให้เอื้อประโยชน์ให้กับผู้นำทางการเมือง พรรคการเมือง ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ มีดังนี้

๑) การฟ้องหมิ่นประมาท เป็นเรื่องหนึ่งที่นักการเมืองและหน่วยงานของรัฐนำมาใช้แทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชน การฟ้องหมิ่นประมาทนี้สร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อนักข่าวและบรรณาธิการอย่างมาก เพราะผู้ฟ้องร้องสามารถฟ้องที่ไหนก็ได้ในประเทศไทยและสามารถส่งตัวแทนได้ แต่สื่อมวลชนที่ถูกฟ้องต้องให้บรรณาธิการไปปรับทราบข้อกล่าวหาและประกันตัวในทุกพื้นที่ที่ถูกฟ้องร้อง และหากมีการฟ้องหลายแห่งก็ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากขึ้น นอกจากนี้ สื่อที่ถูกฟ้องต้องมีการระมัดระวังในการพิสูจน์ว่าประเด็นที่ถูกกล่าวหา (เช่น การทุจริต การประพฤติมิชอบใด ๆ) เป็นเรื่องจริง

๒) การใช้สิทธิพลทางธุรกิจหรือการเมืองแทรกแซงการทำงานของสื่อต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่

(๑) การเข้าซื้อหุ้นหรือกิจการของสื่อ เพื่อให้สามารถเปลี่ยนทีมผู้บริหารและส่งทีมบริหารใหม่เข้ามาับกระบวนการทำงาน (takeover) กดดันให้นักข่าวและทีมบรรณาธิการต้องเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน หรือต้องลาออกไป

(๒) การใช้สิทธิพลผ่านเครือข่ายทางธุรกิจหรือหน่วยงานภาครัฐให้ถอนโฆษณา ส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินของสื่อ นั้น ๆ

(๓) การใช้หน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เข้าตรวจสอบทรัพย์สินของสื่อมวลชน เช่น กรณีผู้บริหาร บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นต้น^๑ เพื่อสร้างความยุ่งยากและข่มขู่คุกคาม

(๔) การใช้อำนาจบริหารกดดันผู้บริหารสถานีโทรทัศน์หรือวิทยุให้ปรับผังรายการ ถอดรายการ หรือหาหนทางในการยกเลิกสัญญากับรายการที่วิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายการเมืองหรือหน่วยงานภาครัฐ

๓) การจู่โจม การใช้ระบอบอุปถัมภ์ หรือการสร้างกระแสของสื่อมวลชน เพื่อให้มั่นใจว่าสื่อมวลชนนั้น ๆ จะเป็นพรรคพวกหรือให้การสนับสนุน เช่น การให้สิทธิพิเศษในการจัดรายการ การให้สิทธิพิเศษในการได้ข่าวก่อนสื่ออื่น ๆ การอุดหนุนงบประมาณให้จัดกิจกรรมของสื่อมวลชน การให้สัมปทาน การว่าจ้างหรือการมอบหมายงาน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่ใช้เงินจากงบประมาณแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

๒.๒ พฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งทำให้รัฐต้องสูญเสียและสิ้นเปลืองทรัพยากร

๑) หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานใช้งบประมาณโฆษณาประชาสัมพันธ์ ส่งผลให้สื่อสารมวลชน ทั้งที่เป็นสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุหลายแห่ง พึ่งพารายได้จากงบประมาณส่วนนี้^๒ การที่ต้องพึ่งพางบประมาณทำให้สื่อต่าง ๆ มักอยู่ภายใต้อิทธิพลของหน่วยงานของรัฐหรือนักการเมืองในฐานะที่เป็นผู้ซื้อสื่อ เช่น จากการศึกษาพบว่า การพึ่งพารายได้จากรัฐของสื่อสิ่งพิมพ์ ประมาณร้อยละ ๑๒ ของรายได้จากการขายพื้นที่โฆษณาโดยรวม พบว่าลักษณะของการโฆษณาของรัฐ เน้นนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง สื่อกลุ่มนี้อาจจะขาดความเป็นกลาง นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังพบว่าการโฆษณาผ่านสื่อ มักให้ความสำคัญกับบุคลากรกลุ่มนี้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือแฝงมาในรูปของการจัดรายการ พฤติกรรมเช่นนี้เคยถูกต่อต้านจากสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ว่าการใช้จากงบประมาณเช่นนี้ มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน และเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์ ใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลืองไม่คุ้มค่า จึงได้เรียกร้องให้มีการตรากฎหมายควบคุมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ

^๑ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และจีปโดย แสละวงศ์. ๒๕๕๗ “การแทรกแซงสื่อสาธารณะโดยฝ่ายการเมือง” รายงานวิจัย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หน้า ๓-๗ ถึง ๓-๘

^๒ รายงานผลการสำรวจของบริษัท นิลเส้น ประเทศไทย จำกัด พบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ภาครัฐใช้งบประมาณในการโฆษณาทั้งสิ้น ๗,๗๘๕ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๗ ของเงินที่ใช้ในการโฆษณา ภาคเอกชนใช้ร้อยละ ๙๓ (๑๑๔,๑๑๕ ล้านบาท) เป็นงบประมาณของรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ ๔๘ หน่วยงานระดับกระทรวง ร้อยละ ๓๓ ที่เหลือเป็นงบประมาณที่ใช้โดย กรุงเทพมหานคร องค์การอิสระ และสื่ออื่นๆ (๒๖๖,๖๖๖ บาท) การประมาณการปฏิรูปกฎหมาย บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แผนการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยการประกอบอาชีพการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปี ๒๕๕๖

๒) การที่หน่วยงานภาครัฐเริ่มมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้น จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากการวัดผลงานและการติดตามตรวจสอบนั้น ทำไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะค่าใช้จ่ายมักใช้ไปกับค่าออกแบบ ค่าความคิด และค่าออกอากาศในรายการต่าง ๆ ผ่านสื่อของภาคเอกชน เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ยังไม่มีราคามาตรฐานที่สามารถใช้เป็นตัววัดความเหมาะสมจนมีการกล่าวหา และการให้ข้อมูลว่ามีการเรียกเงินสินบนจากโครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ

๓) งบประมาณด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นอกจากจะมีการกำหนดเป็นงบประมาณประชาสัมพันธ์ไว้ต่างหากแล้ว ยังมีการจัดสรรงบประมาณบางส่วนที่แอบแฝงเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในโครงการหรือแผนงานอื่น ๆ หรือมีการโอนย้ายงบประมาณในช่วงปลายปีงบประมาณ เพื่อการจัดกิจกรรมและผนวกงบประมาณด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไว้เป็นส่วนหนึ่งด้วย ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายได้อย่างชัดเจน

๒.๓ ปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of interests)

เมื่อนักการเมืองหรือผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐ ถือโอกาสในการใช้งบประมาณแผ่นดินไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เช่น การจัดทำโครงการโฆษณาต่าง ๆ แต่มีการจัดทำป้ายที่มีรูปภาพของนักการเมืองหรือผู้นำหน่วยงานประกอบ เพื่อประกาศว่าเป็นผู้สนับสนุนนโยบายหรือผู้อุดหนุนงบประมาณเพื่อนำไปสู่ประโยชน์ทางการเมืองในอนาคต

ปัญหาที่เกิดจากการแทรกแซงสื่อโดยระบบทุน ที่มีพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์ และการทุจริตประพฤติมิชอบที่แทรกซึมอย่างกว้างขวางและทวีความซับซ้อนในวงการสื่อสารมวลชน เป็นปัจจัยที่ขัดขวางกระบวนการทำงานของการสื่อสารมวลชน ความรับผิดชอบของสื่อต่อสังคม และความเป็นกลาง นำความตกต่ำเข้าสู่วงการสื่อสารมวลชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน แสดงถึงความเสื่อมโทรมของหลักจริยธรรมจรรยาบรรณของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ นอกจากนี้ ในยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร มีการใช้เทคโนโลยีที่เป็น Social Media การเกิดของวิญญูชนและช่องโทรทัศน์ขึ้นมากมาย ทำให้การส่งข่าวและเผยแพร่ข้อมูลทำได้โดยง่าย ทั้งกลุ่มที่เป็นสื่อมวลชนจริงและสื่อมวลชนแฝง ทำให้ยากในการควบคุมและกำกับดูแล สื่อมวลชนไม่สามารถดำรงยืนหยัดเป็นที่พึ่งของประชาชนและสังคมอย่างจริงจัง

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

คณะอนุกรรมการฯ ที่ประกอบด้วย ผู้แทนจากคณะกรรมการดังกล่าวทั้งสองคณะ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ได้มีการประชุม จำนวน ๙ ครั้ง โดยได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องจากเอกสารงานวิจัย และได้เชิญนักวิชาการที่มีความรู้ ความชำนาญ มาให้ความรู้และนำเสนอผลการศึกษา รวมทั้ง ได้เชิญผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมให้ข้อมูลและปรึกษาหารือ ดังรายชื่อต่อไปนี้

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

๑. นางเดือนเด่น นิคมบริรักษ์

ผู้อำนวยการวิจัยด้านการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจ

๒. นายธิปไตย แสละวงค์

นักวิจัย

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑. นายพิสิษฐ์ สีลาวชิโรภาส

ผู้อำนวยการตรวจเงินแผ่นดิน

๒. นางช้องอนงค์ สิลพัทกุล	ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการดำเนินงานที่ ๕
๓. นางผกากรอง เจริญนิตย์	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
๔. นางเบญจพร จันทรัช	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการ

สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

๑. นางสาวพร เจียมเจือจันทร์	เลขานุการกรมบัญชีกลาง รักษาการในตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานระบบพัสดุ
ที่ปรึกษาด้านการบริการพัสดุ
๒. นายเดชา เมฆวิสัย	

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๑. นายประหยัด พวงจำปา	รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ
๒. นางสาวทิพย์ แดงเอี่ยม	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

นายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูล	ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

นายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์	ประธานสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

สมาคมมีเดียเอเยนซีและธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย

นางวรรณิ รัตนพล	นายกสมาคมมีเดียเอเยนซีและธุรกิจสื่อ
แห่งประเทศไทย |
|-----------------|--|

สำนักงบประมาณ

๑. นางวิดา โชติรัตนศิริ	ผู้อำนวยการสำนักจัดทำงบประมาณด้านการบริหาร
๒. นางดาหวัน สุวินัย	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ
๓. นางศศิธร พุกกะเวส	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ
๔. นายประเสริฐ อัครพิสิฏวงค์	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้วิเคราะห์ประเด็นและข้อมูลอย่างรอบด้านและมีข้อเสนอแนะดังปรากฏในข้อต่อไป

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

จากการศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ พบว่า หลายฝ่ายได้ตระหนักถึงความรุนแรงของสถานการณ์การใช้จ่ายเงินโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ ที่เน้นโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ส่วนตัวของนักการเมือง รัฐมนตรี หัวหน้าส่วนราชการ มากกว่าข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการรับรู้ของประชาชน นอกจากนี้ ยังพบการรั่วไหล การทุจริต และการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเงินงบประมาณส่วนนี้ที่สำคัญพบปัญหาการใช้เม็ดเงินโฆษณาประชาสัมพันธ์ไปครอบงำ ส่งผลต่อความเป็นอิสระในการทำหน้าที่สื่อมวลชน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้วางหลักการสำคัญ คือ “การใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่น เพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้” ก็เพื่อป้องกันความเป็นอิสระของสื่อมวลชนไม่ให้ถูกครอบงำโดยรัฐบาลงบประมาณแผ่นดิน

๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางดำเนินการ

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว คณะอนุกรรมการฯ ได้ศึกษาและมีข้อสรุปผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ มาตรการสร้างประสิทธิภาพในการใช้เงินภาครัฐ

๑) ต้องกำหนดมาตรการ กระบวนการ และกลไก เพื่อกลั่นกรองการใช้จ่ายงบประมาณ โฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม จังหวัด องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานรูปแบบพิเศษ ที่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นกับการบริหารราชการแผ่นดินของราชการส่วนกลางและภูมิภาค โดยกำหนดให้มีการจัดทำแผนงานและการประมาณการงบประมาณที่ชัดเจน มอบหมายให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐและสำนักงบประมาณ ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการทำหน้าที่เป็นผู้วิเคราะห์ข้อเสนอ และแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ (Pre - audit) และให้ความเห็นชอบ (Endorsement) หากมีความเหมาะสมกับพันธกิจของหน่วยงาน กรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ ให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจแห่งชาติ (ตามที่ปรากฏในมาตรา ๒๘๕ (๒) แห่งร่างรัฐธรรมนูญ) เป็นกลไกที่กลั่นกรองเช่นเดียวกับการดำเนินการในระดับชาติ ในการกำหนดให้มีการตรวจสอบกลั่นกรองทั้งสองระดับนี้ บุคลากรที่เป็นผู้กลั่นกรองต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับภารกิจนี้อย่างจริงจัง

๒) ควรกำหนดและพัฒนาระบบให้มีการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดกิจกรรมออกร้านหรือนิทรรศการ (รวมถึงการจัด Events ต่าง ๆ) เป็นต้น และต้องเป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย รวดเร็วและเป็นระบบ ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยสะดวก

๓) ควรกำหนดมาตรการหรือข้อห้ามการใช้จ่ายงบประมาณหรือเงินแผ่นดินในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นนัยสำคัญที่นำไปสู่การเอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่เป็นนักการเมืองหรือผู้นำผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐ และเอื้อประโยชน์แก่พรรคการเมือง นักการเมืองและกลุ่มการเมือง ในกรณีที่ต้องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองหรือผู้บริหารในหน่วยงานราชการ อาจดำเนินการได้โดยไม่ใช้งบประมาณของรัฐ ต้องระบุถึงแหล่งที่มาของงบประมาณและต้องเสียภาษีป้ายตามกฎหมายกำหนดให้มีการประกาศหรือการโฆษณา โดยการใช้งบประมาณต้องระบุถึงหน่วยงานที่ประกาศและแหล่งที่มาของงบประมาณเช่นกัน

๔) มาตรการต่าง ๆ รวมทั้งกลไกการกลั่นกรองควรมีการกำหนดเป็นกฎกติกาและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อความสุจริตโปร่งใสของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรการในรัฐธรรมนูญและเป็นไปตามมาตรฐานสากล ดังที่มีการดำเนินการในหลายประเทศ

๕.๒ มาตรการในการป้องปราม

๑) ควรพัฒนาศักยภาพให้แก่บุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (Post audit) ให้มีความรู้และมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับภารกิจนี้อย่างจริงจัง เพื่อที่จะสามารถตรวจสอบการใช้จ่าย ความคุ้มค่า และสอบทานรายละเอียดของการใช้จ่ายงบประมาณที่อาจจะเป็นที่น่าสงสัยหรือมีมูลว่าเกิดการทุจริต

๒) เสนอให้เอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ในกรณีการทุจริตคอร์รัปชันด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยมีบทลงโทษตามกฎหมายกำหนด และการลงโทษทางด้านวิชาชีพ เช่น การเพิกถอน

ใบอนุญาต เป็นต้น กำหนดให้ผู้บริหารในองค์กรสื่อที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบในกรณีที่เกิดประเด็นการทุจริตในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๓) มาตรการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการใช้เงินงบประมาณโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวผ่านระบบการสื่อสารทันสมัยทุกระบบ (Social Media) และอื่น ๆ

๕.๓ มาตรการส่งเสริมให้การสื่อสารมวลชนสุจริต โปร่งใส

๑) สร้างความเข้มแข็งและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่องค์กรวิชาชีพของการสื่อสารมวลชน เพื่อให้สามารถควบคุมตรวจสอบกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) กระตุ้น หนุนแรง ให้ข้อมูลความรู้ และสร้างกระแสให้องค์กรพัฒนาภาคเอกชน องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค และภาคประชาชนตื่นตัวในการตรวจสอบสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ให้เสนอข่าว โฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่เป็นไปตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณ กระตุ้นให้ภาคประชาชนมีความอ่อนไหวและตื่นตัวในการต่อต้าน (Sanction) สื่อที่มีพฤติกรรมในการทุจริต ขาดศีลธรรม จรรยาบรรณ และไม่เป็นกลางอย่างจริงจัง

๓) ประกาศเกียรติคุณหรือมอบรางวัลด้านธรรมาภิบาลให้กับสื่อมวลชนที่ติดตามเรื่องการทุจริต

๔) สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลให้กับผู้ประกอบการสื่อ

๕.๔ การตรากฎหมายเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

เพื่อให้เกิดผลในการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งใช้จ่ายเงินแผ่นดินเพื่อการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์นโยบาย โครงการ หรือการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ทางรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ จดหมาย ไปรษณียบัตร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่นใด ไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการ จำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ เรียกว่า ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. ... เพื่อกำหนดกติกาในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ใช้งบประมาณที่เป็นเงินแผ่นดิน ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ สุจริต โปร่งใส เป็นธรรม มีความคุ้มค่า และไม่เป็นการลักลอบเป็นการแทรกแซงสื่อ

ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้มีกลไกพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำนวน ๓ คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๖ คน ที่มาจากระบบการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) พิจารณาประเมินความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ และงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นใด แต่ไม่รวมเนื้อหาการโฆษณา

๒) กำหนดนโยบาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

๓) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

๔) กำหนดหลักเกณฑ์ห้ามรัฐให้เงิน หรือทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด เพื่ออุดหนุนกิจการสื่อมวลชนของเอกชน เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนด

๕) กำหนดนโยบายในการติดตามและประเมินผลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐทุกหน่วยงาน

๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้นายงานที่มีหน้าที่ในการกำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมาย และมีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผลการใช้จ่ายงบประมาณ ที่เกี่ยวกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อที่ภาคประชาชนสามารถติดตามตรวจสอบได้

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้สำนักงานงบประมาณเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕

หากข้อเสนอในข้างต้นได้รับการตอบรับและนำไปสู่การออกมาตรการ เพื่อปฏิบัติบังคับใช้ให้เกิดผลได้จริงก็คาดว่า จะทำให้สามารถป้องปรามและลดการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งทำให้การใช้งบประมาณในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

๖.๑ เกิดมาตรการสร้างประสิทธิภาพในการใช้เงินภาครัฐ

มาตรการต่าง ๆ จะครอบคลุมการใช้จ่ายงบประมาณตั้งแต่ต้นทาง คือ การพิจารณานำเสนอโครงการ ติดตามการนำไปใช้งานจริง จนกระทั่งถึงการตรวจสอบหลังใช้งบประมาณแล้วเสร็จ โดยมีกลไกที่จะทำให้นายงานดังกล่าวต้องเปิดเผยข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อสอบทานอีกทางหนึ่งด้วย

๖.๒ เกิดมาตรการในการป้องปราม

การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของบุคลากรที่ต้องทำงานเกี่ยวเนื่องในการตรวจสอบ อาทิ บุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่รัดกุมและรอบด้านมากขึ้น ส่วนการเพิ่มพลังโทษที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงกฎหมายและด้านวิชาชีพ จะทำให้เกิดความยำเกรงและไม่กล้าทำความผิด นอกจากนี้ แนวคิดการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการใช้งบประมาณโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวผ่านระบบการสื่อสารทันสมัยทุกระบบ (Social Media) และอื่น ๆ ก็จะเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้การป้องปรามเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง

๖.๓ เกิดมาตรการส่งเสริมให้การสื่อสารมวลชนสุจริต โปร่งใส

การส่งเสริมให้องค์การวิชาชีพสื่อสารมวลชนเข้มแข็ง พัฒนาระบบและกลไกเพื่อตรวจสอบควบคุมกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นมาตรการสำคัญที่สามารถป้องกันการทุจริตประหลาดมิชอบได้นอกเหนือไปจากการให้ความรู้และกระตุ้นให้ภาคประชาชนเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีความตื่นตัว เท้าทันสื่อ และร่วมตรวจสอบสื่อด้วยเช่นเดียวกัน ความเข้มแข็งของภาคส่วนต่าง ๆ จะเป็นแรงกระเพื่อมสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องการคิดทุจริต เกิดความหวั่นเกรงและไม่กล้ากระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

นอกจากมาตรการเชิงลงโทษและป้องปรามแล้ว การให้รางวัลและชื่นชมสื่อมวลชนที่ตั้งใจทำความดีและเป็นแบบอย่างของความสุจริต เพื่อเป็นขวัญกำลังใจก็มีส่วนสำคัญในการสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับสื่อมวลชน เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำความดีต่อไป

๖.๔ มีกฎหมายเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

กฎหมายเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐจะกำหนดกติกาในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ใช้งบประมาณที่เป็นเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ สุจริต โปร่งใส เป็นธรรม มีความคุ้มค่า และไม่เป็นไปในลักษณะที่เป็นการแทรกแซงสื่อ

ร่างพระราชบัญญัติเสนอให้มีกลไกพิจารณากลับกรองการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมาดูแล ทั้งตัวแทนหน่วยงานรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรัดกุม รอบด้าน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีสำนักงบประมาณทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๖

๗.๑ การใช้เงินของหน่วยงานภาครัฐเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นและ
เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะอย่างแท้จริง โดยวัดจาก

- ๑) ผลสัมฤทธิ์ของการใช้งบประมาณดังกล่าว
- ๒) การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อเนื้อหาในการโฆษณาประชาสัมพันธ์

๗.๒ มาตรการในการป้องปรามและส่งเสริมให้การสื่อสารมวลชนสุจริต โปร่งใส

- ๑) คดีที่ถูกตรวจสอบเรื่องทุจริตประหลาดมีขบมีการทำงานที่รัดกุม รอบด้าน และได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างแท้จริง
- ๒) หน่วยงานรัฐและสื่อมวลชนต่าง ๆ เกิดความตระหนักและไม่กล้าจะทุจริตหรือทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
- ๓) จำนวนที่เพิ่มขึ้นขององค์กรทั้งภาคประชาชนและองค์กรวิชาชีพสื่อที่ขับเคลื่อนการป้องปรามการทุจริต
- ๔) จำนวนที่เพิ่มขึ้นของสื่อสารมวลชนที่ได้รับการชื่นชมและเป็นตัวอย่างความสุจริต

๗.๓ มีกฎหมายเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

ตัวชี้วัด คือ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

เหตุผล

โดยที่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนและภาคเอกชน ได้รับรู้ ได้เข้าถึงข้อมูล และการบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม อีกทั้งนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่เพื่อผลประโยชน์โดยมิชอบ ทำให้ผู้มีอำนาจใช้เงินของแผ่นดินไปเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างไม่เกิดประโยชน์ ไม่คุ้มค่า และก่อหนี้ผูกพัน ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐขึ้นมา กำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ
พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนและภาคเอกชน ได้รับรู้ ได้เข้าถึงข้อมูล และการบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม อีกทั้งนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่เพื่อผลประโยชน์โดยมิชอบทำให้ผู้มีอำนาจใช้เงินของแผ่นดินไปเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างไม่เกิดประโยชน์ ไม่คุ้มค่า และเกื้อหนุนพวกพ้อง ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐขึ้นมากำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดให้การดำเนินงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่ใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามที่คณะกรรมการกำหนด ให้ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ และงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐและการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเพื่อดำเนินการโฆษณาประชาสัมพันธ์ดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนนำเสนอสำนักงบประมาณ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการเปิดเผยแผนงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผลการใช้จ่ายงบประมาณในทุกโครงการระหว่างและหลังการดำเนินงานและเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณภายในสามสิบวัน ให้เปิดเผยต่อสาธารณะรวมถึงผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐจะต้องเป็นไปโดยสุจริต โปร่งใส เป็นธรรม มีความคุ้มค่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่นำไปใช้ในลักษณะที่เป็นการแทรกแซงหรือครอบงำสื่อมวลชน (ร่างมาตรา ๕ และมาตรา ๖)

๒.๒ ให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์และกรรมการอื่นอีกหกคนโดยสรรหาและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นผู้ที่มีผลงานหรือเคยปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญ ด้านการโฆษณา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านสื่อสารมวลชน ด้านการวางแผนกลยุทธ์การใช้สื่อ ด้านธรรมาภิบาล และด้านคุ้มครองผู้บริโภค ด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ โดยให้คณะกรรมการเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงบประมาณ ทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๗)

และให้มีคณะกรรมการสรรหาคณะหนึ่งจำนวนเก้าคน ทำหน้าที่คัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือผู้แทน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้แทน นายกสมาคมมีเดียเอเยนซีและธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย นายกสมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย นายกสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย นายกสมาคมวิชาการนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และประธานสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการสรรหา (ร่างมาตรา ๘)

กำหนดคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๙ ถึงมาตรา ๑๓)

กำหนดองค์ประชุมและการดำเนินการประชุมของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๕)

๒.๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ พิจารณาประเมินความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ และงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นใด แต่ไม่รวม เนื้อหาการโฆษณา กำหนดนโยบาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ กำหนดหลักเกณฑ์ห้ามรัฐให้เงิน หรือ ทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเพื่ออุดหนุนกิจการสื่อมวลชนของเอกชน เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่กำหนดนโยบายในการติดตามและประเมินผลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ทุกหน่วยงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ในการนี้ ให้ประธานกรรมการและกรรมการได้รับ ประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (ร่างมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗)

๒.๔ ให้สำนักงบประมาณมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของสำนักงานและให้มี อำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ ดำเนินการติดตามผลและจัดให้มีการประเมินผลการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐของทุกหน่วยงาน และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้ เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน (ร่างมาตรา ๑๘)

๒.๕ กำหนดข้อยกเว้นกรณีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่จำเป็นต้องดำเนินการโดยฉุกเฉิน หรือเร่งด่วน เพื่อป้องกันหรือแก้ไขภัยพิบัติสาธารณะ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน เพื่อการสาธารณสุข หรือเพื่อการอันจำเป็นเร่งด่วนอื่นใด เมื่อได้โฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ ดังกล่าวแล้วให้เสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อตรวจสอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ของภาครัฐนั้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๑๙)

๒.๖ กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ที่จัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อมูล เช่น จำนวนงบประมาณ แผ่นดินและการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ เป็นต้น ในรายงานประจำปีและ ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ (ร่างมาตรา ๒๐)

๒.๗ กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และความเห็น เกี่ยวกับความคุ้มค่าของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อรัฐสภาทุกปี เพื่อทราบด้วย (ร่างมาตรา ๒๑)

๒.๘ กำหนดบทเฉพาะกาลโดยให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน อื่นใดของรัฐที่จัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับต้องเปิดเผยข้อมูลของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐในปีงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับด้วย (ร่างมาตรา ๒๒)

๒.๙ กำหนดบทลงโทษ (ร่างมาตรา ๒๓)

๒.๑๐ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๔)

(๒) เงินรายได้จากการดำเนินงาน หรือจากทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์อื่นที่หน่วยงานของรัฐถือกรรมสิทธิ์หรือครอบครองและใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะโดยไม่จำเป็นต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินแผ่นดินตาม (๑) โดยไม่ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี หรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม จะกระทำมิได้

การกำหนดให้เงินรายได้ใดไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จะกระทำได้ก็แต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายและการตรากฎหมายให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องนำเงินรายได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดินตาม (๒) ต้องมีขอบเขตและกรอบวงเงินเท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการรักษาวินัยการคลัง และต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

มาตรา ๕ การดำเนินงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่ใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามที่ คณะกรรมการกำหนด ให้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีหน้าที่จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ และงบประมาณ โฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐและการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเพื่อดำเนินการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนนำเสนอสำนักงบประมาณ

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานดังกล่าวต้องเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับแผนงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผลการใช้จ่ายงบประมาณในทุกโครงการ ระหว่างและหลัง การดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณภายในสามสิบวัน ให้เปิดเผยต่อสาธารณะรวมถึงผ่านระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ

ให้หน่วยงานตามวรรคหนึ่ง ที่ได้รับงบประมาณแล้วต้องรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ต่อคณะกรรมการ เพื่อประเมินผลในไตรมาสที่สองและไตรมาสที่สี่

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดเผยแผนงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผลการใช้จ่าย งบประมาณทุกโครงการระหว่างและหลังการดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณภายในสามสิบวัน ให้เปิดเผยต่อสาธารณะรวมถึงผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรา ๖ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐจะต้องเป็นไปโดยสุจริต โปร่งใส เป็นธรรม มีความคุ้มค่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่นำไปใช้ในลักษณะที่เป็นการแทรกแซงหรือครอบงำ สื่อมวลชน ซึ่งอย่างน้อยต้อง

(๑) มีข้อความที่แสดงว่าดำเนินการโดยใช้จ่ายจากเงินแผ่นดินของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐผู้รับผิดชอบ

(๒) เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์เฉพาะเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของ ประชาชน การคุ้มครองหรือรักษาความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี หรือสุขภาพอนามัยของประชาชน ความคืบหน้าตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ การส่งเสริมภาพลักษณ์และค่านิยมที่ดี และการสร้างความเชื่อมั่นด้านต่าง ๆ ของประเทศ

(๓) ไม่มีข้อความหรือภาพหรือเสียงของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการการเมือง หรือ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรืออาจก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ ทางการเมือง

ความใน (๓) ไม่ใช้บังคับแก่การโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ส่งเสริมภาพลักษณ์และ ค่านิยมที่ดี และการสร้างความเชื่อมั่นด้านต่าง ๆ ของประเทศในสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่ออื่นใด ในต่างประเทศ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขอื่นเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และกรรมการอื่นอีกหกคน โดยสรรหาและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นผู้ที่มีผลงานหรือเคยปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านการโฆษณา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านสื่อสารมวลชน ด้านการวางแผนกลยุทธ์การใช้สื่อ ด้านธรรมาภิบาล และด้านคุ้มครองผู้บริโภค ด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงบประมาณ ทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการสรรหาคณะหนึ่งจำนวนเก้าคน ทำหน้าที่คัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

- (๑) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้แทน
- (๒) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือผู้แทน
- (๓) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้แทน
- (๔) เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้แทน
- (๕) นายกสอคมมีเดียเอเยนซีและธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย
- (๖) นายกสอคมโฆษณาแห่งประเทศไทย
- (๗) นายกสอคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย
- (๘) นายกสอคมวิชาการนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
- (๙) ประธานสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการสรรหาครบตามที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ภายในเวลาสามสิบวันนับแต่เมื่อมีเหตุให้ทำการสรรหา ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่เหลืออยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าหกคน

กรรมการสรรหาไม่มีสิทธิได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้คณะกรรมการสรรหาเลือกกรรมการสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา และเลือกกรรมการสรรหาอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการกรรมการสรรหา

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการสรรหา

ให้สำนักงบประมาณทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการในการดำเนินการสรรหา

มาตรา ๙ ผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านนั้น ๆ
- (๔) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเป็นอิสระ เป็นกลาง และสุจริต
- (๕) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ไม่เป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาแล้วไม่ถึงห้าปี

ในวันที่ได้รับการเสนอชื่อ เห็นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๗) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๘) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากงาน เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในการปฏิบัติงาน

(๙) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

มาตรา ๑๐ ในการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๗ รวมทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ และยินยอมให้เสนอชื่อเข้ารับเลือก จำนวนเท่ากับจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่จะได้รับแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการสรรหาแจ้งรายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมหลักฐานแสดงคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามตลอดจนความยินยอมของบุคคลดังกล่าวต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้นายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เว้นแต่อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

(๒) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งต้องลาออกจากการที่เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตั้งแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว ในกรณีที่ผู้นั้นมิได้ลาออกภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ดำเนินการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่แทน

มาตรา ๑๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีและดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดหุ้โทษหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทน เว้นแต่ผู้นั้นมีวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน และให้นำมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิผู้ซึ่งตนแทน

ในระหว่างดำเนินการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสอง ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้เรียกคณะกรรมการประกอบด้วยการกรรมการฝ่ายการเมือง

มาตรา ๑๔ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๕ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาประเมินความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ และงบประมาณการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นใด แต่ไม่รวมเนื้อหาการโฆษณา

(๒) กำหนดนโยบาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ห้ามรัฐให้เงิน หรือทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด เพื่ออุดหนุนกิจการสื่อสารมวลชนของเอกชน เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนด

(๕) กำหนดนโยบายในการติดตามและประเมินผลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐทุกหน่วยงาน

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๑๗ ให้ประธานกรรมการและกรรมการตามมาตรา ๗ ได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานประมาณมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของสำนักงาน และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

(๒) ติดตามผลและจัดให้มีการประเมินผลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ

(๓) เก็บรวบรวมข้อมูลการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐของทุกหน่วยงาน

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

มาตรา ๑๙ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐต้องเป็นไปตามมาตรา ๕

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่จำเป็นต้องดำเนินการโดยฉุกเฉินหรือเร่งด่วน เพื่อป้องกันหรือแก้ไขภัยพิบัติสาธารณะ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อการสาธารณสุข หรือเพื่อการอันจำเป็นเร่งด่วนอื่นใด เมื่อได้โฆษณาประชาสัมพันธ์ภาครัฐดังกล่าวแล้วให้เสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อตรวจสอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐนั้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๐ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่จัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้ ในรายงานประจำปีและในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

(๑) จำนวนเงินแผ่นดินที่ใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในงบประมาณที่ผ่านมา

(๒) งบประมาณและการใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตาม (๑)

เป็นรายโครงการ

(๓) สำเนาสัญญาจัดซื้อจัดจ้างงานโฆษณาประชาสัมพันธ์

(๔) ผลวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์

มาตรา ๒๑ ทุกปีให้คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และความเห็นเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบด้วย

มาตรา ๒๒ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่จัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเปิดเผยข้อมูลตามมาตรา ๕ และมาตรา ๑๙ วรรคสอง ของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐในงบประมาณที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย

มาตรา ๒๓ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เกิดจากการสั่งการหรือไม่สั่งการของผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการในเรื่องนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่นั้นต้องรับโทษเป็นสองเท่าของความผิดที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ภาคผนวก

- จ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกัน
ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกัน
ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์
ส่วนรวม

เหตุผล

เนื่องด้วยหลักการประการสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินจะต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส
และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รวมทั้งต้องปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริต
ในการบริหารราชการแผ่นดิน อันเนื่องมาจากการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
และประโยชน์ส่วนรวม ประกอบกับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต
ค.ศ. ๒๐๐๓ (พ.ศ. ๒๕๔๖) จึงมีผลให้ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาดังตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔
ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้อาศัยบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม
แต่โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบันยังไม่มีข้อความชัดเจนและครอบคลุมในการป้องกันและแก้ไขการกระทำ
ในลักษณะที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม สมควรกำหนดหลักเกณฑ์
ให้ชัดเจนและมีมาตรการป้องกันและแก้ไขการกระทำนั้นให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และครบถ้วน
ถูกต้องตามบทบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเป็นการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น
ในภาครัฐอย่างมั่นคงและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๕) สมาชิกวุฒิสภา

- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- (๗) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๘) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“คู่สมรส” หมายความว่า ความรวมถึงภริยาและหญิงซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส

“ญาติ” หมายความว่า

- (๑) บุพการีของตน
- (๒) ผู้สืบสันดานของตน
- (๓) คู่สมรสของบุตรของตน

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีความเกี่ยวพันโดยทางนิตินัยหรือพลตินัย

“โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ประโยชน์อื่นได้อันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความว่ารวมถึง

- (๑) การปลดหนี้ หรือการลดหนี้ให้เปล่า
- (๒) การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
- (๓) การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
- (๔) การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
- (๕) การขาย การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน เกินมูลค่าที่เป็นจริง ตามที่ปรากฏในท้องตลาด
- (๖) การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่า หรือค่าบริการ หรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

(๗) การให้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้บริการ หรือคิดค่าใช้บริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า

(๘) การให้ส่วนลดในสินค้า หรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า

(๙) การให้เดินทาง หรือให้ขนส่งบุคคล หรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

(๑๐) การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่น ให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

(๑๑) การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือบัญชี โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

(๑๒) การอื่นซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้นั้นได้รับประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการใดโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมของรัฐและประชาชนเป็นสำคัญ ต้องใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีอยู่ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และต้องไม่กระทำการใดในประการที่จะก่อให้เกิดความไม่เชื่อถือหรือความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติราชการ โดยต้องไม่รับหรือตกลงที่จะรับเงินอามิสสินจ้างมาเป็นสินน้ำใจหรือรางวัลตอบแทนเพื่อการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต และต้องไม่แสวงหาประโยชน์หรือทรัพย์สินจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการรับหรือตกลงที่จะรับค่าตอบแทน หรือสินน้ำใจอื่น ๆ หรือรางวัลตอบแทนเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้คำแนะนำหรือการบริการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่

มาตรา ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดอันมีลักษณะเข้ามามีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไม่ได้ แต่การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการกระทำตามวรรคนี้

การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามวรรคหนึ่งด้วย

(๑) กำหนดนโยบายหรือเสนอกฎหมายหรือกฎซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อกิจการที่ตน คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดา มีส่วนได้เสียอยู่

(๒) นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น มาประกอบการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น

(๓) กระทำการใด ดำรงตำแหน่งใด หรือปฏิบัติภารกิจใด ในฐานะส่วนตัว ที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบตามหน้าที่ หรือเป็นการเสื่อมเสียแก่ตำแหน่งหน้าที่

(๔) การใช้เวลาราชการหรือหน่วยงาน เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการหรือหน่วยงาน ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกฎ

(๕) การกระทำที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๖) การใช้ข้อมูลภายในของรัฐที่ยังเป็นความลับอยู่ที่ตนได้รับหรือทราบจากการปฏิบัติราชการ การปฏิบัติหน้าที่ หรือในตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต

(๗) การริเริ่ม เสนอ จัดทำ หรืออนุมัติโครงการของรัฐโดยทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๘) การใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งตนมีอยู่ไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอิสระในการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นโดยทุจริตไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

การกระทำตาม (๘) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่น กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) อนุมัติ อนุญาต รับผิดชอบเป็น หรือให้สิทธิประโยชน์ อันอาจคำนวณเป็นเงินได้

(๒) ให้สัมปทาน ทำสัญญา หรือทำนิติกรรม อันเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๓) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนชั้นเงินเดือน โอน ย้าย หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๘) พ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

(๔) ไม่แจ้งความหรือร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) ไม่ฟ้อง ไม่ดำเนินคดี หรือถอนฟ้อง ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญา

(๖) ไม่บังคับทางปกครอง หรือไม่บังคับคดี

(๗) กระทำการหรือไม่กระทำการอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

การกระทำใดตามวรรคสอง (๑) (๒) (๓) และ (๔) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และจะใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับกับการกระทำของคู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย และให้ถือว่าการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วยในการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าว

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับกับการกระทำของญาติซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วย และให้ถือว่าการกระทำของญาติซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

มาตรา ๖ ในกรณีที่บุคคลใดได้รับประโยชน์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๕ ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วแต่กรณี เว้นแต่บุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมด้วยในการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว

มาตรา ๗ ให้ถือว่าความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และให้ถือเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้

มาตรา ๘ บรรดาของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่มีผู้มอบให้ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตนหรือตามที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าผู้มอบจะระบุให้เป็นการส่วนตัวก็ตาม ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ให้ตกเป็นของรัฐทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นสิ่งที่ได้รับตามปกติธุระในการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นการรับการให้ตามธรรมเนียมหรือเป็นการรับการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ตนไม่มีสิทธิรับไว้ตามวรรคหนึ่งต้องรายงานและส่งมอบสิ่งนั้นให้หน่วยงานที่ตนสังกัด และให้หน่วยงานนั้นจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐานและเก็บรักษาหรือจัดการสิ่งนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับคู่สมรสและญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามวรรคสองให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริง หากพบว่ามีมูล ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งยึดหรืออายัดของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือเสียหาย หรือได้ใช้ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ไปแล้วให้พนักงานอัยการเรียกให้ชำราคาหรือค่าเสียหายด้วย

การได้สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจได้สวนข้อเท็จจริงและดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ และให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มิพพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ใดมีพฤติการณ์ส่อว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ หรือมีการแจ้งว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จะไม่ได้ระบุชื่อผู้แจ้ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการได้สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยเร็ว หากพบว่ามีมูลให้ดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยต่อไป

คำกล่าวหาหรือการแจ้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจถึงสาระสำคัญของพฤติการณ์และสามารถดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการได้สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่ามีมูล ในกรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาการได้สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยออกไปได้ไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินหกสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับกับตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามมาตรา ๖ ด้วย

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยว่าผู้ใดมีความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมทั้งบุคคลอื่นซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาอันเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยการลาออกหรือเกษียณอายุยังไม่เกิน ๒ ปี จะทำงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการงานทางวิชาชีพโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหรืออยู่ในความดูแลของตนในระหว่างวาระการดำรงตำแหน่งหน้าที่ มิได้

มาตรา ๑๓ สัญญาใดของรัฐไม่ว่าจะเป็นสัญญาทางแพ่งหรือสัญญาทางปกครองที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ หากมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ

ในกรณีที่สัญญาใดตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาตามประเภทสัญญานั้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและให้คำวินิจฉัยนั้นผูกพันคู่สัญญาทุกฝ่าย

การพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดตามวรรคสองให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนดแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่โครงการของรัฐหรือสัญญาสัมปทานของรัฐหรือสัญญาที่รัฐให้จัดทำบริการสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือแต่บางส่วน มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อการดำเนินการโครงการหรือสัญญาดังกล่าว

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาซึ่งเข้าชื่อรวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าแปดสิบคน

(๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน

(๓) ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันอย่างน้อยสองคน

ลักษณะหรือประเภทของโครงการหรือสัญญาของรัฐตามวรรคหนึ่ง และหลักเกณฑ์และวิธีการการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตาม (๒) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องมีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนในกรณีที่ไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่าไม่มูล ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับโครงการหรือสัญญานั้น แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งระงับการดำเนินการโครงการหรือสัญญาตามวรรคหนึ่ง

การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นับบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนด แล้วแต่กรณี

ในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดตามวรรคสี่ หากมีกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้คู่สัญญาเลิกงาน ให้โครงการหรือ

สัญญาของรัฐที่ถูกร้องยังคงดำเนินการต่อไป คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด เพื่อมีคำสั่งระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาของรัฐดังกล่าวไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีหน่วยงานพิเศษขึ้นภายในสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีฐานะไม่ต่ำกว่าสำนักและมีบุคลากรที่เพียงพอกับภารกิจเพื่อรับผิดชอบในการกำกับดูแลและการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการรณรงค์เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

เพื่อประโยชน์แก่การป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดทำข้อกำหนดและคู่มือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงหกแสนบาท

มาตรา ๑๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่คู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ ให้รับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖ ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของนิติบุคคลนั้น หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยที่ตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย หรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

มาตรา ๒๐ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศและระเบียบตามวรรคหนึ่งที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

.....

.....

ภาคผนวก

- ฉ. ข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการยกร่าง
พระราชบัญญัติศุลกากรว่าด้วยการจัดตั้ง
คลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร

ข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติศุลกากร
ว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร พ.ศ.

หลักการและเหตุผล

เพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและส่งเสริมให้เกิดคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภท
ร้านค้าปลอดอากรให้แพร่หลาย มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและจัดเก็บภาษีได้ถูกต้องแม่นยำ

ประเด็นปัญหา

๑. ปัจจุบันร้านค้าปลอดภาษีทั้งที่สนามบินและในตัวเมืองถูกผูกขาดโดยเอกชน
เพียงกลุ่มบริษัทเดียว ทำให้เป็นการปิดกั้นการแข่งขันทางการค้า แม้จะมีขออนุญาตให้เอกชนเปิดร้านค้าปลอดอากร
ในเมืองได้ แต่หากไม่มีจุดรับสินค้าในท่าอากาศยาน ในเขตผู้โดยสารขาออกเพื่อนำสินค้าออกนอกราชอาณาจักร
ก็จะไม่สามารถทำการขายแบบปลอดอากรได้

๒. มาตรา ๘ ทวิ ให้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจแก่อธิบดีกรมศุลกากรอย่างมาก เช่น
ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ อธิบดีกรมศุลกากร ได้ออกประกาศกระทรวง ที่ ๒๐/๒๕๔๙ อนุญาตให้ตั้งร้านค้าปลอดอากร
ขาเข้าเพื่อจำหน่ายแก่ผู้โดยสารขาเข้า โดยได้รับสิทธิยกเว้นอากรอันขัดต่อมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
พ.ศ. ๒๔๖๙ ที่ยกเว้นอากรให้เฉพาะของที่ปล่อยออกจากคลังสินค้าทัณฑ์บน เพื่อส่งออกราชอาณาจักรเท่านั้น

๓. ตามประกาศกระทรวงฉบับนี้ยังเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับสัมปทานในการขายสินค้า
ในสนามบินทั้ง ๔ แห่งของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) โดยในประกาศกำหนดให้ขาย
เฉพาะสุรา บุหรี่ และชีการ์ ในจำนวนที่กำหนด แต่กรมศุลกากรกลับปล่อยปละละเลยให้มีการขายสินค้า
เกินจำนวนและราคาที่กำหนด อีกทั้งยังให้ขายสินค้าอื่น ๆ ทั้ง เครื่องสำอาง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และสินค้า
ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ อันขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ เดิม อันเป็นการเอาเปรียบ
ผู้ประกอบการในประเทศรายอื่นที่เสียโอกาสการขายเพราะราคาสูงกว่าจากค่าอากรและภาษีที่จ่ายให้แก่
ภาครัฐอย่างเต็มหน่วยและรัฐไม่ควรสนับสนุนให้คนไทยมีพฤติกรรมบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยโดยซื้อได้ที่สนามบิน
ขาเข้าในราคาถูกกว่าท้องตลาด

ข้อเสนอการปฏิรูป

๑. การเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเสรีทางธุรกิจของร้านค้าปลอดอากรในเมือง โดยให้
กรมศุลกากรเป็นผู้ดูแลการจ่ายสินค้าที่ซื้อจากร้านค้าปลอดอากรในเมืองทุกแห่ง ที่เขตผู้โดยสารขาออก
แต่เพียงผู้เดียว เพื่อควบคุมการนำสินค้าออกนอกราชอาณาจักร ตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
พ.ศ. ๒๔๖๙ อีกทั้งเป็นการสอบเช็คยอดส่วนแบ่งการขายระหว่าง ทอท. และร้านค้าปลอดอากรทุกแห่ง เพื่อทำให้
มีการจ่ายภาษีที่ถูกต้อง เต็มจำนวน

๒. เพิ่มความร่วมมือรับผิดชอบของกระทรวงอื่น ๆ ทั้งกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง
และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่มีบทบาทในการร่วมพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์ร้านค้าปลอดอากร
เพื่อทำให้ประเทศไทยเป็น shopping paradise และมีรายได้ของรัฐเพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ
อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การลงทุนของภาครัฐในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของการขายสินค้าปลอดอากรผ่านระบบ Point of Sale (PoS) ที่มีประสิทธิภาพสูง และการเชื่อมโยงข้อมูล ระหว่างกรมศุลกากร กรมสรรพากร ทอท. และภาคเอกชนที่ทำธุรกิจนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการในการเรียกเก็บส่วนแบ่งการขายและการจ่ายภาษีที่เต็มจำนวน ซึ่งประเมินว่าจะเพิ่มขึ้นมากกว่าห้าหมื่นล้านบาท

๔. ยกเลิกร้านค้าปลอดอากรขาเข้า และการรับฝากสินค้าที่ซื้อในพื้นที่ผู้โดยสารขาออก แต่มารับในภายหลังเมื่อเดินทางกลับเข้าประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๘ ที่ผู้ซื้อต้องนำสินค้าออกนอกราชอาณาจักรเท่านั้น

๕. ลดการใช้ดุลยพินิจของอธิบดีกรมศุลกากรและให้เป็นการตัดสินใจโดยคณะกรรมการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก

- ช. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ
องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากที่ผ่านมา มีข่าวปรากฏอยู่ว่าการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญาของรัฐกับรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐนั้น รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบคู่สัญญาเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่รัฐเป็นจำนวนมาก สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการร่างสัญญาและการตรวจสอบสัญญาไม่รัดกุม เปิดช่องให้คู่สัญญาของรัฐเป็นฝ่ายได้เปรียบ ซึ่งเรื่องนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบร่างสัญญา คือ พนักงานอัยการ ซึ่งมีหน้าที่เป็นทนายของแผ่นดิน ดูแลความถูกต้องและความได้เปรียบเสียเปรียบของสัญญา แต่การตรวจสอบร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายบางครั้ง ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ทั้ง ๆ ที่เรื่องนี้เป็นวิชาชีพของพนักงานอัยการในอันที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐในการตรวจสอบร่างสัญญาให้รัดกุม จึงเห็นควรกำหนดหน้าที่เพิ่มเติม โดยให้พนักงานอัยการที่ให้คำปรึกษา และตรวจสอบร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมาย จะต้องตรวจสอบร่างสัญญาด้วยความรัดกุมรอบคอบโดยปราศจากข้อความที่จะทำให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ทั้งนี้ ให้ระบุชื่อ นามสกุล ตำแหน่งของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าการทำสัญญาของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ จะไม่เป็นฝ่ายเสียเปรียบในการฟ้องคดี

ข้อเสนอการปฏิรูป

เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข มาตรา ๒๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๒๓ สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๒) ให้คำปรึกษา และตรวจสอบร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ให้แก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐด้วย

ภาคผนวก

- ซ. ข้อเสนอแนะทางในการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติ
การจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.

ข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการ
ยกร่างพระราชบัญญัติ
การจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษ
มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

เหตุผล

ด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในปัจจุบันดำเนินไปด้วยความล่าช้า
ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วในทันที ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย
ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติและประชาชน รวมตลอดถึงการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
จำเป็นต้องมีความชัดเจน กอปรด้วยผู้มีความรู้ความชำนาญด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นพิเศษ และ
เพื่อเป็นการอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations
Convention against Corruption : UNCAC) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ และประเทศไทย
อยู่ระหว่างการเป็นผู้ถูกประเมินและติดตามผลการปฏิบัติตามอนุสัญญานสหประชาชาติดังกล่าว หากประเทศไทย
ยังไม่ดำเนินการตามพันธกรณีอนุสัญญานสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations
Convention against Corruption : UNCAC) จะก่อให้เกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศและความร่วมมือ
ในระดับสากล จึงเห็นเป็นการสมควรจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษขึ้น
เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ภาคผนวก

ณ. ข้อเสนอแนะทางในการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติ
การจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิด
ตามกฎหมาย พ.ศ.

ข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการ
ยกย่องพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแส
การกระทำความผิดตามกฎหมาย พ.ศ.

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้สินบนนำจับเป็นจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นเอกภาพในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงหน่วยงานได้ออกกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งการให้สินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนในอัตราสูง ปิละนับพันล้านบาท ซึ่งหลักการตรากฎหมายเป็นการให้สินบนนำจับเพียงเล็กน้อย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงเห็นควรให้มีการตรากฎหมายเพื่อยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งเกี่ยวกับการให้สินบนนำจับทั้งหมดและตราพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสดการกระทำความผิดตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดการบังคับใช้อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอการปฏิรูป

๑. ให้มีหลักประกันในการออกระเบียบและคำสั่ง โดยตราเป็นกฎหมายกลาง ๑ ฉบับ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เกี่ยวกับการให้เงินสินบนและเงินรางวัล โดยกำหนดการให้เงินรางวัลและสินบนต้องผ่านเข้าสู่ระบบการเงินการคลัง ก่อนที่จะนำออกจ่ายให้แก่ผู้ใด ตามที่กฎหมายกลางกำหนด

๒. การออกระเบียบ คำสั่ง เกี่ยวกับการให้เงินสินบนและเงินรางวัลตามกฎหมายกลางหรือกฎหมายหลักของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ให้รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อรับทราบถึงการออกระเบียบ คำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ เช่น คำสั่งของพระราชบัญญัติกรมศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ พระราชบัญญัติกรมภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๗ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้น

ภาคผนวก

ญ. ข้อเสนอแนะทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำ
ความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อสรุปแนวทางในการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒
โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักการ

ด้วยกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดอัตราโทษสูงสุดและต่ำสุดของการกระทำความผิดแก่ผู้ให้สินบนไว้เป็นชั้นความเสียหาย จึงมีเหตุอันควรให้เพิ่มเติม หมวด ๑๑ ว่าด้วยบทกำหนดโทษ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

เหตุผล

ผลปรากฏจากการทุจริตอันเกิดจากผู้ที่เป็นบุคคล นิติบุคคล ผู้ประกอบการ หรือผู้ให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้มีพฤติกรรมการทุจริต จำนวนเพิ่มมากขึ้นจากการให้สินบนหรือผลประโยชน์อื่น ทำให้การทุจริตและการป้องกันการทุจริตสลับซับซ้อน มากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนหรือผลประโยชน์อื่นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึง ผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นความผิดตามชั้นความเสียหาย

ข้อเสนอการปฏิรูป

เสนอให้เพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๒๓/.. ผู้ใดให้ จัดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำ อันมิชอบด้วยหน้าที่ ก่อให้เกิดความเสียหาย ดังต่อไปนี้

(ก) ความเสียหายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ข) ความเสียหายตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบห้าปี หรือปรับไม่เกิน สองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ค) ความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี หรือปรับไม่เกินสาม แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ